

Xazoyin ul-Maoniy: Birinchi Devon

Tahrir Hay'atidan

Alisher Navoiy lirik merosining mukammal nashri ilk bor 1959-1960 yillarda O'zbekiston Fanlar akademiyasining A. S. Pushkin nomidagi Til va adabiyot instituti tomonidan tayyorlangan va O'zbekiston FA nashriyoti tomonidan amalga oshirilgan edi.

"Xazoyin ul-maoniy" devonlari nashrini O'zbekistonda xizmat ko'rsatgan fan arbobi, Beruniy mukofoti laureati, filologiya fanlari doktori, professor Hamid Sulaymon tayyorlagan edi. 1956-1960 yillarda tayyorlangan ilmiy-tanqidiy tekst va transliteratsiya asosan sobiq Ittifoqdagi fondlarda saqlanayotgan qo'lyozmalar (Leningraddagi Saltikov-Shchedrin nomli Davlat xalq kutubxonasi, inv. Xanikov-55, 904- 1498-1499 y., Toshkent, O'zbekiston FA ShI, inv. B.,- 677, XVI asr va Leningrad, DXK, inv. Dorn-558, 1001-1004-1592-1596 y.) va boshqa nusxalar asosida tuzilgan edi. Alisher Navoiy nomidagi O'zbekiston Davlat adabiyot muzeyi, O'zbekiston FA Qo'lyozmalar institutining direktori, professor Hamid Sulaymonning faoliyati bilan keyinchalik Alisher Navoiyning mo"tabar ikki kulliyotining fotonusxasi qo'lga kiritildi. Bular Alisher Navoiy kulliyotining Istanbulda, To'pqqopi saroyi fondida (inv. B.,- 808) saqlanayotgan nusxasi, 901-902-1495-1497 yillari xattot Darvesh Muhammad Toqiy tomonidan Hirotda ko'chirilgan hamda Parij Milliy kutubxonasida (inv. B.,- 316B"317) saqlanayotgan, 930B"933-1525B"1527 yillarda kotib Ali Hijroniy tomonidan Hirotda ko'chirilgan ikki jildlik kulliyot fotonusxalaridir. Har ikkala kulliyot kompozitsiya va mundarija jihatidan bir-biriga yaqin.

Shundan so'ng "Xazoyin ul-maoniy" ilmiy-tanqidiy tekstini professor Hamid Sulaymon Leningrad, Dushanba, Istanbul, Parij qo'lyozma nusxalari asosida qayta tuzib chiqdi. Alisher Navoiy "Xazoyin ul-maoniy"ning ushbu to'liq nashrini o'sha ilmiy-tanqidiy tekst hamda avvalgi nashr va yuqorida zikr etilgan to'rt qo'lyozmaga muqoyasa qilib chiqildi va bosmaga tayyorlandi.

Birinchi nashrda turli sabablarga binoan yo'l qo'yilgan ayrim nuqsonlar shu ish jarayonida imkon boricha bartaraf etildi.

Mazkur nashrning I va II tomlaridagi asarlar keyinchalik shoir tomonidan "Xazoyin ul-maoniy"ga kiritilgan. Shuning uchun ayrim she'rlarda shoir tomonidan qilingan tuzatish va o'zgarishlar bo'lishi mumkin.

Alisher Navoiyning "Xazoyin ul-maoniy" asari O'zbekiston "Fan" nashriyoti tomonidan chop etilmoqda bo'lgan 20 jildlik shoir asarlarining to'liq nashrida III ("G'aroyib us-sig'ar"), IV ("Navodir ush-shabob"), V ("Badoyi' ul-vasat"), VI ("Favoyid ul-kibar") jildlarni tashkil etadi.

"Xazoyin ul-maoniy"ga kirgan devonlarning qayta ko'rilgan va to'ldirilgan mazkur nashrini filologiya fanlari kandidati F. Q. Sulaymonova rahbarligi ostida filologiya fanlari kandidatlar M. Sh. Hamidova, Sh. U. Sharipov, L. N. Serikova va ilmiy xodimlar M. Inog'omxo'jayeva, M. Bahodirova, M. Xayrullayevalar amalga oshirdilar.

Debocha

Shukru sipos ul qodirg'akim, chun adam osoyishgohidin vujud oroyishi ogohlarig'a jilva berdi, insonni soyir maxluqotdin nutq sharafi bila mumtoz qildi.

Ruboiya:

Ulkim, chu jahon xilqatin og'oz etti,

Sun'i kilkini naqshpardoz etti.

Inson xaylin nutq ila mumtoz etti,

Nutq ahlini nazm ila sarafroz etti.

Va hamdi behaddu qiyos ul soni'g'akim, chun iborat javohirin nazm silkiga tortdi, ul gulshani Eramoyinni nazm ahli xomayi gavharafshoni bila rashki nigorxonayi Chin va g'ayrati xuldi barin yasadi.

Ruboiya:

Chun xayli basharg'a nutq komin berdi,

Ul nutq ila nazm ihtiromin berdi.

Nazm ichra balog'at intizomin berdi,

Tarkibida e'joz maqomin berdi.

Jallat olouhu va ammat nuamouhu va lo iloha g'ayruhu.

Va durudi noma'dud ul anbiyo halqasining xotamig'akim, inn ash-she'ra lahikmatun va inn al-bayona lasihrun nuktasi bila shuaro poyasin hukamo martabasig'a chektiyu bayon rutbasin sehr manzilasi'g'a tortti.

Ruboiya:

Ulkim chu balog'at etti da'vo, i'rob

Ko'rguzdilar ul da'vo aro ko'p itnob.

Chun nuktasida qildi a'yon gavhari nob,

Da'vogari gavharlari bo'ldi siymob.

Va sallolohu alayhi va alo olihi va ashobihi va sallam.

Ammo ba'd so'z bayt ul-haramining bodiyapaymoyi va nazm shohbaytining zavaroroyi alfaqir-ul-haqir Alisher ul-mutaxallis bi-n-Navoiy sutira'uyubuhu va g'ufira zunubuh, andoq arz qilurkim, bu xoksori parishonro'zgor kichik yoshdin o'zumni she'rning parishon savdosig'a giriftor bo'lg'animniyu tufuliyat zamonidin ko'nglumni[ng] nazmning parokanda vasvosig'a mash'ufu sheftavor bo'lg'anin va motaqaddam shuaro si malik ul-kalomlari dasturi bila jam'u tartibida sa'y qilg'animniyu necha martaba aning tadvinida murattablartirikob qilib har sinf she'rg'a zebu tazyin va oroyishu oyin berganimning kayfiyatini burung'i devonim fihrastidakim, "Badoyi' ul-bidoya"-g'a mavsumdur, sharh bila arz qilib erdim. Andin so'ngra dag'i ul jam'u tartibdin boshqa yana har taqrib bila har nav' abyotkim, aytilib erdiyu har nav' g'azaliyotkim, yig'ilib erdi, ul xayol shabistonining duraxshon axtarlarinu ul ko'ngul maxzanining duraxshon gavharlarin dag'i ikkinchi devonimdakim, "Navodur un-nihoya"g'a mashhurdur, rabtu tartib berib, debochasinda sharh bila aizzayi ashobu ajillayi ahbob xidmatlarida arz qilib erdim. Andin so'ngra xayolim'g'a kelur erdiyu ko'nglumga evrulur erdikim, -

Ruboiya:

Shoirlik' ila shuhra qilib otimni,
Zoyi' qildim she'r ila avqotimni.
Emdi tuzayin tengriga tootimni,
Ko'p elga mushavvash etmay abyotimni.
Ruboiya:

Chunkim qaridim, umrni barbod etmay,
Ko'nglumni yigitlar g'amidin shod etmay,
Har lahza birov ishqida faryod etmay,
Holim sharhin nazm ila bunyod etmay!
Ruboiya:

Ellik bila oltmishqa yetti qadamim,
Ne ma'nokim, bo'lmadi erkin raqamim,
Ne turfaki, sabt etmadi erkin qalamim
Kim, yo'q biridin xotir aro juz alamim.

- agarchi bu nigorish topqan ikki devon tartibida va guzorishqa kirgan ikki daftar tadvinida ham bu faqiri nomurodu haqiri noshodg'a hech ixtiyor yo'q erdi, nevcunki barchasi sultoniy hukmlaru ehsonu tahsinlar va xoqoniy amrlaru ta'limu talqinlar bila erdi, andin so'ngra xud xotirg'a kelmas erdikim, bir g'azal husn bahori g'azolalari ta'rifida yo ishq otashkasida sha-roralari tavsifida tugatgaymen, balki bir bayt bir sho'xning jamoli dilfuruzi bobida yo o'z ko'nglumning dardu so'zi sharhida nazm silkiga kiyura olg'aymen yo xayoling'a kechura olg'aymen.

Ruboiya:

Komin qilur ermish odamiyzod xayol,
Naqsh aylar emish ko'ngliga yuz fikri mahol,
Mundin g'ofil qolibki, hayyi mutaol
Kelturgusi tongla aning ollig'a ne hol.
Ruboiya:

Ham demagida yo'q e'tibore kishiga,
Ham qilmog'ida yo'q ixtiyore kishiga.
Taqdir aro chun yo'q iqtidore kishiga,
Ne qilg'anig'a ne erk bore kishiga.

Yana ro'zgor havodisidin ul fikrlar barcha ko'nglumdin bordi va ishqij o'z zulkul zulu bedodi ul xayollarni xotirimdin chiqardi, ollimg'a oncha dushvorlig'lar yuzlandiyu tegramga oncha sa'b giriforlig'lar aylandi va sipehr boshing'a oncha balo toshi ottiyu ishq siphohining lagadko'bi zaif paykarim bila so'ngaklarimni oncha oyoq ostida ushattikim, ne so'zumdin xabarimu ne o'zlugimdin asarim qoldi. Ishqim oshubi tug'yonida har suubatkim yuzlanur erdi, chun bir hamdard rafiqim yo'q erdikim, dardimdin shammay e izhor qilg'aymen, biror bayt birla ul hol mazmunin nazm qilib ko'nglumni xoliy qilur erdim va jununum shiddati g'alayonida har oshubkim, ollimg'a kelur erdi, chun hamzabon mushfiqim yo'q erdiki, maxfiy o'tumni oshkoro etgaymen, biror matla' bila ul ma'noni ado qilib, qattig' holimni sharh etar erdim. Bu vosita bila ko'nglum o'tig'a orome va ishqim bedodi nohamvorlig'ig'a andome hosil bo'lur erdi.

Bu nav' bila oz vaqtda ko'p she'r aytildiyo har nav' nazm tegramga yig'ildi. Ishqim sho'ru g'avg'osi vaqtda va jununum toroju yag'mosi fursatida xud qayda oncha taskinu somonim bor erdikim, aytilg'an parishon abyotqa jam'u tartib bera olg'aymen va yig'ilg'an parokanda sharhi holotqa rabtu qoida qo'ya olg'aymen. Chun ul ta'rixdin muddate o'ttiyu ul vaqtdin fursate arog'a kirdi, falak havodisining ul qattig' esadurg'on sarsari taskin tutti va ul ranju tashvirdin yillar ranjurluq tortqan tandek, balki jonidin mahjur qolg'an badandek chiqtim, nabzimg'a harakat ma'dumu nafasimning kirar-chiqari noma'lum, tanim o'n qatla andin zaifroqkim nol va ko'nglum bir zamon o'z holido bo'lsa, yana o'n soat behol.

Va ikki murattab bo'lg'an devonlardin yangi aytilg'an abyot adadi aksar va har bayti lafzu ma'no bila darjlig' gavhar demaykim shu'lalig' ozar; xotirg'a kelur erdikim, agar bu avroqqa rabtu tartib berilmasa, bir havodis tundbodi eskach, har sahfasin bir yon sovurg'ay va agar bu gulbarglarni zebu oyin bila bir guldasta bog'lanmasa, bir navoyib nasimi yetkach, har varaqin bir yon uchurg'ay. Va agar rabtu tartibini havas qilsam, havasimg'a qayda ul quvvatki, ikki baytni bir-biriga marbut bog'lashtura olg'ay va xayolimda qayda ul jamiyatu holatki ikki lafzin bir-biriga yarashtura olg'ay. Bu ajzdin xomam tili lolu bu zabunluqdin o'z tilim shikasta maqol erdikim, nogah inoyat nasimi hidoyat gulshani royihasin yetkura kirishti va saodat munhiysi davlat ravzasi mujdasin keltura boshladi, ya'ni hukmi qazojarayonu farmoni vojib ul-iz'on bu banda otig'a ul Sultoni sohibqirondin yetishtikim, qullari hukmidin azim ush-sha'n salotin bosh torta olmaslar va bandalari farmonidin nofizi farmon xavoqin bo'yun to'lg'ay olmaslar.

Ruboiya:

Shohiki, falakka yetsa farmoni aning,
Topmoqqa sukun sur'ati davroni aning.

Gar hashrg'a tegru bo'lsa poyoni aning,
Qilmoq harakat bo'lmag'ay imkoni aning.
Ruboiya:

Ming bandasi xoqon bila qaysar yanglig',
Yuz chokari Dorovu Sikandar yanglig'.
Ham taxtig'a poya charxi ahzar yanglig',
Ham tojig'a qubba mehri anvar yanglig'.
Ruboiya:

Mavrusiy qul jinsi baniy Odam anga,
Meros ila mulk jumlayi olam anga,
Hayron karamu jud ishida Hotam anga,
No'shirvon adl ichinda tobi' ham anga.
Ruboiya:

Fa"oli qazo hukmig'a anboz kelib,
G'addori qadar amrig'a damsoz kelib,
Bazmi aro Zuhra nag'mapardoz kelib,
Anjomi zamon davrig'a og'oz kelib.
Ruboiya:

Haq ko'nglin aning bilikka maxzan aylab,
Har fanda arig' zotini yakfan aylab,
Johi taxtin[i] charxi musamman aylab,
Tufroqdek ul o'zin furutan aylab.
Ruboiya:

Iqbol anga davlat mayi payvast tutub,
Bu boda bila jonin aning mast tutub,
Haq ani sipehrdin zabardast tutub,
Tufrog'din ul vale o'zin past tutub.
Ruboiya:

Ham qiblavi iqbol harimi johi,
Ham Ka'bayi omol biyik dargohi,
Shahlarning dardmandiyu ogohi,
Bu turfaki, dardmandlarning shohi.

As-sulton-ubnu-s-sulton va-l-xoqonu-bnu-l-xoqon, muizz-us-saltana va-d-dunyo va-d-din Abulg'ozi Sulton Husayn Bahodurxon xallada-l-lohu ta'olo mulkahu va sultonah va afoza'al-al-olamin birrahu va ihsonah.
Ruboiya:

Bo'lg'ancha sipehr davri komi bo'lsun,
Aflok uza bazm ihtishomi bo'lsun.
Ham dargahi shohlar maqomi bo'lsun,
Yilda bir alarg'a bori omi bo'lsun.
Ruboiya:

Har lahza qil anga yuz inoyat, yo rab,
Ollig'a yorut sham'i hidoyat, yo rab,
Ham umrini ayla benihoyat, yo rab,
Ham davlatig'a yeturma g'oyat, yo rab.

Bu yanglig' falaktazyin dargohdinu bu nav' arshoyin bargohdin xitobi sadmatomizu hukmi hayratangiz yetishti. Mazmuni bukim, ey qadimiy bandayi xosu ey boyiriy xodimi zaviy-ul-ixtisos, burung'i ikki devonkim, bizning hukmu xitobimiz bila murattab qilding va kulliyotu juzviyotin bizning mashvaratu ta'limu istisvobimiz bila tuzattingkim, birining ishqomiz abyotidin bu eski dayrning rafi' toqida ushshoqning sho'ru g'avg'osidur va yana birining shavqangiz g'azaliyotidin bu qadimiy mani' gunbad ravoqida muhabbat ahlining xo'yu alolosi. Andin so'ngra yig'ilg'an ash'orningu nazm rishtasig'a tortilg'an durri shahvorning adadi burung'i devonlardin ortqan chog'lig'durur va bu latofati sifoti xo'blar va malohati simoti mahublar bila yana ikki devon tartib bersa bo'lurdek ma'lum bo'ludur. Netgungdurkim, bu ishdin dilbandroq bo'lg'ayu ne qilg'ungdurkim, bu shug'ldin sudmandroq bo'lg'ay. Emdid avlo budurkim, bu g'arib ishga ko'ngul kelturgaysen, balki hukm bu erurkim, bu ajib amrg'a xoma surgaysenu tafakkur

xilvatgohida xayol sho'xu ra'nolari bila bazm tuzgaysen va to falak gardish qilur bashar jinsining xayolig'a kelmagan a'jubani elga ko'rguzgaysen. O'zung bilursenkim, nazm harimining xoslariyu she'r bahrining g'avvoslarikim, ruhparvar navolig' anfoslaridin zamona bazmi to'lubtur va xayol daryosidin chiqarg'on qiymatliy guharlaridin davron libosi javohir bila murassa' bo'lubtur, hech qaysi olamning rub'i maskunin ola olmaydur va to'rt gavhardin murakkab bo'lg'an bashar xayli hech qaysidin to'rt devon yodgor qolmaydur. Bir o'z asrida ganji ma'naviy Amir Xusrav Dehlaviyni derlarkim, sulton Malikshoh Alp Arslon otig'a to'rt devon murattab qilmish bo'lg'ayu xotimasini aning oti bila muzayyal etmish bo'lg'ay va bu ishi ul zamonning yaxshi-yomoni qulog'iga yetmish bo'lg'ay, agarchi bu so'z mazkurdur, ammo ul devonlar ma'dumdur va ul ma'dumlarning agarchi asomiysi mavjuddur, ammo vujudi noma'lumdur. Xayolig'a o'tkarib, varaqqa nigorish qilmag'anmu erkin, yo tiliga kechurub, tartib yuzidin nasaqqa guzorish bermaganmu erkinkim, "Xamsa"siyu soyir manzum kutubu rasoili o'z holi bila mavjuddur. Bu to'rt devoni zamon ahlidin mehru vafo va insofu muruvvatdek nobud. Chun senga taffiq madad qilipturu bu maqsudning hech kimga yig'ilmag'an moddasi yig'iliptur, tilarbizkim, fursatni g'animat bilgaysenu bu muddao husulig'a rag'bat qilg'aysen.

Bu hukm chun qulog'img'a yetishti, ajzu zabunluq o'tining dudi ko'nglumdin dimog'img'a yetishtikim, hukm qaviy erdiyu mahkum zaif va amr bag'oyat kulliy erdiyu ma'mur asru nahif va ra'sha paykarimg'a tazalzul soldiyu xavosu xayolim xayli bir-biridin qo'zg'aldi. Ne uzr ayturg'a zahravu jur'atim va ne qabul qilurg'a havsalavu quvvatim, agarchi uzr dilpazir emas erdi, ammo o'z ajzi holimni arz'g'a yetkurmakdin ham guzir emas erdi.

Ruboiya:

Dedimki, bu ishdakim, bo'lurmen ma'mur,
Har nechakim tutmasam o'zumni ma'zur,
Lek ishtaki, ajdahog'a kelturgay zo'r,
Zo'r etkay o'ziga, istasa qilmoq mo'r.

Ul humoyun zamirning oyinayi getiynamoyida ravshanu paydodur va ul pokiza ko'ngulning jomi jahonoroyida mubaranu huvaydokim, bu bandayi faqir'g'a ne notavonlig'lar shikast berdiyu bu zarrayi haqir'g'a ne sargardonlig'lar dast berdi. Agarchi marazim'g'a sihat umidi paydo bo'luptur, ammo hanuz g'izo bila sharbatkim, ichilur, yeyilur, misqol tarozusi bila tortilur va tongdin aqshomg'acha soat shishasig'a ko'z tikilur va agarchi za'-fimg'a quvvat imkoni zohir bo'luptur, ammo hanuz buzug' koshonamdin chiqarg'a qo'pmoq tilasam, osilg'an idbori ankabut torlari dastgirim bo'lub madad yetkurmaguncha, tebranmakka tobu tavon va harakatqa maqdur, balki imkon yo'qtur; pashsha yuz pili damon torta olmag'an yukni nechuk tortqay, bataxsiskim, majruhu ranjur dag'i bo'lg'ay, mo'rcha ming sheri jiyon qila olmag'an ishni nechuk qila olg'ay, xususankim, bemoru sihat tariqidin mahjur dag'i bo'lg'ay.

Ruboiya:

Avval ikki devong'a chu qildim rag'bat,
Ham erdi yigitlik madadim, ham sihat,
Bo'ldum chu qariyu xasta, yo'q ul quvvat
Ko'rguzgali andoq nimalarga jur'at.

Kulliyragi bukim, ul davovin tartibida Sultoni sohibqironning oliy tab'ining islohu ihtimomi behad va har juzviy nuktada tag'yiru ta'limi mo lo kalomi beadam erkan jihatdin ul ish saranjom suvratin paydo qildi va iftohidin ixtitomig'a deguncha tartib raqami chekildi. Bu za'fu notavonlig'im zamonida bu ajzu zabunluqu besomonlig'im tug'yonida Sultoni sohibqironning ra'yi olamoroyiyu zamiri xurshidta'siri go'yokim ba'zi avqotda olam kishvari fathig'a azmsozu ba'zi holotda kishvar ahli obodonlig'ig'a sehpardoz va ba'zi zamonda ayshu nishot bila iligi zarposhu ba'zi avonda toatu ibodat bila ko'zi guharposhliqqa mutaammilu mushtag'il uchun bu xoshok daryodek ko'ngliga kirmasu bu zarra quyoshdek zamirig'a paydo ermas. Va Sultoni sohibqironning himmat yuzidin ihtimomiyu sa'y g'oyatidin ta'limi bardavomi bo'lmasa, mundoq dushvor ish ilgari bormog'i mutaassir, balki xayolimg'a kechurmag'i mutaazzirdur.

Mundoq hukm bo'lg'andin so'ngra gah-gohi holimdin ogoh bo'lmasa netkaymenu lahza-lahza ahvolimdin xabar tutmasa neta olg'aymen. Qumursqa Sulaymonning xotirig'a kelmasa, ne mahalli taajjubu tahayyur, Suho charxi gardon sathida ko'runmasa, ne mahalli hayratu taazzur. Bu xoksor chun bu dardi dillarimni izhoru nomurodlig'larimni oshkor qildim va mazallat tufrog'ig'a tazallum bila yiqildim, inoyat borgohidin sado keldiyu hidoyat korgohidin nido yetishtikim, ko'nglungni solma va bu nav' savdovu vasvos xayolig'a qolmakim, biz hech holda sening holingdin g'ofil emas erkandurbiz, ammo bu holdin sen g'ofilu ko'nglumizdin hargiz yoding zoyil ermas erkandur va bu ma'no sening ko'nglungdin zoyil. Andoqki burung'i ikki devoning takmilida rioyatdin hech nav' tag'oful voqi' bo'lmadi va rahnamolig'u inoyatdin hech turlug takosul suvrat bog'lamadi, emdi dag'i hamul dastur bila, balki andin ham ortug'roq, munda ham hamul qonun bila, balki andin ham afzunroq, ahvolingdin xabar tutulg'usidur va haroz vaqtda sarvaqting'g'a yetilg'usidur. Chun za'fi holing bizga zohiru paydodur, shafqatu bandanavozlig'lar bila ne yerda qolsang o'tkarilg'usidur va chun shikast ahvoling bizga ravshanu xuvaydodur, marhamatu navosozlig'lar bila har mushkiling bo'lsa hal qiling'usidurur.

Ruboiya:

Shahdin chu bu nav' lutfu ehson toptim,
Ummid dag'i behadu poyon toptim,
Zulmat aro erdim, obi hayvon toptim,
Io'q-yo'qki, o'lub erdim, yangi jon toptim.

Ko'nglumga o'zga quvvat kirdi va tab'img'a o'zga javdatu jalodat hosil bo'ldi, kilkim jardayi tezkomig'a o'zga ravonlig'u xayolim sahobi barqxiromig'a o'zga gavharafshonlig' yuzlandi. Qabuli barmog'in ko'zumgavu minnat iligin ko'ksungavu jonparvar so'zumga qo'ydum va zamir xilvatgohini xavotir g'avg'osidin muarrovu ko'ngul zistgohini vasovis hujumidin mubarro qildim. Xoma uchin tez ettimu tab' obi hayotin otashangiz. Va o'tgan ayyomda aytilg'an matla'lar subhi bidoyatin maqta'lar shomi nihoyatig'a payvastavu kechkan hangomda bitilgan parishon abyot gavharlarin takmil rishtasig'a tortmoq bila payvasta qila

boshladim.
Ruboiya:

Kun bor erdikim bir g'azalu ikki g'azal,
Bal uch g'azalu to'rt g'azal ba'zi mahal.
Mahvashlardek bori latofatda masal,
Bog'lab kiyibon yuzga hila to'ng'a hulal.

Bu nazohat shabistonining pardanishinlari yuz ming zebu ziynat bila tab' xilvatxonasidin jilvai noz qilib chiqib, soyir abnoyi jins silkiga kirarlar erdi va bu malohat nigoristonining nozaninlari ming tuman oroyishu namoyish bila xayol xilvatxonasidin xiromi dilnavoz bila harakat ko'rguzub, yana abkori fitnaosorg'a qo'shulurlar erdi. Chun bu mavzun harakatlik dilkashlaru bu matbu' sifatlik sho'xvashlar ellik, oltmish yo yuzga yaqin bo'lsalar erdi, bu faqir savdoyiy bir tojirdekkim, malik-ut-tujjor desa bo'lg'ay,-
Ruboiya:

Yuz hur sifat barchasining nozu fani,
Kashmiriyyu rumiyyu xitou xo'taniy,
Kim bir shah uchun keturgay ul toyifani,
Tojir o'zin aylarga baho birla g'ani.

- kashmiriysi sehrsozlig'da dilrabovu dilkash va rumiysi turktozliqda kofiroyinu farangiyvash va xitoyisi xunrezlig'da novakzanu shershikor va xo'taniysn fitnaangizlig'da sherafkanu g'izolakirdor, bu shamoyilu oyin bila va bu zebolig'u tazyin bila Sultoni sohibqironning harami saroyig'a kiyurur erdim va birin-birin ul hazratning kimyoasar nazarig'a yetkurur erdim.

Va ul hazrat inoyat ko'zi bila ul ra'nolarni ko'rub va iltifot nazarin har biriga yetkurub, qaysi birining hariru xullasida qusure ko'runsa yo ul hullavu harirmi murassa' qilg'an javohirda adami munosabat sababidin future zohir bo'lsa, ul liboslarni chiqarib, xizonayi xosdin munosib ranglig xazu debo liboslar barcha qiymatliy gavharlar bila tarsi' qilg'on kelturub ul sho'xlarg'a kiydurur erdi va har qaysini o'z munosabatig'a ko'ra tartib bila o'z oliy majlisida o'lturtur erdi, ya'ni aytilg'an abyot barcha latoyifosor va sabt bo'lg'an ash'or barcha zaroyifshiorkim, ellik, oltmish yo yuz g'azalg'a yaqin yig'lsa erdi, hazrati Sultoni sohibqironning firdavsoho suhbatidavu sipehfarso hazratida hozir qilib arzg'a yetkurur erdim va ul hazrat alarg'a shafqat yuzidin boqib, qaysi ma'no sho'xiningkim tarkibi xil'atida va alfozi kisvatida betakallufluq ko'rsa, o'z ganjinayi zamiri xizonasidin munosib alfoz bila ul liboslarg'a tag'yir berib va ul alfoz kisvatida sanoyi' javohiridin nomunosiblig' ma'lum qilsa, o'z xizonayi xotiri ganjxonasidin yoqutu la'li rangin va gavharu durri samin bila ul zebu ziynatqa tabdil yetkurub, har g'azalni tartib yuzidin o'z o'rnig'a raqam qilur erdi.

Va bu faqiri bebizoatu bu faqiri beistitoat ul ta'limlarni o'zumga dastur qilib hamul dastur bila ul zabtu tartibg'a shuru' qilur erdim. Mundin boshqa dag'i ul hazratning ko'p xossa ma'nolari xayolotinu g'arib mazmunlari maqolotin va dilpazir tashbihlari nazokatinu benazir tanbihlari jazolatin burung'i ikki devonim debochasida sharh bila mazkur qilib erdimu tafsil bila mastur etib erdim. Bu devonlarda dag'i hamul dastur bila maoniy javohiri shohvoridin va alfoz naqshu nigoridin va tarkib salosatu latofatidin va choshniy holatu haroratidin hech juzve juz'iyotdin yo'qturkim, ul hazratning muborak tab'ining anda kulliy daxli bo'lmamish bo'lg'ay. Balki asli xayol ul hazratning bo'lub, bu banda ham ul hazratning buyrug'i ta'limi bila anda juzviy daxle qilmish bo'lg'aymen. Bu jihatdin bo'laolg'ayki, bu devonlar ul hazratning adilsiz tab'idek benaziru har shoh bayti o'z humoyun zotidek olamgir bo'lg'ay. Chun bu ma'no gavharlari barcha ul hazratning tab'i bahridinu zehni konidin hosil bo'ldi va alfozu iborat xazoyini hamul ma'nolar gavharidin to'ldi, bu ma'nodin aning otin X a z o y i n u l-m a o n i y qo'yuldi.

Ruboiya:

Yo, rab, bu xazoyinki, men ettim ma'mur
Kim, xozini jannat anga xushtur ganjur.
Chun keldi futurluq ko'ngullarga surur,
Berma andin ko'ngul sururig'a futur.
Ruboiya:

Bu bahrki, ganji lomakoniy dedilar,
Har qatrasin obi zindagoniy dedilar.
Shah maxzani tab'idin nishoni dedilar
Kim, ani "Xazoyin ul-maoniy" dedilar.

Agarchi xurshidi olamtobning falakni bir davra qilg'an zamonig'a yil ot qo'yupturlar va yilkim, iborat to'rt fasldindur, har faslg'a dag'i bir ot ta'yin qilibdurlar. Bu nayyiri a'zam falakni bir davra qilg'anining monandikim, bahriy(u) koniyu nabotiyu hayvoniyning natoyiji anda zohir bo'lur, munda dag'i jami' ul natoyijdin dalilu asar topsa bo'lur. To'rt faslining muqobalasidakim, to'rt devon voqi' bo'luptur, har qaysig'a bir - munosib ot darboyist edi, ul sababdin avvalgi devonnikim, tufuliyyat bahori g'unchasining ajib gullari va sig'ar gulzorining bog'chasining g'arib chechaklari bila orosta bo'lub erdi, "G'aroyibus-sig'ar" deyildi. Va ikkinchi devonnikim, yig'itliku oshuftalig' va shabobu oliftalig' yoziyu dashtida yuzlangan nodir vaqoyi' bila piyrosta bo'lub erdi, "Navodirush-shabob" ataldi. Va uchunchi devonnikim, vasat-ul - hayot mayxonasida ishq bila shavq paymonasidin yuzlangan badii' nishotlar kayfiyatini yozilib erdi. "Badoyi' ul-vasat" ot qo'yuldi. Va to'rtunchi devonnikim, umrning oxirlarida yuzlangan ishq dardu ranji foyidalarikim, jonso'z oh urmoqu jon topshurmoqdurkim, anda sabt bo'lubtur, "Favoyidul-kibar" laqab berildi. Umid ulkim, bu to'rt devonkim, Sultoni sohibqiron oti bila muzayyaldururu alqobi bila mutarraz, ham aning otidek rub'i maskunda to'lg'ayu ham aning alqobidek to'rtunchi ko'kka degincha muntashir bo'lg'ay. Shukrkim, bu banda nazm vasilasiyu she'r vositasi bila tamom umrumni ul hazratning madhi bila kechurdum va barcha hayotimni aning duosi bila o'tkardim.

Tufuliyyat avonikim, yetti - sekkiz yoshdin yigirma yoshqacha chinasa bo'lg'aykim, umr fusulining navbahori va hayot

gulshanining shukufavu gulzoridir, aning madhida "G'aroyib us-sig'ar" bila sarf qildim.

Shabob zamonikim, yigirmadin o'ttuz beshgacha desa bo'lg'aykim, ham bu fusulning yozidururkim, yigitlik chashmasorining hayotbaxshlig'ining og'ozidur, aning vasfida "Navodir ush-shabob" bila kechurdim.

Va kuhulat ayyomikim, o'ttuz beshdin qirq beshga degincha qiyos qilsa bo'lg'aykim, bu fusulning xazonidurkim, tiriklik bog'ining bargrezining nishonidur, aning ta'rifida "Badoyi' ul-vasat" bila o'tkardim.

Va qirq beshdin - oltmish yaqinig'achakim ta'yin qilsa bo'lg'aykim, bu fusulning qishidurkim, kishining xam qad bila adam yo'lig'a kirib, zamon ahli bila xayrbod qilishidur, aning duosida "Favoyid ul-kibar" bila nihoyatqa yetkurdim.

Ruboiya:

Sarf ettim anga umr bahorin dag'i,

Bo'stoni hayotu lolazorin dag'i,

Ollida xazoni zarnisorin dag'i,

Kofurfishon qish bila qorin dag'i.

Va bu avqot mobaynida har miqdorkim, fursat toptim, xoh "Xamsa" nazmidinu xoh "Nazm ul-javohir" va "Majolis un-nafoyis"u "Zubdat ut-tavorix" va soyir tasniflar ishtig'olidin ham ul hazrat duoyi davlatig'a avqotimni sarf qildim. Va bihamdilloh andoq murodlar kasb ettimkim, mening abnoyi jinsimning yuzidin biriga muyassar bo'lmaydur va andoq maqsudlarg'a yettimkim, alarkim, mendek yuz, balki ming qullari bor erdi, birining sog'ari orzusi menga nishot yetkurgan may bila to'lmaydur.

Bihamdillohi taoloki, bu avqotdakim umr vodiysining ko'pragin aning davlatidin murodlar bila qat' etibmen va hayotning nihoyatig'a komlar, balki komronlig'lar bila yetibmen, hech turlug armon xotirimda qolmayduru hech nav' orzu ko'nglumda sing'anin xayolim topa olmaydur. Har ne dunyo murodiyu zohir komronlig'idur surubmen va so'zumning siyту sadosin aning madhida yetti falakka yetkurubmen. Ulcha orzu haysiyyatidinu armon jinsidin qoliptur, oxirat yo'lining suhulatu osonlig'i va botin mulkning iyolatu komronlig'idur. Va ul vobastadur haq subhonahu va taoloning tavfiqi bila amri itoatig'a va rasul sallallohu alayhi va sallam shafotiynu shariatinnng mutobaatig'a. Umidim uldurkim, ul hazrat davlatidin bu iqbolg'a dag'i sarbalandu bu saodatqa dag'i bahramand bo'lg'aymen.

Bu bobda bir necha so'z o'z arzi holimni tilarmenkim, zohir qilg'aymenu ul nishotim guli ochilg'andin men ham nishotdin g'unchadek ochilg'aymen va ul arzadoshtim savodin bu debocha zaylida sabt etkaymenu bitkuchilarga ham bu fihrastdin bu arzadoshtni ayirmasqa vasiyyat etkaymen, to kun so'ngi bu debochani o'qug'an elga bu arzadoshtim bila bu muddaomg'a yetkanim nishonaye bo'lg'ay vozihu dalile bo'lg'ay loyih. Bu jihatdan to olam inqirozi bo'lg'usidur Sultoni sohibqiron davlatig'a duo qilg'aylar va shafqatu bandaparvarlig'ig'a sano degaylar.

Qulluq arzadosht ulkim, bu bandag'a yosh ulg'ayg'an chog'da za'fe yuzlandi, va ul za'f rishtasi rishtadek za'flig' paykarimg'a andoq chirmandikim, ul quyoshdek zamirg'a ravshandur. Holo mizojim istiqomatdin munharifu badanimda necha marazi muxtalifdur va atibbo ilojimdin ojizu ma'zul va ahibbo mizojimdin mutaajjibu malul. Dimog'im parishonlig'idin so'zum nomarbutu xayolim oshuftalig'idin holim nomazbut. Bag'rim qizig'anidin jismimda hummoyi lozim va ko'nglum ozg'anidin boshim aylanmog'iyu ko'zum qararmog'i doyim. Ne tongdin aqshomg'acha o'zumga bir dam g'izodin kom, ne aqshomdin tongg'acha tarfat-ul-ayne ko'zumga uyqudin orom. Xotirim savdoomiz xayollardin mushavvash, besarudilliqdin har necha dilkash so'z bo'lsa ko'nglumga noxush. Me'damning hazm qilur g'izosi zamona ahlining izosi, ko'nglumning nishot bazmida mayi nobi falak tiyg'i oqizg'an bag'ir xunobi. Notavonekim, yuqori mazkur bo'lg'andek g'izo qilur, oshi misqol toshi bila bo'lg'ay, agar gohi zaif xotiri sharbat mayli qilg'ay, ul dag'i bu tosh tarozusi bila tortilg'ay, kishi qo'ldamayin yerdin qo'parida ko'p ozor bo'lg'ayu aso madadi bo'lmag'uncha yerdin qadam ko'tarmagi dushvor, sayr havosin qilsa iki insong'a otladurur - tushururida hammolvashliq otlang'andin so'ngra paykari yukidin bir hayvonga murdakashlik, tushkandin so'ngra bu sayr ko'ftidin a'zosi nokor, bu ozurdalig'din yana bir kechakunduz tebrana olmay, andoqki bir yilliq bemor, issig' nafaslaridin hayotining guli pajmurdavu nafasining og'ir kirar-chiqaridin zaif tani ozurda.

Ruboiya:

Har shomu saharg'a tegru ingranmoq ishi,

Bu yonidin ul yonig'a aylanmoq ishi.

Gah-goh isitma o'tidin yonmoq ishi,

Gah to'ngdururidin yana chirmanmoq ishi.

Ruboiya:

Ne jismida tobu ne tanida quvvat,

Ne ko'nglida xushluq, ne o'zida sihat.

Mundoq kishining munosibidur uzlat,

Vayronasidin chiqmoq anga ne nisbat.

Sultoni sohibqironning in'omi bag'oyatidinu ehsoni benahoyatidin umrin bu davlatlig' dargohdavu hayotin bu saodatlig' borgohda yuqori o'tkan sharh bila sarf etkan bandaning iltimosi budurkim, mazkur bo'lg'an taraddudu mashaqqatlardin ozod bo'lg'ay va g'amgin ko'ngli bu nav' za'f ayyomida nisbatsiz qayg'ulardin shod, mundoq umrdakim, bukun tonglalig' ma'lum ermas,-

Misra':

Ish tengriga tavbayu inobat bo'lg'ay,

- va o'tkan umr ma'siyat bila uzr taqsirida toatu nadomat. Bu holatda dag'i avqotning pokizasida ul hazratning duosig'a mash'uf bo'lg'usidur va duovu niyozi naqdining xulosasi aning farxunda ro'zgorig'a masruf.

Umid ulkim, ul hazrat davlatidin andoqkim dunyo iqbolu komidin mustafid bo'ldum, oxirat komu iqbolidin ham noumid

bo'lmag'ay[men]. Ul ostonning qullarining bu qul bila yorlig' nishoni uldurkim, Sultoni sohibqiron inoyatidin bir yorlig' nishoni bitilgay va bu bandani sultoniy imoratning bayt-ul-mag'firasida soyir jorubkashlaridin birining o'rnig'a mansubu sarafroz etilgaykim, bu uftodalig' ayyomida bore ul ostonada yiqilg'aymen. Quvvatim bo'lg'anda supurgu olib, ilgim bila va quvvatim bo'lmag'anda supurgu o'rnig'a kirpigim bila ul ostonani supurur bahonasi bila ko'zumni ul munavvar ravza tufrog'idin yorutg'aymen va ul ostonani bu supurgu birla arig'u bu uyin ul surma bila yorug' tutqaymen va bu xidmatni dunyovu oxiratim sharafi bilgaymen.

So'zum uzalduyo ado qiladurg'an maqsudum yiroq qoldi. Agarchi xomamning gavharafshonlig'ig'a nihoyat yiroqdur va lekin duo gavharfishonlig'i bila ixtisor qilmoq yaxshiroq.

Ruboiya:

To dahr uza bu gunbadi davvor o'lg'ay,
Ul gunbad uza sobitu sayyor o'lg'ay,
To sobitu sayyorg'a osor o'lg'ay,
Tengri bori holingda nigahdor o'lg'ay.

Ruboiya:

Taxting bo'lsun sipehri axzar chog'lig',
Chatring rif'atda mehri anvar chog'lig'.
Mulkung baru bahr aro Sikandar chog'lig',
Lekin umrung Nuh payambar chog'lig'.

Ruboiya:

Ham dargahing iqbol makoni, yo rab,
Ham boshing uza toji Kayoniy, yo rab.
Jomingda ziloli zindagoniy, yo rab,
Andin sanga umri jovidoniy, yo rab.
Alif Harfining Ofatlarining Ibtidosi "G'aroyib" din

1

Ashraquat min aksi shamsil-ka'si anvorul-hudo,
"Yor aksin mayda ko'r" deb, jomdin chiqti sado.
G'ayr naqshidin ko'ngul jomida bo'lsa zangi g'am,
Yo'qtur, ey soqiy, mayi vahdat masallik g'amzudo.
Ey, xush ul maykim, anga zarf o'lsa bir sing'an safol,
Jom o'lur getiynamo, Jamshid, ani ichkan gado.
Jomu may gar buyladur, ul jom uchun qilmoq bo'lur,
Yuz jahon har dam nisor, ul may uchun ming jon fido.
Dayr aro hush ahli rasvo bo'lg'ali, ey mug'bacha,
Jomi may tutsang meni devonadin qil ibtido.
Toki ul maydin ko'ngul jomida bo'lg'ach jilvagar
Chehrai maqsudi mahv o'lg'ay ham ul dam moado.
Vahdate bo'lg'ay muyassar may bila jom ichrakim,
Jomu may lafzin degan bir ism ila qilg'ay ado.
Sen gumon qilg'andin o'zga jomu may mavjud erur.
Bilmayin nafy etma bu mayxona ahlin, zohido.
Tashnalab o'lma, Navoiy, chun azal soqiysidin
"Ishrabu, yo ayyuhal-atshon" kelur har dam nido.

2

Zihe husnung zuhuridin tushub har kimga bir savdo,
Bu savdolar bila kavnayi bozorida yuz g'avg'o.
Seni topmoq base mushkildurur, topmaslig' osonkim,
Erur paydoliq'ing pinhon, vale pinhonlig'ing paydo.
Chaman otashgahiga otashin guldin chu o't solding,
Samandardek ul o'tdin kulga botti bulbuli shaydo.
Ne ishka bo'ldi beorom ko'zgu aksidek Majnun,
Yuzi ko'zqusida aksini gar ko'rguzmadi Laylo.
Quyoshqa gah qizarmoq, gohe sarg'armoq erur andin
Ki, sun'ung bog'ida bor ul sifat yuz ming guli ra'no.
Nedin yuz gul ochar ishq o'tidin bulbul kabi Vomiq,
Vomiq Yuzingdin gar uzori bog'ida gul ochmadi Azro.
Kalomingni agar Shirin labida qilmading muzmar
Nedin bas la'l o'lur Farhodning qon yoshidin xoro.
Jamoling partavidin sham' o'ti gar gulsiton ermas,
Nedin parvona o't ichra o'zin solur Xaliloso.

Malohat birla tuzdung sarvqadlar qomatin, ya'ni
Ki, mundoq zeb birla ul alifni aylading zebo.
Qanoatning dalilin inzivo qilding yana bir ham
Dalil ushbuki qoni' harfidin xalq aylading anqo.
Navoiy qaysi til birla sening hamding bayon qilsun,
Tikan jannat guli vasfin qilurda gung erur go'yo.

3

Ey, safhayi ruxsoring azal xattidin insho,
Debochayi husnungda abad nuqtasi tug'ro.
Zarrot aro har zarraki bor, zikringa zokir,
Amtor aro har qatraki, bor, hamdinga go'yo.
Mashshotayi sun'ungdurur ulkim, nafas ichra
Kun ko'zgunin aqshom kulidin qildi mujallo.
Kun shakli yuzing sajdasidin bo'ldi mushakkal,
Tun turrasi qahring yelidin bo'ldi mutarro.
Sun'ung qilibon subhni ul nav' musha'bid
Kim, mehr o'tin og'zidin etar har nafas ifsho.
Go'yoki kuyar og'zi ul o't hirqatidinkim,
Anjumdin o'lur obilalar girdida paydo.
Muhtoj sening dargahinga xusravu darvesh.
Parvarda sening ne'matinga johilu dono.
Gul yuzida bulbul sening asroringa notiq,
Sham' o'tida parvona sening husnungga shaydo.
Ushshoq aro, yo rabki, Navoiyg'a maqome
Bergilki, sening hamdinga bo'lsun tili go'yo.

4

Ey hamd o'lub mahol fasohat bilan sanga,
Andoqki, qurb taqvovu toat bilan sanga.
Topmoq ajib fikru tahayyul bila seni,
Yetmak mahol aqlu farosat bilan sanga.
Chun koyinot zubbasi ojiz ko'rub o'zin,
Hamd ayta olmas oncha balog'at bilan sanga.
Izhorij az bizdin adab tarkidur, base
Yuz ming qusuru nuqsu kasofat bilan sanga.
Har tiyra ro'zgorki, vaslingg'a yo'l topib
Sendin, yetib charog'i hidoyat bilan sanga.
Lutfung rafiqim o'lmasa ne hadki yetkamen
Boshdin ayog' gunohu zalolat bilan sanga.
Lutf aylagilki mumkin emas qilmasang qabul,
Yetmak tamomi umr ibodat bilan sanga.
Chun sendin o'zga yo'q panahim qochmayin netay
Jurmu gunahdin ohu nadomat bilan sanga.
Isyoni ko'p Navoiyningu yo'q uyotikim,
Istar yetishsa muncha xijolat bilan sanga.

5

Iloho, podshoho, kirdigoro,
Sanga ochug' nihonu oshkoro.
Sabur ismi bila qilsang tajalliy,
Qilib Namrudg'a yuz ming mudoro.
Qachonkim zohir etsang "tanzi'-ul-mulk",
Sikandarning bo'lub mag'lubi Doro.
Yo'lung muhlik toshi yoquti ahmar,
Eshiging tiyra gardi mushki soro.
Suho bo'lsa shabistonningda toli',
Bo'lub nuri quyoshdek olamoro.
Navoiy nafs zulmotig'a qolmish,
Sen o'lmay Xizri rah chiqmoq ne, yoro?!
Qiyomatda gunohin afv etarga
Rasulingni shafi' et, kirdigoro.

6

Ey, nubuvvat xaylig'a xotam banii Odam aro,
Gar alar xotam, sen ul otkim, erur xotam aro.
Yuz eshiging tufrog'ig'a surta olg'aymenmu deb,
Charx qasridin quyosh har kun tushar olam aro.

Anjum ichra orazing me'roj shomi uylakim,
Tushsa durri shabcharog'e har taraf shabnam aro.
Ne uchun kiymish qora haryon solib jaybig'a chok,
Furqatingdin Ka'ba gar qolmaydurur motam aro,
Sof ko'nqlida yuzung mehrini go'yo asramish,
Tush chog'i har kun quyosh aksi emas Zamzam aro.
Mash'ale bo'lmish malak ilgida ravzang boshig'a,
Oy charog'i kechalar bu nilgun toram aro.
Qum emas Bathodakim, mehri jamoling hajridin
Zarra-zarra jismi bir-birdin to'kuldi g'am aro
Yo'l emas, Yasribda yirtibdur yuzin tirnog' ila
Maqdaming to yetmadi ul vodiya xurram aro.
Itlaring maxsus mahzundur Navoiy, koshki
Kirsu bu mahrum ham ul zumrayi mahram aro.

7

Zihe javlongahing aflok uza maydoni "av adno",
Buroqingg'a to'quz gunbad bu to'qquz gunbadi xazro.
Qilib chun xay gulobi mayl na'layning, bo'lub andin
Malak ra'nolarining jabhasig'a charx sandalso.
Esib rahmat nasimi chun damodam sunbulung sari,
Bo'lub ruhoniylar jaybi labolab anbari soro.
Falak qolib buroqingdin, emas vasfi falaksur'at,
Qamar yorub jamolingdin, emas na'ting qamarsiyimo.
Yuzungdin anjum, anjumdin quyosh nur iktisob aylab
Aningdekkim, quyoshdin oyu oydin qiyrgun g'abro.
Falak vodiylari qat'ig'a azming chun surub markab,
Xirad paykiga ham avval qadamda ranj o'lub paydo.
Rafiqing toyir andoqkim Sulaymon ollida hudhud,
Buroqing soyir anjum shohi ustinda sipehroso.
Qilib bu sayr aro ma'shuq vasli ko'yida manzil,
Tilab sargashta ushshoqig'a ham rahmat uyin ma'vo.
Navoiy xush ko'rur olamni oting zikridin, yo'qsa,
Anga do'zax aro o'tdekdurur dunyovu mo fiho.

8

Har gadokim, bo'ryoyi faqr erur kisvat anga,
Saltanat zarbaftidin hojat emas xil'at anga.
Kim fano tufrog'ig'a yotib qo'yar tosh uzra bosh,
Taxt uza ermas muzahhab muttako hojat anga.
Shah yurub olam ochar, darvesh olamdin qochar;
Ham o'zung insof bergilkim, bu ne nisbat anga
Har ne, shah maqsudidur, darveshning mardudidur!
Ko'r ne himmatdur munga, ne nav' erur holat anga.
Faqr ko'yi tufrog'in shah mulkiga bermas faqir,
Mulk ko'rkim, teng emas tufrog' ila qiymat anga.
Shah sipah cheksa, faqir ahvolig'a yetmas futur,
Bu vale chekkach nafas, barbod o'lur hashmat anga.
Shah emastur bir nafas osuda do'zax vahmidin,
Ey xusho darveshkim, mardud erur jannat anga.
Shahg'a sidq ahli damidin mash'ali davlat yorur,
Mehrdekkim, subh anfosi ochar tal'at anga.
Shohg'a shahlig' musallamdur, agar bo'lg'ay mudom,
Shohlig' tarkin qilib, darvesh o'lur niyyat anga.
Mumkin ermas shahlar ichra buyla niyatlig', magar
Shohi G'oziykim, muyassar bo'ldi bu davlat anga.
Shohlar darveshiyu darveshlar shohiki, bor
Shohlig' suvrat anga, darveshlik siyrat anga.
To shahu darvesh bo'lg'ay aylagil, yo rab, ayon,
Shohdin xidmat munga, darveshdin himmat anga.
Gar Navoiy so'z uzatti faqrdin ermas demang,
Bo'lmag'uncha hukm shahdin qayda bu jur'at anga?!

9

Ul parivashkim, bo'lubmen zoru sargardon anga,
Ishqidin olam menga hayronu men hayron anga.
O'qlaringdin dambadam taskin topar ko'nqlum o'ti,
Bordurur bir qatra su go'yoki har paykon anga.

Bir dilovardur ko'ngulkim, g'am sipohi qalbida,
Ohi novak, toza dog'idur qizil qalqon anga.
Novakining parru paykonida rangin tus erur
Yoki ko'nglumdin chu parron o'tti yuqmish qon anga.
Nomai shavqum ne nav' ul oyg'a yetkay, chunki men
El otin o'qur hasaddin yozmadim unvon anga.
Xizri xattingning ajab yo'q sabzu xurram bo'lmog'i,
Labbalab chunkim berur su chashmayi hayvon anga.
Ey xusho, mug' ko'yikim, rif'at bila ziynatda bor
Mehr anga bir shamsavu ko'k toqidur ayvon anga.
Istamish bulbul vafo guldin magarkim joladin
Bag'ri qotmish g'unchaning, baskim erur xandon anga.
Qilmamish jonin fido jonong'a yetmas der emish,
Ey Navoiy, ushbu so'z birla fido yuz jon anga
10

Sinsa ko'nglumda o'qung surtub isig' qondin anga,
Pay masallik chirmag'aymen rishtayi jondin anga.
Bodayi la'ling mizoji ruhparvardur base,
Go'yiyo mamzuj etibsen obi hayvondin anga.
O'qi ko'nglum shu'lasin gah sokin etti, goh tez,
Gah o'tun bo'ldi, gahe su urdu paykondin anga.
Dardu g'am bo'stonining tovusidur ko'nglum qushi,
Gul bo'lub jismimda keskan na'l har yondin anga.
Ne kabutar yeta olur ul quyoshqa, ne nasim,
Ey ko'ngul, holingni e'lom ayla afg'ondin anga.
Ko'zga to kirmish xayoling sovug' ohim vahmidin,
Bog'lamish men qo're har sori mujgondin anga.
Ey Navoiy, yig'lamoq ohimg'a taskin bermadi,
Vah, bu ne o'tdurki, yo'q ta'sir to'fondin anga.
11

Vahki ishqing zohir etsam vahm erur o'lmak manga,
Gar nihon tutsam dag'i jon xavfidur beshak manga.
Kelgan ermish ul Masih o'lganlarin tirguzgali,
Men tirig, vah, yaxshiroq bu umrdin o'lmak manga.
Juzv-juzvumni, fig'onkim, munfak etti tiyg'i hajr
Bir-biridin lek o'zidur juzvi loyanfak manga.
Ko'nglum o'tidin yig'och kuldur, bashok bir qatra su.
Nogah ul sho'xi jafokesh otsa bir novak manga.
Oltun ezinib-erib kuygan "soyu" xolis bo'lur,
Ne ajab sarg'arsa yuz, yetkan soyu emgak manga.
Chok aylarmen yoqa ul qoshi yoni ko'rgach-o'q,
Kim xadangin otsa hoyil bo'lmag'ay ko'nglak manga.
Boda hajridin oqarmish ko'zlarim, ey piri dayr,
Aylagil may shishasidin sindurub aynak manga,
Sarsari hijron, vujudum xirmanin andoq sovur
Kim, fano yo'lida sarsar bo'lmasun hamtak manga.
Ey Navoiy, gar manga ko'prak emas ummidi vasl,
Bas nag'u ushshoqidin javri erur ko'prak manga.
12

Garchi hajringdin erur yuz g'amu ozor manga,
G'am emas vaslingga ummid agar bor manga.
Bir buzug' uzra junun qushlari qo'ng'an kebidur,
Toshkim, yog'durur ul sho'xi sitamgor manga.
Zohid uchmog'ni etar vasfu men ul oy ko'yin,
Gulshani xuld anga, ul gulli ruxsor manga.
Telba andog'ki pariy jilvasidin oldarag'ay,
O't solur har taraf ul turfa namudor manga.
Baski qonimni yalarlar, adadi ko'p yaradin,
Itlarin qildi muloyim tani afgor manga.
Ko'nglum istar yana maqsud jamoli aksin,
Soqiyo, tut qadahi oyinakirdor manga.
Subha torini yig', ey shayxki, bir lahza burun
Taqtillar mug'bachalar rishtayi zunnor manga.
Solg'il, ey ishq, vujudumg'a fano o'tinikim,
Yo'пти maqsud yuzin pardayi pindor manga.

Chun vafo ahli zamon zotida yo'qtur, ne ajab,
Har zamon qilsa jafu ul buti ayyor manga.
G'arazim bir necha kun shohidu maydur, yo'q esa,
Ey Navoiy, bu fano dayrida ne bor manga?

13

Ul malohat ganji hajrida buzug' maskan manga,
Uyladurkim, jondin ayru yuz yaralig' tan manga.
Mehr ila mah partavidin ko'zni ravshan qilmadim,
Bo'lg'ali mehri ruhung mohiyyati ravshan manga.
Bo'ldi ravzan-ravzan ul qotil xadangidin ko'ngul,
Jon qushi chiqmoqqa bir yo'l angla har ravzan manga.
Men o'larmen g'amdinu, yig'lab kuyub boshimda sham'
Dudidin chirmab qora har tun tutar shevan manga.
Rahm etib holimg'a dushman do'st bo'lmoq, vah, ne sud.
Do'st chun rahm aylamay bo'lmishturur dushman manga.
G'am tuni zulmida xandon bo'lmadi holimg'a subh,
Subhdek ne tongki, bo'lg'ay chok pirohan manga.
Ey Navoiy, ishq mushkil deb nechuk tarkin tutay,
Elga gar bu ish hunar bo'lsa, bo'luptur fan manga.

14

Shahr bir oy furqatidin bayt ul-ahzondur manga,
Bir guli ra'no g'amidin bog' zindondur manga.
Bazmi ishrat ichra siz may no'sh eting, ey do'stlar
Kim, nasib ul la'li lab hijronidin qondur manga.
Chiqti ahlu fahm ila sabru ko'ngul tan mulkidin,
Chiqmayin har lahza zahmat berguchi jondur manga.
O'qi baskim tandadur, tegmas tanimg'a o'zga zaxm,
Ulki o'q deb nola qildim, emdi qalqondur manga.
Uyla rasvomenki, ko'yu ko'chada holim ko'rub,
Ba'zi el giryonu ba'zi xalq xandondur manga.
Hajridin bag'rim sudur, ul su aro bolig' kebi,
Dardu mehnat o'qidin bir necha paykondur manga.
Hur mujgonin agar surtay desa qilman qabul
Kim, ayog'da orzu xori mug'iyfondur manga.
May ichib toatni favt etmangki ul o't tobidin,
Necha boqsam bahra holo dag'i hirmondur manga.
Ey Navoiy, xalq der: jon beru yo kech ishqidin,
Garchi bu dushvor erur, lekin ul osondur manga.

15

Menmudur menkim sening vasling muyassardur manga,
Baxti gumrahdin qachon bu qissa bovardur manga.
Haq tanuqturkim, tiriklikdin manga sensen murod,
Yo'qsa olamning yo'qi-bori barobardur manga.
Ey ko'ngul, g'avvosi bahri vasl o'lubmen, ne ajab,
Gar nasib emdi o'shul pokiza gavhardur manga.
Ne uchun bazmi visol nchinda ichmay bodakim,
Ko'ziyu og'zi bugun bodomu shakkardur manga.
Oyu xurshidingni yig', ey charxi gardunkim, bu dam
Hamdam ul oy chehralig xurshidpaykardur manga.
Sarvni o'rtab, sumanni yelga ber, ey bog'bon
Kim, bugun hamsuhbat ul sarvi sumanbardur manga.
Qo'rqaram hirmon sahobin yopmag'ay fahm etsa charx
Kim, shabiston mehr sham'idin munavvardur manga.
Ey Navoiy, hech bilmonkim topibmen vaslini,
Yo magarkim jumlayi olam musaxxardur manga.

16

Ko'rgali husnungni zoru muftalo bo'ldum sanga,
Ne balolig' kun edikim, oshno bo'ldum sanga.
Har necha dedimki kun-kundin uzay sendin ko'ngul,
Vahki, kun-kundin batarrak muftalo bo'ldum sanga.
Men qachon dedim vafo qilg'il, manga zulm aylading,
Sen qachon deding fido bo'lg'il manga, bo'ldum sanga.
Qay pari paykarg'a-dersen-telba bo'ldung bu sifat,
Ey pariypaykar, ne qilsang qil manga, bo'ldum sanga.

Ey ko'ngul, tarki nasihat ayladim avvora bo'l,
Yuz balo yetmaski, men ham bir balo bo'ldum sanga.
Jomi Jam birla Xizr suyi nasibimdur mudom,
Soqiyo, to tarki joh aylab gado bo'ldum sanga.
G'ussa changidin navoye topmadim ushshoq aro,
To Navoiydek asiru benavo bo'ldum sanga.
17

Qahring o'lsa, barcha ishimdin malolatdur sanga,
Lutfung o'lsa, yuz meningdekdin farog'atdur sanga.
Ey meni sargashtadin gah forig'u gohi malul,
Qahring ul, lutfung bu, yorabkim, ne odatdur sanga?
Lutfung ozi jon olur, qahring ko'pi ham o'lturur,
Bul'ajab holedurur, oyo ne holatdur sanga.
Pand eshitmay sevdin ani, ey ko'ngul, chek dardu ranj,
Ozdurur har lahza gar yuz muncha ofatdur sanga.
Vahm et ohim o'tidin, ey gulki, davron bog'ida
Ko'z yoshimdin bu qadar lufu tarovatdur sanga.
Ey quyosh, mehr ahlini kuydurma bu vodiydakim,
Garmravlar ohidin muncha haroratdur sanga.
Ey Navoiy, istama vasl ul quyoshdin zarradek,
Chun necha ul qilsa istig'no, haqoratdur sanga.
18

Ey alifdek qomating mayli buzul'gan jon aro
Ganji husnung javhari bu xotiri vayron aro.
Kulmaging ichra malohat uyladurkim, sho'xlar
O'ynamoqdin yuz yoshururlar guli xandon aro.
Gar kalomingni Masih anfosi dedim, ey habib,
Ayb qilmakim, g'alat gohe tushar Qur'on aro.
O'qlaringdin jon toparmen, go'yiyo paykonlari
Su icharda g'o'ta topmish chashmayi hayvon aro.
Xasta ko'nglum ohi ko'nglungga dedim qilg'ay asar,
Qayda o'ltursun vale bemor o'qi sandon aro.
Boshta gavhar go'yining fikridin ortar dardisar
Kimki, kechti boshidin go'y urdi bu maydon aro.
Uyki, adno tebranur sokinga xotir jam' emas,
Ne ajab, gar amn yo'qtur gunbadi gardon aro.
La'ling olg'an ko'nglum ahvolin munajjim chun ko'rar,
Aytur ul avvora bo'lg'an g'oyibingdur qon aro.
Ey Navoiy, ishq dardi ko'rgan el ko'nglin buzur,
Har xaroshekim, unung zohir qilur afg'on aro.
19

Kimki ko'rsa mushki nob ul sunbuli serob aro,
Bir qora tufrog' degaykim tushti mushki nob aro.
Qoshing ichra rishtayi jonimg'a chirmang'an ko'ngul,
Ankabutedurki, aylabdur vatan mehrob aro.
Ul quyoshdin ayru ashkim yomg'urining barqidur,
O't tutashqan rishta yanglig' jismi pechu tob aro.
Ul labi unnobgun ko'nglumga ekkkan tuxmi mehr,
Ko'nglum ichra yoshurundur donadek unnob aro.
Uyqu saydi qasdig'a otqan toshingdindur nishon,
Ko'z qorasi demagil bu diydayi bexob aro.
Charxi doyr bahridin el tutmasun sohil umid,
Kim qutulmas har kishikim, tushti bu girdob aro.
Gar Navoiy yodini qilmoq habib imkon emas,
Basdurur mazkur ham bo'lsa gahe ahbob aro.
20

Zavraq ichra ul quyosh sayr aylamag Jayhun aro,
Axtari sa'de hilol ichra kezar gardun aro.
Anglamon Jayhunda ul oy kema birla sayr etar
Yo hilolu mehr aksin el ko'rar Jayhun aro.
Kemadin har dam chiqib rangin su ko'zum qonidek,
Anda yor andoqki mardum diydayi purxun aro.
Borg'il, ey Majnunki, ul oy zavraqidek tez emas,
Jungkim Laylo amoriysin chekar homun aro.

Olma xum girdobidin bir lahza sog'ar zavraqin,
Bahri g'amdni istasang maxlas bu dahri dun aro.
Bahr mavjidan mushavvash bo'lmasun deb xotiring,
Mavj urar yuz bahri g'am bu xotiri mahzun aro.
Dur bo'lur bahr ichra pinhon, nazmidin shah madhida
Bahr yoshurmish Navoiy har duri maknun aro.
21

Ming zaxm urdi xanjari ishqing bu tan aro,
Bu tanni hajr tashladi yuz ming tikan aro.
Lek ul tikanlar ichra xayoling bila ko'ngul
O'ynar magar gul uzrayu ag'nar suman aro.
Jism o'yidin ko'ngul tilar ul ko'yni, valek
G'urbat suubatin kishi bilmas vatan aro.
Ermas uchug' labingdagi ul yuz Suhaylidin
Rang olmadi bu qatra aqiqi Yaman aro.
Jonim labing shahidi ekanga tonug' durur
Har ol rishta qong'a bo'yalg'an kafan aro.
Bulbul ne kuymasunki, bir o't yoqti qasdig'a
Har otashin gul ushbu vafosiz chaman aro.
Ko'rdung Navoiy ul sari zulf uzra yuz shikan,
Ko'r emdi yuz shikasta ko'ngul har shikan aro.
22

Ikki barmog' birla tuttum la'lin ul ruxsor aro,
Uylakim bulbul tutar gul yafrog'in minqor aro.
Xatda ruxsoring su erkinmu yoshung'an sabzada,
Yo'qsa ko'zgidurki, qolmish har taraf zangor aro.
Ko'hi g'am tortarg'a xasdek jism ila bel bog'ladim,
Ostig'a qolmishmen andog'kim samon devor aro.
May dema qushlar qanotining yelidin bo'lg'usi
Naxli qadding moyil o'lmoq har taraf raftor aro.
Shakkari la'li xayolidin sarosar mo'rdrurur.
Sochida ermas tugun uzra tugun har tor aro.
Kofiri ishq o'lg'an avlo demasa iymon so'zin,
Xo'b emas tasbih tori rishtayi zunnor aro.
Vusma uzra zarvaraqliq ikki qoshing yuz uza,
Jilvagar bo'lg'an iki tovus erur gulzor aro.
Qomatim gullar ochilg'an bir tikan shoxi durur,
To'lg'ali paykonlaring qonlig' tani afgor aro.
Gulshan ichra chun butar gul, sho'ra yerdin sho'razor,
G'ayri g'adr ahli ne bo'lg'ay olami g'addor aro.
Davr eli bedodidin gar maxlas istarsen, mudom
Kup ayog'idin bosh olma kulbayi xammor aro.
Haq tilar bo'lsang Navoiy silk dunyodin etak,
Ishqing o'lsa pok, o'zni qo'yima bu murdor aro.
23

Ko'nglum o'rtansun agar g'ayringg'a parvo aylasa,
Har ko'ngul hamkim sening shavqungni paydo aylasa.
Har kishi vaslin tamanno aylasam navmid o'lay,
Har kishi hamkim sening vasling tamanno aylasa.
O'zgar husnin tamosho aylasam chiqsun ko'zum,
O'zga bir ko'z hamki husnungni tamosho aylasa.
G'ayr zikrin oshkoro qilsa lol o'lsun tilim,
Qaysi bir til hamki zikring oshkoro aylasa.
Rashkkin jonimg'a har nargis ko'zi bir shu'ladur,
Bog' aro nogax xirom ul sarvi ra'no aylasa.
Yo'q og'izdin nukta aytur mahvashimdek bo'lmag'ay,
Gar quyosh har zarrasidin bir Masiho aylasa.
Ofiyat jonimg'a yetti, ey xush ul mug'kim, meni
Bir qadah birla xarobot ichra rasvo aylasa.
Kelturung daf'i jununumg'a pariyxon, yo'q tabib
Kim ul ansabdur pari har kimni shaydo aylasa.
Subhdek bir damda gardun qo'ymag'ay osorini,
Nogah ahli sidq ko'ngli mehrin ifsho aylasa.
Dahr sho'xig'a, Navoiy, sayd bo'lma nechakim,
Kun uzori uzra tun zulfin mutarro aylasa.

24

Erur ishq ahli go'ristoniyu yuz ming mazor anda,
Fano shahriyu lavhu miyldin toqu manor anda.
Ajab shahreki uy go'r o'lg'ayu sukkoni jonsiz tan,
Muoshir motamiylar, navha ahli nag'magor anda.
Ko'ngullar toza-toza dog' ila qon ichra aylang'an,
Ko'rarsen loladin gah-gah guzar qilsang bahor anda.
Giyoh ermaski ishq ahli shahidi bag'rig'a qong'on,
Bo'luptur barcha zahrolud nishtar oshkor anda.
Magar tavsan minib, sanchib etak, tortib qilich har dam,
Ulus qatlig'a javlon qilmish ul chobuksuvor anda.
Bu o'lganlarga umri Xizr bergay, gar yana nogah,
Masihim obi hayvon yanglig' etsa bir guzor anda.
Ko'runglar ishq dashtinkim, nasimu loladin har yon,
Gahe jonbaxsh salqindur, gahe muhlik sharor anda.
Erur ishq oyatekim, nuqtasining donasin ko'rgach,
Tushar arvohi qudsiy qushlari beixtiyor anda.
Navoiy, dayr aro kir, gar fano jomi tilar ko'nglung,
Riyodur xonaqah ahlida, borma zinhor anda!

25

Dog'larkim, qo'y dum ul oy furqati ozorida,
Dudi har birning erur dog'e falak ruxsorida.
Za'fim ichra qasri tomig'a tayang'andekdurur,
Har somon ko'rsang yopushqan ko'yining devorida.
Bir musulmong'a erur din qasdi etkandin hisob
Har tugunkim, ko'rsang ul kofir sochi zunnorida.
Gulshan ichra ko'p binafshangdin dema, ey bog'bon,
Nil ila, ko'r, xollar har yon yuzi gulzorida.
Qo'ydi gulgun muhrlar jon pardasida qon ila,
Vahki, solur muhri, yo gulmu ekin dastorida.
Tang'a jon kirgan kebi jononni yetkur, ey tabib,
Emdikim, jondin ramaq zohir emas bemorida.
Vahki, bir qotilg'a oshiqmenki jonning biymi bor,
Ishqining joy ichra ham ixfosi, ham izhorida.
Topmasang davr ahlidin mehru vafo, ayb etmakim,
Butmamish bu meva davron bog'ining ashjorida.
Ey Navoiy, aqlu din yag'mo qilur davron mayi,
Chiq ravon bu bazmdin filjumla hushung borida.

26

Ey ko'ngul, gar kimsa ahvolim demas yor ollida,
Xotirim kimdin malul o'lsun, kimim bor ollida?!
Ul ko'z ollida halokim desalar, yo'q bok hech,
Garchi o'lmakdin demak yo'q shart bemor ollida.
Ne jafokashmen ko'rungkim, bor anga qilmoq jafu,
So'z vafodin zohir etsam ul jafokor ollida.
Ollig'a gullarki, sanchibdur, mushobihdur anga
Kim, tushar gohe mulavvan muhr dastor ollida.
Ko'zlaring qonim g'izo qilsun agar yolg'on desam,
Bir qoshuq qonim bihil ul ikki xunxor ollida.
May berur bo'lsang manga dayr ichra ber, ey mug'bacha
Kim, qo'yay boshimni qo'ysam piri xammor ollida.
Ey Navoiy, er esang dunyo arusin qil taloq,
Bir yo'li bo'lma zabun bu zoli makkor ollida.

27

Dahr elidin naf' agar yo'qtur, zarar ham bo'lmasa,
Marham ar yo'qtur, ko'ngulga nishtar ham bo'lmasa.
Olam ahlidin agar yo'qtur jigargun sog'are,
Koshki yuz ming qadah xuni jigar ham bo'lmasa.
Mahvashekim bo'lmag'ay vaslidin ummidi hayot,
Xushtururkim jong'a hajridin xatar ham bo'lmasa.
Bedilekim, bexabar tushkay birov hijronig'a,
Ne balodur gah-gahe andin xabar ham bo'lmasa.
Soqiyo, netkay meni ul nav' qilsang mastkim,
Aqlu hushumdin nishon, balkim asar ham bo'lmasa

Kim, tuzay mastona Shohi G'oziy avsofida savt,
Bu ko'ngul gar bo'lsa o'z holida, gar ham bo'lmasa.
Ey, Navoiy, sen chekarsen oh, lekin yaxshidur
Ul pariyning zulfi bu yel birla darham bo'lmasa.
28

Ne xush bo'lg'ay ikovlan mast bo'lsaq vasl bog'inda,
Qo'lum bo'lsa aning bo'ynidavu og'zim qulog'inda.
Dame vasl ichra volalig' bila ruxsorim egnida,
Yana bir dam niyozu ajz ila boshim ayog'inda.

Tutub gohe zanaxdonin mukarrar aylasam bot-bot,
Ko'rub gullar ochilg'an bodadin ruxsori bog'inda.
Shimib yutsam gahe hayvon suyidek zavqdin ko'rgach,
Tarashshuh bodadin gul yafrog'i yanglig' dudog'inda.
Gahe ko'z surtarimda, yo'qsa har yon shodlig' ashkim,
Gul uzra qatra shabnamlar kebi siymin saqog'inda.
Gahe bexudlug'umdin seskanib tutsam adab rasmi
Beliga chirmashurda shavqning ifroti chog'inda.
Ne kelsa tongla kelsun, bir tun usruk yotsa ham xushtur
Kishi gul chog'i bir gul xirmanin tortib quchog'inda.
Qachon davron manga bir buyla ishratni ravo ko'rgay
Ki, o'rgatmish meni o'rtarga hijron dardu dog'inda.
Navoiy, sen kimu ishrat mayi bilmasmusekim, it
Agar qon ichsa ham boshi keraktur o'z yalog'inda.
29

Yor tutar ko'nglumda gardundin judo bo'lg'an balo,
Jondadur devona ko'nglumdin xato bo'lg'an balo.
Istamankim, ishq mendin o'zgani qilg'ay asir,
Hech kishiga bo'lmasun, yo rab, manga bo'lg'an balo.
Shod yuzlanmang balolar bizgakim bo'lmas xalos,
Bu ko'ngul zindoni ichra muftalo bo'lg'an balo.
Vaslida rashk o'lturur, hajrida - g'am, vahkim, manga
Vasl aro bo'lg'an balodur hajr aro bo'lg'an balo.
O'ltururlar hamdaming bo'lsam, o'larmen, bo'lmasam,
Bo'lmag'an, jono, sening birla balo, bo'lg'an balo.
Nosiho, oshiq'lig'imni man' qilding, bilmading
Kim, nasihat birla daf' o'lmas qazo bo'lg'an balo.
Chun balosiz kom yo'q topmas baqo komin magar
Kimki, ani o'rtamas oti fano bo'lg'an balo.
Ey Navoiy, toki bordi yor, bildim hajr emish
Shiddat ichra har baliyatdin sivo bo'lg'an balo.
30

Xil'atin aylabmudur ul sho'xi siyminbar qaro,
Tun savodi birla kiygandek mahi anvar qaro.
Ul pariy hindusimen men telbakim, uryon tanim
Tifllar toshidin iynak bo'ldi sartosar qaro.
Ashkdek oqti qora su ko'zlarimdin hajrida,
Tong yo'q idborim chu bo'lmishdur manga axtar qaro.
Kosh o'yub yoqsang qora bo'lg'an ko'zumning mardumin,
Xoli maygunungni qilg'ancho qo'yub anbar qaro.
Ishq raf' o'lg'ach ko'ngulga yo'qturur juz tiyralik,
Ul sifatkim shu'lasi o'chkach bo'lur axgar qaro.
G'ayrdin qilg'il zamiring safhasin pok, ey faqih,
Tobakay qilmoq firebu makr ila daftar qaro.
Dudi ohidin qora ermas Navoiy kulbasi
Kim, qiliptur xonumonin bir pariypaykar qaro.
31

Ham ramad tekkan ko'zungga chashmi bedorim fido,
Ham uchuq chiqqan labingg'a joni afgorim fido.
Ashkkim, andin tomar, giryon ko'z aning sadqasi,
Qong'akim mundin chiqar bu chashmi xunborim fido.
Ul ko'zu bu labg'a umrum bog'u gulzorindag'i
Nargisu gul bargi, yo'qkim, bog'u gulzorim fido.

Ko'zu og'zingdin ketarga boru yo'q oshubu ranj
Sabru ishqim sadqa, ya'nikim, yo'qu borim fido.
Gar ko'ngul ohu ko'zung ollida loyiq bo'lmasa,
Itlaringga bo'lsun, ey sho'xi sitamgorim, fido.
Jon agar shirin labingg'a o'lgali darxo'r emas,
Aylay alfozing uchun, ey talx guftorim, fido.
O'zlugumning qaydidin bir may bila qilding xalos,
Vah ne dey, ey mug', sanga but birla zunnorim fido.
Boda mir'otida shohid aksi zohir bo'lmadi,
Bodavu shohidqa bo'lmay naqd pindorim fido.
Ey Navoiy, demakim jonu ko'ngulni naylading,
Ayladim javlon qilib chiqqanda dildorim fido.

32

Davr el sog'arini qildi mayi nob to'la,
Juz mening eski safolimniki, xunob to'la.
Jomi maydek to'la qon bo'ldi ichim bermay dast,
YoYer bazmi aro ber jomi mayi nob to'la.
Vahki, har kirpigi bir nishtar erur zahrolud,
Garchi bor ul iki nargisda shakarxob to'la.
Jolalar tushtimu gul bargi aro, yoxud erur,
Huqqayi la'ling ichinda duri serob-to'la.
Orazing aksi durur ko'zdagi yosh evruladur,
Bog'i jannat gulidin bo'ldi bu girdob to'la.
Menu mug' dayri aro mug'bacha boshida g'ulu,
Senu zuhd ahli bila masjidu mehrob to'la.
Ey Navoiy, necha oz-ozg'ina may madrasada,
Dayr aro kirki, ichar shayx to'la, shob to'la.

33

Oncha davron birla ko'rdum ahli davrondin jafu
Kim, ko'zumga to'tiyodek bo'ldi jonondin jafu.
Bu jafu daf'in ne yanglig' aylagaymenkim, yetar
Aylasam kimdin jafu man'in tama', andin jafu.
Ming jafu har lahza ko'rsam, bir taraf, ul bir taraf
Kim, yetar jonon uchun jonimg'a hijrondin jafu.

Saydekkim, chargada yuzlansa har yon kelgay-o'q,
Ahli davrondin kelur ko'nglumga har yondin jafu.
Gar ko'ngul ul zulfdin ko'rsa jafu, vah, ne ajab,
Chun ko'r'ar ushbu siyahro'zi parishondin jafu.
Angla, jonokim, jafu qilmoqqa topqung yo'q kishi,
Men jafokashga nedinkim o'tti imkondin jafu.
Kechalar ul oy jafosidinki afg'on tortaram,
Ul xud ortuqroq chekar har tun bu afg'ondin jafu.
Ne musulmonlig' bo'lur ushbuki, davron boshima
Yetkurur har dam yana bir nomusulmondin jafu.
Ey Navoiy, borg'ali jonon sari jonim, yetar
Jong'a jonondin jafu, men xastag'a jondin jafu.

34

Gul uzra xatti mushkin birla to qilding raqam paydo,
Manga jon safhasida bo'ldi yuz xatti alam paydo.
Tuganlar ko'nglum ichra lazzati dardingni bildurdi,
Tana"um dast bermas kimsaga, bo'lmay diram paydo.
Shafaqgun yuz hiloliy qosh ila to jilvagar bo'ldung,
Ko'zumda bo'ldi qon zohir, qadimda bo'ldi xam paydo.
Samad qilg'ach zuhur ul nav'kim asnom o'lur ma'dum,
Bo'lur butlar bari mabhut, bo'lg'ach ul sanam paydo.
Chu aylar jilvayi husn ul pariy ushshoq aro, netgay
Yuzin yoshurmasa bo'lg'an zamon men telba ham paydo.
Ne muhlik vodiy ermish ishq dashtikim, kishi anda
Qadam urg'an dam-o'q ko'zga bo'lur mulki adam paydo.
Qo'yung yig'layki ko'nglumning g'ubori pastroq bo'lsun
Ki, man'i gard etar nogah havoda bo'lsa nam paydo.
Oqizg'il boda selobini, ey soqiyki, hijrondin
Ko'ngul dashtida bo'lmish korvoni dardu g'am paydo.

Navoiyni chu so'rdung, ey pari, bir dam tavaqquf qil
Ki, ul majnun bo'lur sahro yuzidin dam-badam paydo.
35

Bo'lsa ikimizning yuzi aksi suda paydo,
Ul su ne taraf borsa, ochilg'ay guli ra'no.
Zulfung g'ami ko'nglumni beling fikriga soldi,
Ko'rkim, ne taxayyulg'a soliptur ani savdo.
G'avg'o qilur el mahvashlar ko'yida, lekin
Mahvashlar ishi qilmoq aning ko'yida g'avg'o.
Ahvolima Farhod ila Majnung'a taajjub,
Ishq etti xirad ahli qoshida meni rasvo.
Har sori tamoshog'akim, ul sho'x qilur azm,
Io'q anga tamoshoki, erur elga tamosho.
Davron sanga zulm etsa, qadahlar to'la may ich,
Qon yutsang ayog'lar to'la davrong'a ne parvo.
Ul sho'xki maydon aro ko'rganga solur tiyg',
Ko'rmasga solur, yetsa Navoiy sari amdo.
36

May birla yuzung tim-tim ahmarmu ekin oyo,
Yo shu'la aro bir-bir ahgarmu ekin oyo?
Har sari qulog'ingda gavharmu ekin yoxud
Har jonibida oyning axtarmu ekin oyo?
Ruxsoring uza xaydin yuz qatraki ko'rguzdung,
Gul bargida shabnamdin gavharmu ekin oyo?
G'uncha ichida davron muhkam tikan urg'andek,
Ko'nglum aro g'amzangdin xanjarmu ekin oyo?
Ko'nglum qushikim qolmish zulfung aro sargardon,
Savdo tunida soyir shapparmu ekin oyo?
Zulf ichra yuzi yanglig' ofoqni kuydurgan,
Ohim tutuni ichra ozarmu ekin oyo?
Hijrondamu ul mahvash ag'yorg'a moyildur
Ye zahri firoq ichra nishtarmu ekin oyo?
Jon pardasida har yonkim, yangi tuganlardur,
Qatlimg'a falak tuzgan mahzarmu ekin oyo?
El desa Navoiynikim, javr ila tark etti
Ishqingni, sanga bu so'z bovarmu ekin oyo?
37

Zor jismimg'a hadanging zahmidin ortar navo
Sozdekkim, teshsalar ani fuzun aylar sado.
Qaddi hajrinda g'amim sham'ini har devorg'a
Kim, tayabmen saru andomi bila bo'lmish qaro.
G'unchang anfosi nasimi zavraqi jon qasdig'a
Yetkurur har dam adam daryosidin mavji fano.
Orzuyi vaslidin ranjur erur munglug' ko'ngul,
Qut uchun tazvir ila bemor bo'lg'andek gado.
Nega yig'lab anbarin zulfin kesar hijron tuni,
O'lmagimni anglabon gar sham' tutmaydur azo.
Hajr dardin ko'ngluma kam qildi xoling oqibat,
Dog' emish dardi shaloyin xastag'a oxir davo.
Ruhparvardur Navoiy ohi ul yuz shavqidin
Ul sifatkim, lolau gul yuzidin kelgay sabo.
38

Ne navo soz aylagay bulbul gulistondin judo,
Aylamas to'tiy takallum shakkaristondin judo.
Ul quyosh hajrinda qo'rqarmen falakni o'rtagay
Har sharorekim, bo'lur bu o'tlug' afg'ondin judo.
Dema, hijronimda chekmaysen fig'onu nola ko'p,
Jism aylarmu fig'on bo'lg'an nafas jondin judo?
Hajr o'lumdin talx emish, mundin so'ng, ey gardun, meni
Aylagil jondin judo, qilg'uncha jonondin judo.
Bo'lsa yuz ming jonim ol, ey hajr, lekin qilmag'il
Yorni mendin judo yoxud meni andin judo.
Vasl aro parvona o'rtandi hamono bildikim,
Qilg'udekdur subh ani sham'i shabistondin judo.

Bir eyasiz it bo'lub erdi Navoiy yorsiz,
Bo'lmasun, yo rabki, hargiz banda sultondin judo.
39

Mahvasho, sarvqado, lolaruxo, siymtano.
Chorakim, qolmadi sabrim g'ami hajringda yano.
Axtari sa'd seningdekki tug'uptur go'iyi
Kim, quyosh erdi otavu to'lun oy erdi ono.
Gar falak sayridur istar seni aylab taku dav,
Var malak zikrin eshitsang sanga der madhu sano.
Uyla ishqing mayi labtashnasimenkim, ichman
Oz debon, bodam uchun bo'lsa falak jomi ino.
Ishq mehnatlari tarkini buyurmang mangakim,
Mujibi sihhatu quvvatdurur ul ranju ano.
Xonaqoh ichra erur shayxu o'zin ko'rsatmak,
Ey xusho, mug'bachalar jilvasiyu dayri fano.
Juz Navoiy borig'a jomi karomat tuttung,
Ayyuhas-soqiy, min-ul-ka'si fano ayna-ul-ano?
Be Harfining Balolarining Bidoyati "G'aroyib"din
40

Zihe visolingga tolib tutub o'zin matlub,
Muhabbatidin otingni habib atab mahbub.
Urujung aqshomi bo'lmay to'quz sipehr hijob,
Yuzung xijolatidin mehr o'lub vale mahjub.
O't ichra tushsa bo'lur nisbati samandardek
Kishiki, ishqing o'tig'a o'zin qilib mansub.
Iting hisobig'a kirgan hisob vaqtida,
Agarchi jurmi erur behisob, emas mahsub.
Kitobat etmaganingdin qalamda nol ermas
Ki, tushti ko'ngli aro tob uylakim maktub.
Libosi motam aro qoldi to abad soya
Ki, mehridin nega yoningda bo'lmadi mashub.
Muti'i amring agar podishoh, agar soyil,
Gadoyi xoning agar hushmand, agar majzub.
Ajab yo'q olsa ko'ngul hushin ul iki gesu,
Bu bo'lsa silsila, ko'p telbani qilur mag'lub.
Tilasa ravzani zohid, Navoiyyu ko'yung
Ki, har kishi ani istarki, bor anga marg'ub.
41

Ikki o'tlug' nargisingkim, qildilar bag'rim kabob
Biridur ayni xumor ichinda, biri masti xob.
Tiyg' tortib dam ola olmay yetishting boshima,
Go'yiyo xurshid yanglig' yo'lda ko'rguzdung shitob.
Ofarinish baski ahvolimg'a yig'lar har kecha,
Ashk daryosi erur gardunu kavkablur hubob.
Tolpinurmen ashk aro har damki tishlar la'lini,
Kim tengizga tushsa, jon vahmidin aylar iztirob.
Ranju za'fim bo'lmish andoqkim so'rur kelgan ulus,
Holim aylarlar suvol, ammo eshitmaslar javob.
Necha tasbihing hisobi, zohido, ich bodakim,
Senu mendeqlarga xud bu korgahda ne hisob.
Gar karam daryosining mavji budurkim, chog'ladim,
Qoni o'z bo'ynig'a, kim ishratdin etsa ijtinob.
Ich, Navoiy, mayki fahm ettuk tabibi ishqdin,
G'ussavu g'am zahrig'a taryok emish yoquti nob.
Xossa bazmikim quyosh jomin shafaq rohi bila
Elga tutqay xusravi anjumsipohi Jamjanob.
42

Qoshu yuzungni munajjim chunki ko'rdi beniqob,
Dedi: ko'rkim qavs burjiddin tug'uptur oftob.
Bir labing jon oldi andoqkim, birisi bilmadi,
Emdikim bildi arolarida bordur shakkarob.
Gar falak qoshing bila bahse hilolidin qilur,
Bir desa payvasta, jono, eshitur ikki javob.
Gul kebi yuzungda ter fard etti hushumdin meni.

Garchi behush elga hush uchun muqavviydur gulob.
Kim sirishkim ko'rди ma'lum etti ishqim hosilin,
Dona birla uylakim el naqdini aylar hisob.
Ne chamandur buki hasrat suyiyo dard o'tidin
Parvarish topmish qayu bir guldakim, bor obu tob.
Gar Navoiyning kuyuk bag'rida qondur, ne ajab,
Xomso'z o'lur yolin uzra tushub kuygan kabob.
43

Chobukekim, har taraf maydon aro aylar shitob,
Barqi lomi'dur samandi gardi andoqkim sahab.
O'qi rashkidin erur ko'ksun aro ko'nglum qushi,
Ul kabutarkim, qabaq ichinda qilg'ay iztirob.
Otsa o'q ul qoshi yo yuz pech urar jon rishtasi
Kim, manga hirmonu aning o'qig'a yetkay tanob.
Nogahon otqaymu deb bir o'q qabaq shakli bila
Boshi ustiga kelur maydonda har kun oftob.
Ul quyoshtin boshqa kim otqay qabaq, vah, ko'rmaduk
Axtari sa'deki, har dam zohir etkay bir shihob,
Jon berurmen qayrilur chog'da ko'rub belida pech,
O'lsa tong yo'q ulki, joni rishtasig'a tushsa tob.
Kimki sarkashrak, havodis o'qig'a ko'prak hadaf,
Ushbu holatni qabaq ahvolidin qilg'il hisob.
Ey Navoiy, chun o'qi har dam falak mayli qilur,
Sen oti gardiga qoni' bo'lki, bordursen turob.
44

Havo xush erdiyu ollimda bir qadah mayi nob,
Ichar edim vale g'amdin qadah-qadah xunob
Ki, hozir erdi o'shul sarvu nargisi maxmur,
Valek rag'mima qilmas edi qadahg'a shitob.
Manga ne zahrayi ulkim, desamki, bir qadah ich,
Ne onsiz ichkali may, ne qarori toqatu tob.
Bu g'ussa birla ichim qon bo'lub nechukki qadah,
Ko'zumga har nafas ashk evrurur misoli hubob.
Chu angladiki borur ixtiyor ilgimdin,
Kulub qadah kebi lutf ayladiyu qo'ydi itob.
Qadahni ichtiyu yuz loba birla tutti manga
Ki, aning ichkani-o'q qildi meni masti xarob.
Chu soqiy etti qadah ko'zguna jilvayi husn,
Ne ayb oshiqi mayxora ko'ngli bo'lsa yabob.
Navoiy vasl bihishtida shukr qil bu nafas
Ki, yana chekmagasan hajr do'zaxida azob.
45

Yuz so'zumdin biriga bermas javob ul no'shlab,
Og'zini yo'qtur desam voqi'ki, hech ermas ajab.
Nuqtayi xoling nedin shirin labing ustidatur,
Nuqta chun ostin bo'lur har qaydakim yozilsa lab.
Vasl ne yanglig' muyassar bo'lg'usidur, chun erur
Dilbarim nozuk mizoju men bag'oyat beadab.
Tar quyosh derlar yuzungni garm bo'lub chekma tiyg',
Elga jurme yo'q, inar chun osmondin har laqab.
La'ling olsa choklik bemor ko'nglumni ne tong
Ey malohat naxli, chunkim xastasiz bo'lmas rutab.
Zindadil Majnunning o'lmish ko'ngli chun Laylog'a hay,
Bas ne osig' ani haydin qovlamog'lig', ey arab.
Tolib ulkim topmasang dag'i bu baskim, aylamas
Bir nafas g'ofil seni matlub yodidin talab.
Qahr barqi birla rahmat yomg'uri gar buyladur,
Emin ermas Bul'alo, navmid emastur Bulahab.
Gar navo topsa Navoiy lablaringning zikridin,
Tong emastur, chun mudom afzun bo'lur maydin tarab.
46

Subhi davlat yuzung, ey tavsani gardun sanga ashhab,
Boshing ustidagi dur uylaki, tong boshida kavkab.
Poymol etkan uchun markabi javlonda boshimni

Uzr uchun qildim aning na'lini yuz birla muzahhab.
Mehr turkin qilibon past, falak raxshidin o'tti,
Olloh-olloh, bu ne rokihdururu, vah, bu ne markab.
Ne qatig' holki, hajring kechasi ting'ali qo'ymas,
Yer elin ashk ila anduh, ko'k elin na'ravu yo rab.
Iti mehmonlig' uchun emdi qadam qo'ysa bo'lurkim,
Ko'ngul o't qildi muhayyovu bag'ir tu'ma murattab.
Har kishi bo'ldi qulung, ul kishidur olam aro shah,
Qullaring qurbini kim topsa erur shahg'a muqarrab.
Yuzi vafida kerak safha vale lavhayi xurshid,
Sochi vafini yozar vaqtda tun dudi murakkab.
Yor chun barcha zamon nozir erur holinga, bo'lg'il
Bori holatda mushohid, bori el birla muaddab.
Telbarab ko'ngli Navoiyning agar arbada aylar,
Daf'ig'a silsilayi zulf ila basdur chahi g'abg'ab.
47

Necha bo'lg'ay manga hajr ichra tazallum, yo rab?
Ayla bu zulm aro holing'a tarahhum, yo rab.
Va'dayi qatl qilib va'dag'a qilg'uncha vafo,
Nega men xastani o'lturdi tavahhum, yo rab?
Lablarining kalimotiki, berur jismg'a ruh,
Obi hayvon unidur, yo'qsa takallum, yo rab.
Xoni vaslida o'kush ne'mat arodur ag'yor,
Ro'ziy et bizga ham ul nav' tana"um, yo rab.
Vahki, ko'nglumni shikof etti kulumsub og'zi,
G'unchalarni netib ochti bu tabassum, yo rab.
Umr chun foniy emish, gar kishi olam shahidur,
Chun o'lar, nevchun etar muncha taazzum, yo rab.
Yor qatl etkali ushshoqini yig'durg'an emish,
Ber bu bazm ichra Navoiyg'a taqaddum, yo rab.
48

Ey, sanga yuz xo'bu lab xo'bu labingdin kulgu xo'b,
Har nekim voqe' bo'lur sendin, ko'zumga asru xo'b.
Deding ul oy vasfin, ey roviy, yana so'z demagil
Xo'blardinkim, so'zung erdi bu yerga tegru xo'b.
Xo'blar qul bo'ldilar, lekin pariylar qochtilar,
Olam ichra odamiy bir sencha bor erkinmu xo'b.
Xo'blarni arz qildim, qilmadi ko'nglum pisand,
Ani ko'rgach ixtiyori qolmayin dedi bu xo'b.
Vaslida jonimg'a hajridin ne kelganni deman
Kim, farah bazmida zikr etmak emastur qayg'u xo'b,
Javru lutfu kibru noz andin ko'ngulga xo'b erur,
Haq azalda zotini oning yaratibdur chu xo'b.
Sof qil xotirki, solg'ay aks ul yuz yaxshikim,
Ko'rguzur yuzni, qachonkim ravshan o'ldi ko'zgu xo'b.
Ey ko'ngul, borsang ul oy nazzorasig'a zinhor
Ashk birla ko'zlarindin g'ayrining naqshin yuv xo'b.
Xo'blarni ko'rmasa sensiz Navoiy qilma ayb
Kim, ko'runmaydur ko'ziga kimsa sendin ayru xo'b.
49

Sen labing so'rg'an soyi men qon yutarmen, ey habib,
Sen may ichqilkim, manga xuni jigar bo'lmish nasib,
Dedilar, ahbob dardig'a habib aylar davo,
Vahki, men kuydum muhabbattin, emas voqif habib.
Ko'yungga kirgach, ko'ngul qoshing'ga mayl aylar bale,
Go'shaiy mehrob etar payvasta manzilgah g'arib.
Chehra sarg'arg'an soyi ortar ko'ngulning nolasi,
Bor ajab voqi' xazon faslida nolon andalib.
Xos, lillah, sharbatimni zahri qotil birla ez,
Chun ish andin o'ttikim, kelgay Masihim, ey tabib.
Necha ul oy mehridin shaydo ko'ngulni ovutay,
Telbaga yolg'on hikoyat birla bergandek fireb.
Mayg'a rahn o'lmay fano dayrida tasbihi rido,
Piri dayr etmas havola elga zunnoru salib.
Nafsing etsa sho'xlug', charx emgagidindin qil adab,

Tiflni andoqki zajr aylar falak birla adib.
Ey Navoiy, zulmidin dermenki ishqin tark etay,
To nazardin g'oyib o'ldi, yo'q yana sabru shikeb.
50

Ishqdin yonsa tanim so'rma sabab,
Kuysa xoshok yolindin ne ajab.
Sekridi, chunki samanding dedi aql,
Barq bo'lmish bu quyoshqa markab.
Xo'blar maktab aro xayli nujum,
Ul quyosh o'rtada mohi maktab.
Zaqaning chohu aning ostida xol,
Chohning nuqtasi, ey no'shin lab.
Husn aro ishvau noz el ko'nglin
Oncha olmaski hayo birla adab.
Nega matlub tilarsen, chunkim
Ne talabdur sanga, ne dard talab.
Hajr aro xasta Navoiyyu fig'on,
Ey visol ahli, sizu lahni tarab.
51

Og'zining sirri manga ma'lum agar ermas ne ayb,
Hech kimga zarraye chun bermamish haq ilmi g'ayb.
Oshiqu shaydoliq'imni man' etar zohid, ko'rung
Kim, hunar ham bor emish nodon kishi ollida ayb.
Yoshurun qolg'aymu ko'ksun jaybidek chok o'lg'ani
Xossakim, hajr ilgidin ko'ksun kebi chok erdi jayb.
Ko'zlaring birla labing andog'ki urdi din yo'lin,
Ne balolardin Bilol o'tkay, ne sahbodin Suhayb.
Zarrag'a sadyak esa og'zing manga yo'q hech shak,
Chehrang o'lg'andek quyoshning dah sadi yo'q hech rayb.
Pirsiz kezma bu vodiy ichrakim, topmas Kalim
Tiyra shomin ravshan amr etmay anga xidmat Shuayb.
Ey Navoiy, sendek etkan zoyi' ayyomi shabob,
Sudi yo'q anjum kebi ashki nadomat shomi shayb.
52

Bovujudikim adam bo'ldum g'amidin qayg'urub,
Hech og'zining so'rog'in la'lidin topman so'rub.
Jonki, qat-qat qon bo'luptur, dog'i ishqing ketmagay,
Lola bargidek ani bir-bir sovursang kuydurub.
Novaking ko'nglumda qilmish xona bovar qilmasang,
Ko'ksuna ilgingni kelturkim, turuptur bilgurub.
Ishqidur jon pardasida ravshan ettim, do'stlar,
Necha kuygaymen harir ichinda o'tni yashurub.
Barqdek po'yamni ayb etmang salomat ahlikim,
Mundog' o'tekim, tutashibdud manga bo'lmas turub.
Istama tahsinki, shokirmen ne kelsa ollima,
Shukr qilmay naylay olursen qazoni yozg'urub.
Chun Navoiy jonig'a marham erur paykonlaring,
Qosh, yoqsa marhame o'qung yoning'a o'lturub.
53

Xoki poyi bo'ldi joni xoksorim qon yutub
Kim, chiqib la'lini o'pkay rishtai zulfin tutub.
Zulfin ochqanda zanax chohig'a tushkay ming ko'ngul,
Qo'ymasa ul choh uza ruxsori sham'in yorutub.
Ishqi muhriq dashtini qat' aylamak dushvor erur,
Kirmasam, ohim yeli birla havosin sovutub.
Kuygali roziymenu hajrig'a yo'q, vahkim, meni
Ayladi roziy isitmoqqa o'lumdin qo'rqutub.
Deb emish bir kun kelib ko'ngli yarasin butkaray,
Kelsa butqil, ey ko'ngul, bu so'zga xud bo'lmas butub.
Dahr bo'stonida qilmoq sayr aylab hoyuhuy
Harza kezma'dur hayoting qushlarini urkutub.
Jomi vaslingdinki, elni tirguzursen, bil yaqin
Kim, Navoiy o'lgusi xunobayi hijron yutub.
54

Vah, ne qotildur kelur oyini qatlu kin solib,
Oshiq o'lturmak uchun har qoshig'a yuz chin solib.
Chun o'tub ishq ahlidin oshubi sabru fahm o'lub,
Chun yetib zuhd ahlig'a toroji aqlu din solib.
El sarikim yuzlanib qindin chiqarib tiyg'i kin,
Chun manga markab surub boshimg'a tiyg'i kin solib.
Bu sarig' ruxsora birla qon yoshimdin yod qil,
Ichsang oltun jom ichinda bodayi rangin solib.
Sensizin, ey umr, chun mumkin emas oromu sabr,
Borma hardam bizni mundog' bedilu g'amgin solib.
Har tarafkim, gom urub yuz porso yo'lin urub,
Har qayonkim, ko'z solib yag'movu qatl oyin solib.
Bog'i husnunkim gul ochti rang-rang, ey mug'bacha,
Go'yi ichting mayg'a bargi lolau nasrin solib.
Shar'siz xoshok aro xashxoshdekdu, ey hakim,
Ko'kka chiqsang jaybing ichra subhayi parvin solib.
Dardu g'am qolib, Navoiy joni chiqti oqibat,
Hajr elindin xonumonin bordi ul miskin solib.

55

Xanjaring jonimg'a yetti ko'kragimga sanchilib,
Novaking yonimg'a o'lturdi iyodatqa kelib.
Kirib o'tgan o'qlaring jon pardasin resh etgali
Safhadekturkim qirilg'ay sahv xatlar yozilib.
Yugurur har kirpikimga ortilib bir qatra yosh,
Sho'x yoshlardekki o'ynarlar chubuq markab qilib.
Ushbu hijron kechasin tush ko'rsam erdi nogahon,
O'lgay erdim vahmdin, albatta, zahram yorilib.
Na'lim ichra dog' uchun qo'yg'an fatila dud ila,
Dard o'chog'inda tutaydur anda o'ti yoqilib.
Ul quyosh birla borur el soyadek, men xoksor,
Vahki, qolurmen izining tufrog'idek ayrilib.
Sirri vahdat chun fano dayrida sig'mas lafz aro,
Nevchun oyo xonaqah ichra tuganmas aytilib.
Nuktayi tavidni bilgan qila olmas bayon
Kim, bayon qildim desa bilgilki qilmaydur bilib.
Ey Navoiy, mayda soqiy la'lidin ermish furug',
Kayfiyatni chunki fahm etting netarsen oyilib.

56

So'zi hajring ichra har dam za'flig' jismim yonib,
O'tqa tushgan qil masalliq o'rtanurmen to'lg'anib.
Ochqil o'tlug' orazing, ey sham'kim, parvonadek
O'rtanay boshing uza bir necha qatla aylanib.
Solg'asen olamg'a o't, gar gul sovug'i tobidin
G'unchadek gulshang'a chiqsang hullalarg'a chirmanib.
Biyim erurkim, ofarinishdin chiqarg'aysen damor,
Bazmdin usruk chiqib maydong'a chopsang o'tlanib.
Yor ila xo'y aylagan ko'nglum erur ul nav' qush
Kim, kishidin ayrila olmas kichikdin o'rganib.
Moldin umrung'ga osoyish agar yetmas ne sud,
Nuh umrin hosil etsang, ganji Qorun qozg'anib.
Qabrim uzra qo'yg'asiz tosheki, za'f ayyomida
Ul pariy ko'yida yotmishmen boshimg'a yastanib.
Ey Navoiy, tusha gar ko'rmak ani mumkin esa,
Barcha gar xud so'ngg'i uyqudur, netarsen uyg'anib.

57

Xasta jonim za'fin angla, ko'nglum afg'onin ko'rub,
So'rma ko'nglum yarasin, fahm et ko'zum qonin ko'rub.
Vaslida la'li uza xolin ko'rub kuygan kebi,
O'rtanurmen jonda emdi dog'i hijronin ko'rub.
Vodiyi sabrim dag'i xoru xasak qildim gumon,
Ko'nglum atrofida haryon no'gi paykonin ko'rub.
Angladim qilmish ko'zi olg'an ko'ngul saydig'a qasd,
Har tarafdin chargea tuzgan xayli mujgonin ko'rub.
Yeru ko'kta istabon paydo emas Xizru Masih,

Qochtilar go'yo dudog'ing obi hayvonin ko'rub.
Jism bog'ida ravonshakle tasavvur qildi aql,
Bo'stoni husn aro sarvi xiromonin ko'rub.
Shabnam ermas nargis ashkidur nedin qon yig'lamas,
Ko'z yumub ochquncha gulshan umri poyonin ko'rub.
Charxdin sidq ahli motam ichradur, fahm aylagil,
Har sahargah subhning choki giribonin ko'rub.
Nomasindakim ochib solmoq nazar mumkin emas,
Chun Navoiy hushi zoyil bo'ldi unvonin ko'rub.
58

Ko'z yoshim bo'ldi ravon bir nargisi jodu ko'rub,
Tifl yanglig'kim yugurgay har taraf ohu ko'rub.
Qoldi hayron zohid ashkimda ko'rub har yon hubob
Ro'stoiydekki, hayrat aylagay o'rdu ko'rub.
Jon aro tiyg'ing ko'rub ko'nglum qushi tuzdi navo,
To'tiyodekkim, takallum aylagay ko'zgu ko'rub.
Vodiyi ishqing makon qildi ko'ngul ko'rgach yuzung,
El biyobon ichra manzil aylagandek su ko'rub.
Jonda o'z dog'in ko'rub oshiq'lig'imni angladi
Ul kishidekkim, tanig'ay o'z qulin belgu ko'rub,
Boda tutqach, dema bexud bo'ldikim ul ko'zgudin,
Bordi hushum yor husni jilvasin o'tru ko'rub.
Ey Navoiy, daf' o'lur holin ko'rub ko'hi g'amim
Fil yanglig'kim, hazimat aylagay hindu ko'rub.
59

O'lukni tirguzur la'ling Masihoso kalom aylab
Takallum choshniysin sharbati yuhyil-izom aylab.
Azalda la'linga sayd etkali ko'nglum qushin go'yo
Qazo sayyodi jonlar rishtasidin yoydi dom aylab.
Chamanda tozalig'din har quruq shoxe erur Xizriy
Magarkim andin o'tmish obi hayvonim xirom aylab.
Agar harf o'lsa mudg'am, vahki, xoling nuqta idg'omin
Ayon qildi ko'zumning mardumi ichra maqom aylab.
Ne bo'lg'ay tiyra bo'lmay ro'zgorimkim, ochib gesu
Qaro shomimni muhlik aylading subhumni shom aylab.
G'araz ul yuzni mastur asramoqdurkim, hakimi sun'
Ulusqa oh etar qismat ani oyinafom aylab.
Chu haq dargohidin mardud etar naylarsen, ey zohid,
Qabuli xalq uchun ortuqsi toat iltizom aylab.
Yoshingni dona, bag'ringni su qilkim, tutti faqr ahli
Hidoyat qushlarin bu donavu su birla rom aylab.
Navoiy kunda chun bir qursi maqsum ortmas, ne sud
Falakdek bo'lmog'ing sargashta tun-kun ehtimom aylab.
60

Qon yoshim yo'lungda tommaydur ko'zum giryon bo'lub,
Kim, oyog'ingg'a tushubtur ko'z qorasi qon bo'lub.
G'unchadek ko'nglum chekar un, g'arq o'lub xunob aro
So'z deganda og'zing ikki la'l aro pinhon bo'lub.
So'rsa Majnun ishq dashtida meni, ayt, ey rafiq
Kim, quyundek itti bu vodiya sargardon bo'lub.
Hajri ko'nglumni buzub, g'am sayli hamvor etti, voy
Kim, asar ham yo'qtur ul ma'muradin vayron bo'lub.
Tig'i xud o'tti suubat ko'rki muhlik yarasi,
Bu zamon boshimg'a qoliptur baloyi jon bo'lub.
Har zamon og'zing xayoli sanchilur ko'nglum aro,
Go'yiyo bu g'uncha ani zaxm etar paykon bo'lub.
Charx ushshoq ohi o'qidin magar vahm etdikim,
Qubba qildi mehrini o'z hay'ati qalqon bo'lub.
Hashr xurshidig'a moni' fikr qilmassen, ne sud,
Atlasi gardun saropardangg'a shodurvon bo'lub.
Ey Navoiy, foniy ul yor istasangkim, xo'b emas,
Jonni sevmaklik bahona o'rtada jonon bo'lub.
61

Kimsa yori birla xushtur g'am deyishib mungrashib,

Yotsa gohe chirmashib, o'ltursa gohe yondashib.
Zulfi el ko'nglin parishon aylamakka jam' o'lub,
Turfaroq bukim, ko'ngullarni yig'arg'a tarqashib.
Mumkin ermas tortmoq paykonlarinkim, jism aro
Har biri maskan tutupturlar so'ngakka o'rnashib.
Chiqti zulfin solg'ach ul chohi zanaxdondin ko'ngul,
Ankabut ul nav'kim, torig'a chiqqay yormashib.
Hajr xayli ko'nglum ichra mo'rdek aylab hujum,
Garchi vasl ummidi yetkanda chibindek butrashib.
Kuydumu ul zulf tobi rishtai jonimdadur,
Sham' toridekki kul bo'lg'anda turmish chirmashib.
Soqiyo, qilsang himoyat g'olib o'lg'um buylakim,
G'am bila ko'nglum talashurlar ikavlon qarmashib.
Qil havola durdkashlar jonibi, ey mayfurush,
May chu har soat to'kulgay jo'sh urub kuptin toshib.
Oshurub haddin Navoiy ham niyozu ajzini,
Yor istig'novu nozi har necha haddin oshib.

62

Kezarmen ko'yida yillar nazar holimg'a solg'ay deb,
Agar o'ltursa qonim rangi tufrog'ida qolg'ay deb.
Ko'ngulga yuz tuman nish ursa hijron, aylaman nola,
Visoling no'shidin ul zaxmlar bir kun o'ngalg'ay deb.
Ko'ngulga novaking to kirdi behad hifzin aylarmen
Ki, bu shisha ichinda ul dag'i nogah ushalg'ay deb.
Ko'ngulni ko'yida yuz ranj ila mehnatqa topshurdum
Ki, gar ko'rsa bu sur'at birla shoyad ko'nglum olg'ay deb.
Sirishkim qoni qildi ko'yining sufrog'in og'ashta,
Itiga shoyad ul balchig' bila bir uy yasalg'ay deb.
Haram vaslin tilarsen po'ya ur mardona, ey solik,
Qadam ohista chekma bag'ring ul yelmakda tolg'ay deb.
Navoiy benavolig' birla doyim may ichar, bir kun
Navo naqshini davron mutribi bazmida cholg'ay deb.

63

Dam-badam jomi tarab g'ayr ila ul moh chekib,
Men yiroqtin boqibon, qon yutubu oh chekib.
Ne g'amim it kebi o'lmakdin, agar eltur esa
Bo'ynuma ip solibon ko'yiga ul moh chekib.
G'arazim buki, unutturmag'amen o'zni anga,
Ko'yiga kirmagim afg'on gahu begoh chekib.
Ko'nglumga hajr agar dard o'qi yog'dursa, ne tong,
Gar chiqarur esa paykonini dilxoh chekib.
Men adam yo'lig'a borman, meni lekin elitur
Og'zi shavqida ko'ngul o'ziga hamroh chekib.
Mayi asfarki to'kulmish qo'yubon yuz ichsam,
Qahraboni ko'runguz jilva qilur koh chekib.
Jur'asin bersa Navoiyg'a erur o'lg'ucha bas,
Bazmi aysh ichra tarab sog'arin ul shoh chekib.

64

Ne maxlasim bor aning ishqidin kanora qilib,
Ne to'ymog'im bor aning husnig'a nazzora qilib.
O'charga ishq o'ti chora qil deding, ey shayx,
Bo'lurmu qismatim o'lg'an balog'a chora qilib.
Boshimda tiyg'i yarasin necha debon so'rmang,
Kishi bo'lurmu boshining tukin shumora qilib.
Ko'ngulki itti qilib tiyra xonumonimni,
Qovay agar yana kelsa, yuzini qora qilib.
Ko'ngulni yara qilib ulki tikti ko'ksimni,
Yoqamni tikmak erur ko'kragimni pora qilib.
Dedimki, maykadadin xonaqah yo'lin tutayin,
Netayki, ul sari yo'l bermas istixora qilib.
Navoiy etti nihon ishqin, ey fig'on bila ashk,
Aning bu aybini naylarsiz oshkora qilib.

65

Ul oy qasdima tiyg'i burron chekib,

Men ollida shukronag'a jon chekib.
Masihim chu faryodima yetmadi,
Necha o'lturay o'zni afg'on chekib.
Hamono yomon ko'zga mayl aylading,
Alif nil ila yuzga har yon chekib.
Labing no'shdorusidin ne osig',
Men o'ldum chu xunobi hijron chekib.
Ketur, soqiyo, davr ayog'in to'la
Ki, jon qolmadi ranji davron chekib.
Agar vasli boqiy kerak, istagil,
Fano ko'yiga raxti hirmon chekib.
Navoiy berib jon o'qi shavqidin,
Aning zaxmidin yor paykon chekib.

66

Chobukum raxsh uza hijron yo'lida po'ya qilib,
Men aning keynicha gohe yugurub, gah yiqilib,
Yiqilib yona qo'pub, chunki urub yo'lg'a qadam,
Vahki, yuz nishtari hijron ayog'img'a tiqilib.
Tobonim dardu balo xoralaridin o'yulub,
Yuragim ranju ano xorlaridin teshilib.
Turfa, ko'rgilki inon tortmay ul sho'x dame,
So'ngicha buyla qatiqliq bila holimni bilib.
Ishq dardig'a juza o'lmak yo'q emish hech iloj,
Bosh qo'yub o'llig'a aningki bu ma'noni bilib.
Istaram o'zni xarobot ichida loya'qil,
Hush chun boisi ranj o'ldi, netarmen oyilib,
Gar Navoiyg'a yog'in ashk ediyu ra'd fig'on,
Hajr chun koj urubon ko'zlariga o't chaqilib.
Pe Harfining Parivashlarining Parvozi "G'aroyib" din

67

Mendin ul chobukning, ey payki sabo, maydonin o'p,
Ko'yiga boshim niyozin yetkurub chavgonin o'p.
Bodpoyi sayrig'a hamtaklik aylayolmasang,
Yerga mendin yuz qo'yub ko'rgan soyu javlonin o'p.
Kulsa la'li, vahki, qolmas menda bir o'pkuncha hush,
Hashv erur, ko'nglumki, aytursen labi xandonin o'p.
Pok etak istar esang, bir pok etaklik istabon,
Xoki na'laynig'a yuz qo'y go'shayi domonin o'p.
Gar ayog'in raxshining o'pmak muyassar bo'lmasa,
Ko'z solib har yerdakim, ko'rsang ayog' bosqanin o'p.
Qoshi yosi g'amza o'qin otsa, vah, men xastadin,
Ko'zlaringga surtubon sufardini paykonin o'p.
Ey Navoiy, ka'bayi maqsud vaslin istasang,
Shohi G'oziy qasrining dargohi oliyshonin o'p.

68

Zulfu yuzdin sunbulungni gul uza tarqatma ko'p,
Dahr bog'ida gulu sunbul isin butratma ko'p.
Ko'zlaringkim, masti xobolud erur ko'p ovlama,
Har sari uyqug'a borg'an fitnani uyg'atma ko'p.
Zulfig'a, ey mushk, istarsen qarimchi bandalig',
Yo'q hading kechqil bu savdodin o'zungni sotma ko'p.
O'ynay-o'ynay o'lturur bir-bir ulusni ko'zlaring,
Sho'x qotillarni jonlar qasdig'a o'ynatma ko'p,
Tiyradur Majnunki, mendek debsen ani, ey xirad,
Aqlu hush ahlini bu devonag'a o'xshatma ko'p.
Eyki, mujgondin yasol tuzdung ko'ngullar saydig'a,
Ko'z yumub ochquncha ushbu xaylni qo'zg'atma ko'p.
El bila har dam qadah yanglig' kulub, ey mug'bacha,
Qon yoshim sochib surohiydek meni yig'latma ko'p.
Safhayi xotirda, ey orif, keraktur yoru bas,
Sofiyi vahdatqa xoshoki xavotir qotma ko'p.
Chun Navoiy qismati jomi may o'lmish, ey faqih,
Sarzanish aylab anga sangi malomat otma ko'p.
Te Harfining Torojgarlarining Tamoshosi "G'aroyib" din

69

Qasri johingg'a sipehr avjida ayvon bo'ldi tut,
Ham sipehr osibidin yer birla yakson bo'ldi tut.
La'li rummonny tilarsen dam-badam ziynat uchun,
Qatra-qatra bag'ring andin nordek qon bo'ldi tut.
Naf' chun kuymaktin o'zga ko'rmaduk parvonadek,
Bir quyosh har tun sanga sham'i shabiston bo'ldi tut.
Dayr qasdi qilmag'il har lahza oshiq bo'lg'ali,
Qasdi dining qilg'uchi bir nomusulmon bo'ldi tut.
Istading dunyo arusin tushtagi mahbubdek,
Topmas ergach kom la'lidin pushaymon bo'ldi tut.
Sho'xlar qoshin tilarsen, lek andoqkim hilol,
Jong'a yetganda ko'rungach ko'zga pinhon bo'ldi tut.
Bir mug'anniydin navo topmoq tilarsen, changdek
Egri qad birla ishing faryodu afg'on bo'ldi tut.
Ko'si shavkat yetti do'zaxqa eshik qoqmoqdurur,
Bas yeti iqlim mulki uzra sulton bo'ldi tut.
Ey Navoiy, o'zni jam' et, yo'qsa olam maxzanin
Qon yutub jam' aylabon o'lgach parishon bo'ldi tut.
70

Ey ko'ngul, ul ahdi yolg'on mehr shartin qildi tut,
Ahdini poyonig'a yetkurmeyin ayrildi tut.
Xanjari hijron bila ohir kesar chun rishtasin,
Mehr torin rishtayi joningg'a mahkam bo'ldi tut.
Chun mayi vasl o'zgalar ichmakka bois bo'lg'usi,
Har nafas xunobi hijron yutmog'ingni bildi tut.
Yo eshitmas, yo eshitkach zulmin aylar birga yuz,
Holing ul zolimg'a yuz ming qatla bas aytildi tut.
Dema sanchib nishi hijron yetkuray no'shi visol,
Chun bu no'shung o'lturur, ul nish ham sanchildi tut.
Motam ashki durri chun tufrog'inga sochilg'usi,
Gavhari anjum falakdin boshinga sochildi tut.
Ey Navoiy, kisvati faqr ista, yo'qsa charxning
Atlasin kiyding gumon et oqibat eskildi tut.
71

Kel-kel, ey qurbon ko'ngul, ul qoshi yo mehrin unut,
Chun vafodin tortilursen ham borib bir go'sha tut.
Chunki ul bizni unutmog'ni sog'indi, yaxshi ish
Sen dag'i kel bir nafas ani sog'inmog'ni unut.
Ul quyosh har dam bo'lur bir zarra birla garmmehr
Mehr sham'in sen dag'i bir o'zga oy birla yorut.
Hayf erur har sho'xi ra'no yuziga chun pok ishq,
Shavq o'tin kel sen dag'i bu ishvagarlardin sovut.
Ey pariy, bir telba gar ovvora bo'ldi, g'am yema,
Odamiyvashlar bila nozuk mizojingni ovut.
Gar ko'zum yoshig'a ul gul multafit bo'lmas, ne g'am,
Gul bulutdin tozadur, serob emas guldin bulut.
Dahr bog'ida giyohi mehr hargiz butmadi,
Gar desangkim ko'rmayin bemehrlik bu so'zga but.
Shahdi ayshing zahr etar gardun, sen ushbu jomdin,
Xoh komingni achit, xohiy mazoqingni chuchut.
Tark qil, sen ham Navoiydek havosin, ey ko'ngul,
Yoki har dam bir taraf maylin ko'rub, xunoba yut,
72

Ohkim, ul oshno begona bo'ldi oqibat,
Hajridin bexudlug'um afsona bo'ldi oqibat.
Aqlu donish lofini urg'an ko'ngul yig'lay yuruy,
Ul pariyvash hajrida devona bo'ldi oqibat.
Qatra-qatra shodlig' ashkinki sochtim vaslida,
Barcha hijron qushlarig'a dona bo'ldi oqibat.
Borg'ali ul husn ganji g'am buzug' ko'nglumdadur,
Ajdaho uyi bizing vayrona bo'ldi oqibat.
Soqiyo, may tutki, hajr anduhidin men telbani
Forig' etkan sog'aru paymona bo'ldi oqibat.
Chekma un, ohim ko'r, ey Majnunki, bulbul ko'p fig'on

Chekti, o'rtangan vale parvona bo'ldi oqibat.
Butqa gar bosh qo'ymadim ko'rgilki dinim tuhfasini
Dayr piri ollida jurmona bo'ldi oqibat.
Deding avvalkim Navoiy, seni gah-gah tirguzay,
Hech bilmankim sanga, jono, na bo'ldi oqibat.
73

Jahdim andoqdur yetishgaymenmu deb vaslingg'a bot
Kim, qabul etman og'ir deb chiqsa egnimdin qanot.
Sabr tog'i birla qilmoq po'ya bo'lmas, ey ko'ngul,
Tashla ul yukni yetishmak istasang vaslig'a bot.
Shahsuvorimning buroqi po'yasidin qoldi barq
Kim, aning fe'li shitob erish, munung rasmi sabot.
Ko'p Masihodin dam urma, qil hayotingni tufayl
Angakim, topmish Masih aning tufaylidin hayot.
Mehr yuz ko'rmas o'chashdi pardadin chiqqach yuzung,
Olg'ali qo'ymas sarig' yuzin qora yerdin uyot.
Chun yudi ko'zlar savodin ashk yorut yuz ochib
Kim, diramsiz elga boy el farzdur bermak zakot.
Ey Navoiy, xoki poyi vasfida shirin so'zung
Bor biaynih to'tiyo ichinda solg'andek nabot.
74

Tiyra kulbanga kirib, jono, o'lumdin ber najot,
Zulmat ichra Xizrg'a ul nav'kim obi hayot.
Soda ko'nglum ichra la'lingning xayoli tushgali,
Shishayedurkim, aning ichiga solmishlar nabot.
Orazing mehrida og'zingdur gadolig' qilg'anim,
Haq seni xurshid qilmish, zarraye bergil zakot.
To ko'nguldin bosh chiqarmish har taraf paykonlaring,
Qush bolasidek bo'lubturkim, bo'lur temurqanot.
Vasl ummidig'a tilarmen umr, lekin voykim,
Sensizin ko'rsam, tirikmen, o'lturur meni uyot.
Istasangkim, ul quyosh chiqqach sanga qilg'ay tulu',
Ey ko'ngul, g'am sayli yetkach, tog'dek tutqil sabot.
Ishqing o'tin gar Navoiy desakim aylay raqam,
So'zidin kuyar qalam, qurur qora, erir davot.
75

Ko'zum ucharki, humoyun yuzungni ko'rgay bot.
Biaynihi anga kirpiklar o'lmish ikki qanot.
Bezansa dardu balo shohidi halokim uchun,
Mijam tarog'durur, eski tunganlarim mir'ot.
Labing xayolida ashkim erur hayot suyi,
Firoqing ichra qararg'an ko'zum anga zulmot.
Zakot o'lur edi yuzung jamoli naqdig'a mehr,
Tajammul ahlig'a yuzdin bir o'lsa erdi zakot.
Desangki, jonima o't solmag'aysen, ey soqiy,
Takallum etma mayolud lab bila hayhot!
Qolurlar og'zin ochib ishq ahli po'yamdin,
Sog' elga kulgu erur telba aylagan harakot.
Labingki, jon beradur ahli dard qoni uchun,
Navoiy qonig'a gar mayl etar mumiddi hayot.
76

Ey ko'ngul, yor o'zgalar domig'a bo'ldi poybast,
Senga mushkil holatu bizga qatiq ish berdi dast.
Vasl torin chekti ul, men dag'i chektim ohkim,
Rishtani uzdiyu bo'ldum hajr tufrog'ig'a past.
Necha bosh qo'ydim yo'lida, vahki, qildi poymol,
Za'flig' jisming'a zulfi toridek solib shikast,
Zahra yo'q, mujib so'rarg'a bo'lmasun, yo rab, kishi
Muflisu oshiq, sevar dildori mustag'niyu mast.
Soqiyo, bu ishga bexudlug'din o'zga yo'q iloj,
Mujda mug' ko'yiga yetkurgilki, bo'ldum mayparast.
G'arq o'lay may bahri ichra rost o'l g'oyatqacha,
Kim solib bo'g'zum aro chekkay ajal qullobi shast.
Ey Navoiy, jurm uzri dashtida qil po'yakim,

Yaxshi ermas zuhd zanjirig'a bo'lmoq poybast.

77

Subh erur soqiyu men maxmurmen, sen mayparast,
Tut quyoshdek jomni, moni' nedur bo'lmoqqa mast.
Tiyra shomi hajr aro, vah, asru ko'p chektuk xumor,
Mast o'lali bu nafaskim, vasl subhi berdi dast.
Kun biyik chiqquncha ho'yu nolani past etmali,
Ko'p biyik chiqqay bugunkim bo'lg'abiz biz yerga past.
Anjuman ahli yuzin gulgul qilali may bila,
Mehrdin topquncha anjum gullari bir-bir shikast.
Charx motam yetkurur, biz dag'i oncha yig'lali,
Kim, kuhan g'amxonasi ul sayldin qilsun nishast.
Gar shafobatqa maloyik kelsa, nomahram debon,
Mehr shaklidin falak yo'lin qilali xorbast.
Tong emas bo'lsa Navoiy mast to shomi abad,
Kim, azal subhida bo'lmish qismati jomi alast.

78

Junun toshi urub har yon yangi dog'imni afgor et,
Ichimdin loladek, ishq ichra toshimni namudor et.
Chu majnun qilding emdi, ey mug'anniy, go'shatobingni,
Ko'ngul savdosi taskini uchun bo'ynumg'a tumor et.
Desang, ko'nglum qushi aylab, havo chekkay navoyi ishq,
Xadangingning parin aylab qanot, paykonni minqor et.
Soching kufrida o'lsam qabrim uzra qo'yma xirqamni,
Chekib har torini bir barhaman beliga zunnor et.
Ko'ngul ayvonida ohim yelidin pardayi ishqing
Desangkim, uchmasun mujgondin atrofig'a mismor et.
Desang og'zin ko'ray, ey aql, markaz nuqtasin ista,
Vale shart ushbukim, avval quyosh davrini pargor et.
Imorat tarhidur na'lu alifdin har taraf ko'ksun,
Vafo qasrin qo'parsang, bu binolar uzra devor et.
Erur maqsad yiroq, vodiy uzun, tun tiyra, yo'l burtoq,
Bu yo'lda salb etib o'zluk yukin, o'zni sabukbor et.
Navoiy o'lsa tirguzgil, yuziga yuz qo'yub, ya'ni
Yuziga su urib ul uyqusidin ani bedor et.

79

Vujudum o'rtading, ey ishq, emdi tarkim tut,
Xudoy uchunki, meni qayda ko'rdung anda unut.
Ko'ngulni vasl charog'i bila, deding, yorutay,
Tutashti chun bizning uy emdi o'zga uyni yorut.
Chu vasl kuymak ila hosil o'lmadi, ey ko'z,
Tahassur ashki bila shu'lalig' ko'ngulni sovut.
Jununi daf'ig'a ko'nglumni dog' etay debsen,
Bu dog' sahdurur, hajr dog'idin qo'rqut.
Buxori ohim erur loyiq, anglagil, ey ashk,
Bahori husnig'a nogah keraklik o'lsa bulut.
Ne voqi' o'lsa chu taqdirdin emas xorij,
Bas o'ktadur qiluridin kishiga bermak o'gut.
Navoiyyo, bu o'tar olam ichra besh kun qil
O'zungni may bila mashg'ulu ishq birla ovut.

80

Ko'nglum oldi bir pariypaykar malaksiymo yigit
Kim, bani odamda andoq bo'lmamish paydo yigit.
Oti sarkash, to'ni zarkash, husni dilkash, nutqi xush,
Ko'rmaduk bu nav' mahvash chobuku ra'no yigit.
Ishqida ko'zu ko'ngulning bir-biridin rashki bor,
Olloh-Olloh, bo'lur ermish muncha ham zebo yigit.
Zorlig'lar birla o'lmay topmag'umdur xud visol,
Ne uchunkim men qari quldurmen, ul mirzo yigit.
Yo'lida yuz ming kuhanpir o'lsa, qilmas iltifot,
Kimsa ko'rganmu ekin bu nav' beparvo yigit.
Yo'lung uzra ham gadomen, ham qari, ham xasta hol,
Bir boqib o't holima husnung zakoti, o yigit.
Dayr piri mazhabin tutmay, musulmonlar, netay,

Olg'an o'lsa naqdi iymonimni bir tarso yigit.
Bosh oqardi, sabza xatlar tarki tutsam yaxshiroq
Kim, xush ermastur yigitlar bazmida, illo yigit.
Ey Navoiy, qarib o'zni solmakim, aylar seni
Bir qadah may birla ul sho'xi qadahpaymo yigit.
81

Mast chiqti yana ul qotili bebok yigit,
Chok aylarga ko'ngullar yoqasi chok yigit.
Aql pirini fano dayrida rasvo qildi,
Kim ko'rubtur bu sifat zolimu bebok yigit.
Yetti iqlimda ofat yigitimcha ermas,
Quyoshidin yasasa bu yetti aflok yigit.
Gah qilur zulmu gahe qatl havas kim ko'rmish
Qotilu zolim aro buyla havasnok yigit.
Poklik pardasida tutsun ani izidi pok
Kim, erur asru yuzi poku o'zi pok yigit.
Qariding, o'zni qarilar sari solkim, yarashur
Kirsra cholok yigit bazmig'a cholok yigit.
Ey Navoiy, yigiting nazminga mayl etti, sevun
Kim, nasib o'ldi sanga sohibi idrok yigit.
82

Yana soldi hajr ham tan, ham ko'ngul, ham jong'a o't,
Soldi o't hijron manga, yo rabki, sol hijrong'a o't.
Aytqay kiyimish junun mulki shahi zarkash libos
Ko'rgan el, bu nav'kim tushmish meni uryong'a o't.
Go'yiyo bo'ldi quyun g'am dashtida eskan samum,
Yo'qsa tushti men kebi majnuni sargardong'a o't.
Manziling erdi ko'zu ko'nglum, vale sen borg'ali
Muni su qildi xarobu tushti ul vayrong'a o't.
Men dag'i kuymay qutulmoq, ey ko'ngul, mumkin emas,
Buylakim soldi damim g'am dashtida har yong'a o't.
Dudi ohim dosh dudidekmu ravzandin chiqar,
Yo solibtur furqating bu kulbayi ahzong'a o't.
Gar manga o't soldi davron hajridin, bas ayb emas,
Men dag'i solsam damodam oh ila davrong'a o't.
Ne uchun ashjordin yig'mish o'tun, ey bog'bon,
Otashin guldin agar urmas falak bo'stong'a o't.
Ey Navoiy, tan qolib jonimni olib bordi yor,
Soldi ul borg'ang'a o't, hijron vale qolg'ang'a o't.
83

Vahki, hajrinda jahon bo'ldi ko'zumga zulumat
Kim, borur yayqalibu qaytmas ul obi hayot.
Zulfi ollinda binafshaki, boshin soldi quyi,
Ani ko'rmakka hamono munga moni'dur uyot.
Harakat qilsa labing tuz to'kulub shahd oqar,
Tuzluq el ko'p, biri yo'q sen kebi shirinharakot,
Terlagan la'li gulob ichramudur gul bargi
Yo'qsa usruk ko'zmu soldi araq ichra nabot.
Ko'nglum ul gulga qilib mayl, fig'onkim, bulbul
Oriyat istadimu bermadi bir lahza qanot.
Bu chaman ichra xazon sarsaridin sarv kebi,
G'ami yo'q tuzluk ila kimki shior etti sabot.
Ko'r Navoiyniki ko'ngli uyidur butlar ila
Uyla butxonaki, anda to'ladur lotu manot.
84

Ey nasimi subh, ahvolim diloromimg'a ayt.
Zulfi sunbul, yuzi gul, sarvi gulandomimg'a ayt.
Buki la'li hasratidin qon yutarmen dam-badam,
Bazmi aysh ichra labolab bodaoshomimg'a ayt.
Kom talxu boda zahru ashk rangin bo'lg'anin,
La'li shirin, lafzi rangin, sho'xi xudkomimg'a ayt.
Shomi hijron ro'zgoring tiyra nevchun qildi deb,
So'rmag'il mendin bu so'zni, subhi yo'q shomimg'a ayt,
Ul pariy hajrida nangu nomkim, tark ayladim,

Ko'ngul otlig' hajr vodiysida badnomimg'a ayt.
Ey karomatgo'y, ishim og'ozi xud isyon edi,
Sham'i rahmat partavi yetkaymu anjomimg'a, ayt.
Yo'q Navoiy bedil oromi g'am ichra, ey rafiq,
Holini zinhorkim, ko'rsang diloromimg'a ayt.
85

Xirmaning ruxsorig'a solmish mayi gulnori o't,
Uylakim, gul xirmanig'a otashin ruxsori o't.
Hajr shomi g'am sipohin, ko'rki, ko'nglum dashtida
Ne yoqibdurlar cherig tushgan kebi har sori o't.
O't agar itsa jahondin, ohim o'lsa, g'am emas,
Yetkuray bir damda yuz avvalgi o't miqdori o't.
Gar harorat mujibi ermas chuchukluk, bas nedur
Har zamon jonimg'a solmoq la'li shirinkori o't.
Fo'tayi zarbaft emas ul sho'xi ra'no boshida
Kim, ayon qildi uzori tobodin dastori o't.
May bating ko'r nishotafzoliq'in huzn ahlig'a
Kim, sochar suhbatni garm aylar uchun minqori o't.
Gar Navoiy o'xshatur ko'kni tutunga, ayb emas,
Chun bulutqa urmish aning ohi otashbori o't.
86

Lolazor ermaski, ohimdin jahong'a tushti o't,
Yo'q shafaqkim, bir qiroqdin osmong'a tushti o't.
Dedilar: el xonumonin o'rtar ul ruxsor o'ti,
Bu so'z eshitkach, meni bexonumong'a tushti o't.
Orazingning lam'asi kuydurdi sabrim xaylini,
Barqi ofat chaqilib ul korvong'a tushti o't.
O'qlaring ko'nglumga tushkach kuydi ham ko'z, ham badan
Kim, kuyar o'lu qurug' chun naysitong'a tushti o't.
Sovurub gul xonumoninmu quyun rangin ekin,
Yo falak bedodidin sarvi ravong'a tushti o't.
Kuydum ul damkim, yuz ochding xalqni kuydurgali,
Elga o't solding vale, men notavong'a tushti o't.
Ey Navoiy, bilki ohe chekmisham beixtiyor,
Desalarkim, beshayi Mozandarong'a tushti o't.
87

Voykim, dushmandek o'ldi ahdidin begona do'st,
Dushmanim o'ltursa, ahd ettimki, tutmay yona do'st.
Sog'arimda zahru sahro uzra po'yam shiddatin
Bilmas ulkim, bor anga hamkosavu hamxona do'st.
Jon qushi o'rtandi sevgach yorning o'tlug' yuzin,
Naylagay kuyamay, chu bo'lg'ay sham' ila parvona do'st.
Vodiyi hijronda ag'yorig'a yor o'ldum, ne tong
Gar bo'lur g'uli biyoboniy bila devona do'st.
Do'stluq jonondin istarmen, manga olam eli
Dushmani jon bo'lsa bo'lsun, bor esa jonona do'st.
Ahli din paymonshikandur, qilsa bo'lmas do'stluq,
Bas manga mug' dayrida ulkim, tutar paymona, do'st.
Zulfig'a tushsa Navoiy xoli shavqidin ne tong,
Domdin yo'q chorasi har qushki, bo'lg'ay dona do'st.
88

Bosh qo'yarmen kup ayog'inda may ichsam payvast,
Qani mug' dayrida mendek yana bir bodaparast.
Hajridin toki ko'ngul sindi oqar turmay qon,
Shishadekkim, to'kulur bodasi chun topti shikast.
Din havas aylasam, o'lturmangiz, ey mug'bachalar
Kim, burun tavba ushatqan kuni bo'lmishmen mast.
Menu mayxonaki soqiyu mug'anniy qilmish
Chang zulfiyu tarab, sog'ariy birla pobast.
Joh bazmi aro sarkashlik ila topma g'urur
Kim, bo'lur buyla biyiklar yana bir jom ila past.
Yo'q harifeki, fano dashtida qo'llar tutushib,
Bo'lsa yo'l qat'ida hampoy mangavu hamdast.
Meni usruk ko'rubon jomim ushatma, ey shayx

Kim, bu yanglig' meni mast etgan erur jomi alast.
Sayldin tomg'a nishast o'lg'anidek, dayr ichra
Boda saylobidin o'ldi meni vayrong'a nishast.
G'arqi may bo'ldi Navoiyu erur uyula zaif
Kim, surohiy qilidin solsa bo'lur bo'g'zig'a shast.
Se Harfining Samin Gavharlarining Samarasi "G'aroyib" din
89

Qachonki ul buti shirin kalom qildi hadis,
Xavose sharbati yuhyil-izom qildi hadis.
Masih dam ura olmas anga uruj tuni,
Magar bizing mahi ulviy xirom qildi hadis.
Qayonki yozdi hadis, o'ldi sayd el go'yo
Nuqtani dona, xututini dom qildi hadis.
Labidin ayru tushub so'g uchun kitobatdin,
Ne tong, libosin agar mushkfom qildi hadis.
Chibinni shahd nechukkim yig'ar, takallumdin
Ramidalarni nafas ichra rom qildi hadis.
Zihe takallumi mu'jiznomkim, kelgach,
Arab fasihlarig'a harom qildi hadis.
Ulusni tutti Navoiy so'zi aning birla,
Magar Rasuli alayhissalom qildi hadis.
90

Nutqi jon bermak qilur ul la'li xandon birla bahs,
Rost Isodekki qilg'ay obi hayvon birla bahs.
Yor derkim, bahs qil ernim bilakim, ne uchun
Ko'nglung olib qasdi jon etti qilay jon birla bahs.
Ey ko'ngul, gar aql etar man'i jununim ne jadal,
Ayb erurkim, ahli donish qilsa nodon birla bahs.
Jonni jonon gar tilar, billahki, minnat jong'adur,
Har nechuk hukm etsa, tegmas jong'a jonon birla bahs.
Nosih, qilma jadal, ayri kiyiklardin debon,
Olimi shahr etmagay g'uli biyobon birla bahs.
Faqr ko'yida musallam tut ne qilsang istimo',
Orif ermas har kishikim qilsa irfon birla bahs.
Ey Navoiy, har nechuk zulm etsa, chek, dam urmag'il
Kim, gado haddi emas hech ishda sulton birla bahs.
91

Mening jununuma gar ul pariy erur bois,
Halokima qad ila paykari erur bois.
Dema nedin kuyasenkim, aning yuzu labidin
Bu ishga shu'la bila ahgari erur bois.
Ko'ngul qushi tunu kun mulki boxtar sari
Havo qilurg'a mahi xovariy erur bois.
Mangaki, g'amzasidin o'lmisham, hayoti abad
Xayolig'a labi jonparvari erur bois.
Chamanda bulbul etar shavq nuktasin takror
Ki, gul varaqlarining daftari erur bois.
Ul oy firoqida ashkim oqarg'a shomu sahar,
Tulu'i Zuhra bila Mushtariy erur bois.
Ko'ngulni choku bag'irni shikof istarima
Aning qilichi bila xanjari erur bois.
Hamesha dayr ichida bo'lmog'img'a mug'bachalar
Karashmasiyu fano sog'ari erur bois.
Navoiy o'lmasig'a ozimi Iroqu Hijoz
Magar nazohati mulki Hiri erur bois.
Jim Harfining Jamilalarining Jilvasi "G'aroyib" din
92

Buzug' ko'ngulga fano bo'lsa kom, cheksun ranj
Ki, ranj chekmasa hargiz muyassar o'lmas ganj.
Agar kishiga chekib ranj, ganj bo'ldi nasib,
Desa bu ganjni asray, yo'q andin ortuq ranj.
Kishiki naqdini vazn aylabon qilur madfun,
Bu g'ussasanjdur, olg'an kishi-farog'atsanj.
Yilon kebi, ne ajab, ganj asrag'an kishining

Hamesha komida gar zahr erur, tanida shikanj.
Zamona johi uchun har g'ululayi tashvish,
Ki, kelsa ko'nglung uyini anga qilursen xanj.
Desangki, fard o'lay eldin ko'ngulni xoliy tut
Ki, toq derlar agar xanj sari etsang lanj.
Boshi quyidurur ozoda savsan ollinda,
Chu nargis o'ldi chaman maxzanida naqd-ul-fanj.
Tariq kebi so'yulur talxkomliq birla,
Tariq' tariq'ki, yig'ishturdi oltunin noranj.
Itur ko'ngul haramidin xavotir asnomin,
Navoiy, o'lsa maqoming Madina, gar Afranj.
93

Ey gadoyingning gadoyi barcha ahli taxtu toj,
Kim, gadoyingdur, anga yo'q taxt ila toj ehtiyoj,
Ko'zlaring oz jurm uchun qilsa itob ermas ajab,
Bor muayyankim, bo'lur bemorlar nozuk mizoj.
Gar sanavbar tuzmamish sarving xilofin ko'nglida,
Yel chinor ilgi bila nevcun urar yuziga koj.
Eyki, ko'nglumni buzub, dersen, xayolimni chiqar,
Hech kim vayronadin ganj istamas hargiz xiroj.
Sen jafo qilg'ach, ko'ngul jon birla tarkim tuttilar,
Bo'lsa shah zolim, el ichra zulmg'a ermish rivoj.
Hajrdin dod istadim, deding, sabur o'l voy kim
Toza dog'img'a yonar o't birla aylarsen iloj.
Chun fano gardi yopar, ne sud, taxti johinga,
Ko'kning anjumdin mukallal atlasin qilsang duvoj.
To gadoyingdur Navoiy taxt ila toj istamas,
Ey gadoyingning gadoyi barcha ahli taxtu toj.
94

Charx izing gardiga qildi kavkabi sayyor xarj,
Javhar olmoqg'a g'aniy qilg'an kebi dinor xarj.
Soyiru sobit nisoring qilsa tong yo'qkim, bo'lur
Kechqurun shoh o'lsa mehmon, kimsaga bisyor xarj.
Naqdi rahmat xarjing etsa haq, ne tong, ulkim topar,
Sen kebi mahbubi vaslin, aylagay nochor xarj.
Fosh etib naqdi shafolat qilding ummatni xalos,
Aylagandek naqdini topqan qiziq bozor xarj.
Bahri rahmatdinki, topting, xalq uza bir qatra bas,
Garchi teng avlodur etmak daxl ila izhor xarj.
Mag'firat ganji sanga tamlik erur, moni' emas,
Aylasang isyoni ko'p ummatqa har miqdor xarj.
Sen kimu na'tin demak, til asrag'il ko'p nuqtadin,
Ey Navoiy, ma'rifatni qilma har ne bor xarj.
95

Mayi la'ling erur jon birla mamzuj,
Yo'q ersa obi hayvon birla mamzuj.
Jigargundur sirishkim, negakim bor
Bag'ir bu ashki g'alton birla mamzuj.
Jahonni buzdi ashkim oh ilankim,
Erur sarsar bu to'fon birla mamzuj.
Qo'shuldi ko'zlarimning ashki vahm et
Ki, Qulzum bo'ldi Ummon birla mamzuj.
Ko'ngul qon bo'ldiyu ishqing o'tidin
Bu qon mahlul paykon birla mamzuj.
Yuziga tushti zulf aylang nazzora
Ki, bo'ldi kufr iymon birla mamzuj.
Manga har mayki, tutti soqiyi davr,
Burun qildi ani qon birla mamzuj.
Mayi vasl istama ko'p, ey ko'ngulkim,
Erur ul zahri hijron birla mamzuj.
Navoiy suri motam bo'ldikim, bor
Surudi ayshi afg'on birla mamzuj.
Chim Harfining Chobuklarining Chehragushoylig'i "G'aroyib" din
96

Ko'ngullar nolasi zulfung kamandin nogahon ko'rgach,
Erur andoqki, qushlar qichqirishqaylar yilon ko'rgach
Ko'ngul chokin ko'zumda ashki rangin elga fosh etti,
Balig' zaxmini fahm aylarlar el daryoda qon ko'rgach.
Ko'zum qon yosh to'kar, netib ko'ngul zaxmin yashuraykim,
Toparlar yerda zaxmin sayd qonidin nishon ko'rgach.
Bo'yolg'an qon aro jon pardasi yetkach g'ami hajring,
Ko'ngul bog'ida bargedurki, ol o'lmish, xazon ko'rgach.
Xadangging zaxmi ichindin balolarni yug'an yoshim,
Erur tifleki, olg'ay qush bolasin oshyon ko'rgach.
Ko'ngullar naqdini toroj etarga yopmog'ing burqa'
Aningdekdurki, yuz bog'lar qaraqchi korvon ko'rgach.
Yuzin zulf ichra to ko'rdum o'lub vaslig'a yetmasmen,
G'alat ermish yuz urmoq, kecha o'tni har qayon ko'rgach.

Erur chun olam ichra joh foniy, yaxshi ot boqiy,
Bas el komin ravo ayla o'zungni komron ko'rgach.
Navoiy, xurdai nazmingni andoq aylading tahrir
Ki, sochqan xurda boshing uzra shohi xurdadon ko'rgach.
97

Jamolin vasf etarmen hamdamim ul gul'uzor o'lg'ach,
Quruq shox uylakim zohir qilur gullar, bahor o'lg'ach.
Qoshin ko'rgach hasaddin istaram el ko'zi bog'lang'ay,
Nechukkim ko'z tutarlar el yangi oy oshkor o'lg'ach.
Junun ermas kiyiklar suhbatlari dermen manga shoyad,
Bir o'q tekkay g'alat, ul qoshi yo garmshikor o'lg'ach.
Havas ishq aylagan ozoda, kechqil bu xayolingdin
Ki, chiqmas bu tikan ko'nglungda nogah ustuvor o'lg'ach.
Deyolmas dard ila ittim, vale bilgilki, chekmishmen,
Bir ohe barcha olam g'ussa dudi birla tor o'lg'ach.
Qilib man'i jununum ul pariy ko'yiga yuzlangan
So'zi hashv erkanin fahm aylagay, beixtiyor o'lg'ach.
Qani Hotam, qani Qorun, qani Jamshidu Afridun?
Bas ehson qil sanga gardundin adno e'tibor o'lg'ach.
G'ururi jahl jomi birla mast o'lmaki, o'lmakdur,
Maozallah, bu mayg'a charx davridin xumor o'lg'ach.
Navoiy sham'dek yig'lab, kuyub holimni sharh aylay,
Ul oy bazmida bir tun rost oshiq'larga bor o'lg'ach.
98

Husni ortar yuzda zulfin anbar afshon aylagach,
Sham' ravshanroq bo'lur torin parishon aylagach.
Yuzni gullardin bezabmu bizni qurbon aylading,
Yo yuzungga tegdi qonlar bizni qurbon aylagach?
Tiyg' ila paykonlaring yetti ko'ngul bo'lg'och xarob,
Suv quyub tuxm ekting, ul kishvarni vayron aylagach.
Qon emaskim yopti gulgun hulla jannat xozini,
Ishq maqtulin shahid aylarda uryon aylagach.
Oshkor aylab yuzin ko'zumni hayron ayladi,
Yoshurun oldi ko'ngul ko'zumni hayron aylagach.
Jong'a qo'yg'ach naqdi ishqing qildi ko'nglumni halok,
O'lturur mahramni sulton ganj pinhon aylagach.
Ey Navoiy, ishq agar ko'nglungni majruh etmadi,
Bas nedurkim, qon kelur og'zingdin afg'on aylagach?!
99

Yetishsa ishq aro yuz mehnatu balo, qadah ich,
Nafas-nafas quyubon may to'la-to'la qadah ich.
Mukaddar o'lsa zamiring zamona mehnatidin,
Agar desang, beray ul ko'zguga jilo, qadah ich.
Nishot bazmida soqiyi mohvash sarxush
Bosh ura dag'i ayog' tutsa, qo'l sola qadah ich.
Jahon ishida boqib xalq ibtilolarig'a,
Alardek istamasang o'zni muftalo, qadah ich.
Desang xalou-maloda bo'lay nishot bila,
Agar malo, qadah ichqil, vagar xalo, qadah ich.

Riyo ichinda nekim hosil etting, ey zohid,
Desang xalos o'lay, et rahnu hosilo, qadah ich.
Sangaki dayr elining shohisen, Navoiy, agar
Yo'luqsa dayrda maxmur, urub salo, qadah ich.
100

Faqr ahlig'a podsho muhtoj,
O'ylakim shohg'a gado muhtoj.
Yorg'a bilgach ehtiyojimni,
Bo'lmadim kimsaga yana muhtoj.
Ishtiyogim ko'p, ehtiyojim ham,
Anga mushtoqmen va yo muhtoj.
Yo'q gadolig'da ixtiyorimkim,
Tengri qilmish meni sanga muhtoj.
Ko'yiga kirganimda tavsan edim,
Lek bo'ldum tura-tura muhtoj.
Tengri razzoq keldi ro'ziy uchun
Aylama o'zni xalq aro muhtoj.
Benavodur Navoiy o'lingda,
Tong emas, bo'lsa benavo muhtoj.
He Harfining Haromiylari Husnoroylig'i "G'aroyib" din
101

Zihe tiling ana afsah takallumida fasih,
Sen amlah o'ldung, agar dilrabolar o'ldi malih.
Tulu'i subhi saodat yuzung sabohatidin,
Zihe kamoli sabohat, zihe jamoli sabih.
Xamiri moyayi jismingdin ortqanni qazo,
Iki badanda qilib ruh atadi Xizru Masih.
Falakni chok qilib o'tganingda gar ba'zi
Tavahhum ayladi, shaqqul-qamarda bo'ldi sarih.
Qadam quyosh uza qo'ydung uruj shomi ne tong,
Kafingni gar yadi bayzog'a qilsalar tarjih.
Erur kalomekim, anda hurufi illat yo'q,
Qayu hadiski, sendin bayong'a keldi sahih.
Emas Navoiyu madhing demakka had, basdur
Anga bu qadrki, modihlaringg'a bo'lsa madih.
102

Badang'a kelmadi to azmi ko'yung ayladi ruh
Ki, ruh shaxsini ul g'amza ayladi majruh.
Hayotbaxsh esa ul hur aksidin boda,
Mahalli hayrat emas, hur aksidindur ruh.
Qizardi lolavu sarg'ardi subh xijlatdin,
Bu lolalarki, uzoringda ochti jomi sabuh.
Vafog'a va'da qiliptur deb o'tma, ey qosid,
Xudoy uchun manga kayfiyatini degil mashruh.
Hayot yor visolidur, ey ko'ngul, yo'q esa,
Seni firoqda farz aylayinki, bo'ldung Ruh.
Buyurma tavba yana, nosihoki, mug'bachalar
Havosi qildi meni tavba tavbasida nasuh.
Fig'onki, tiyra ko'ngul kunjida nihon rozim
Piyola sha'sha'sidin el ichra topti vuzuh.
Baso kishiki, ishi masjid ichra band o'ldi,
Chu ochti dayri fano eshigin yetishti futuh.
Navoiyo, nedin ul g'amza tiyg' tortibdur,
Gar istamaski, ko'ngul saydin aylagay mazbuh.
103

Ko'ngulni mug'bacha oldi mug'ona tut aqdoh
Ki, yo'q saloh ila bo'lmog'liq emdi bizga saloh.
Bir oy firoqida bexudlug' istaram to'la tut,
Agar qilib esang aflok jirmidin aqdoh.
Halol bo'ldi xaroboti ishq ahlig'a may,
Tutarbiz ahli vara', kimki ani tutsa muboh.
Hayotbaxsh labing ruh emishtuk, ey soqiy,
Magarki vovini i'lol etib qilibsen roh.
Yo'q ersa jismda ul hosil aylagan qondin,

Hakim ne uchun ajzosini dedi arvoh.
Saboh maykada bog'lig'duru xumorim tund,
Taajjub etmang, agar zikrim o'lsa, yo fattoh.
Ne erdi maykada g'avg'osi, raz qizin go'yo
Bu shom qildi Navoiyg'a piri dayr nikoh.
104

Nega ko'rguzdi sovug' ohu sarig' ruxsor subh,
Gar nihoniy mehridin mendek emas bemor subh.
Gar havoyiy bo'lmasa men telba yanglig', bas nedur,
Ko'nglakin chok aylabon tog' uzra majnunvor subh.
Mehridin mendek nihoniy toza dog'i bo'lmasa,
Yuzda nevchun kavkabi ashkin qilur izhor subh.
Dema shingarfiy bulut har yon erur qonlig' momuq,
Toza dog'idin erur mendek magar xunbor subh.
G'am tuni ohim sharoridin tutashti ko'kka o't
Kim, aning otin qo'yuptur gunbadi davvor subh.
Kun shuoiy xatlari ermashi tutmish motamim,
Yuzni anjum tirnog'i birla qilib afgor subh.
Soqiyo, tutqil sabuhiy bodakim, bu dayrdin,
Biz ketib bu nav' toli' bo'lg'usi bisyor subh.
Ey Navoiy, istasang bargu navo bu bog' aro,
Guldek o'l roki' kecha, bulbul kebi bedor subh.
105

Ro'zavu gul yettiyu ichmas ul oy gulgun qadah,
Ne ko'ngul xushluq bila tortay meni mahzun qadah.
Yo meni mahrumg'a xunobayi hijron berib,
O'zga mahramlar bila ul oy chekar gulgun qadah.
Bore har taqdir ilakim, bor meni labtashnag'a
Tutmas ermish zahri g'amdin o'zga dahri dun qadah.
Soqiyo, bu g'ussa daf'i mastu bexudlug'durur,
Tut shafaqgun may to'la gar xud erur gardun qadah.
Ro'za oyin ko'rmay ilgingdin qadahni solmag'il,
Lek ol bayram hiloli ham ko'rungan tun qadah.
Jom erur men telbaga qonlig' ko'zumning kosasi,
Lolalar sahroda bas, gar istasa Majnun qadah.
Chun fano dayrig'a kirdim boda tut, ey piri dayr,
Zarf xoh eski safol o'lsun, vagar oltun qadah.
Yuz qadah qilg'il murassa'kim chekarsen jomi marg,
Hech kim xud topmadi Jamshiddin afzun qadah.
Ey Navoiy, bizni yod etkaymu barqandon kuni
Ichsa jomi Jam tilab soniyi Afridun qadah.
106

Ey manga jonbaxsh gulbargi taringdin toza ruh,
Toza-toza har biri shavqin solib ovoza ruh.
Ruhi mahz ul tozavu tar sarvi ra'nodek qading,
Ne ajab bo'lsa ravon bo'lg'anda elga toza ruh.
Ko'yi gardidin o'lug' jon topsa tong yo'q, negakim
Tufrog' o'ldi ko'yida behaddu beandoza ruh.
Bo'lg'usi jonon kebi bo'lsa mujassam suvrati,
Hulla kiysa surtubon jannat gulidin g'oza ruh.
Chiqti jondin paykar aylab nozu husn izhor etib,
Zor ul paykarga jon, vola bu husnu noza ruh.
Shavq tiyg'i birla solik aylasa ko'nglini chok,
Fayz shahristoni sayrig'a topar darvoza ruh.
Ey Navoiy, shukrkim, yo'l topti jonon ko'yiga
Hajr shomi zulmatida yo'lni oza-oza ruh.
Xe Harfining Xo'blarining Xiromi "G'aroyib" din
107

Gadoyi faqr ila so'z ayta olmas podsho gustox,
Shah ollinda nechukkim, dam ura olmas gado gustox.
Ne quvvat birla shah gustox so'zlashgay aning birla
Ki, vahm etgay boshig'a soya solmoqtin humo gustox.
Uruj istar esang bu dayr ichinda foniy o'lg'ilkim,
Malak uzra qadam bosib o'tar ahli fano gustox.

Balo ichra dalir urma qadam to oshiq o'lmay sen,
Samandar bo'lmag'uncha kirs bo'lmas o't aro gustox.
Ne muhriq vodiy ermish ishq ko'yi dashtikim, ul yon
O'ta olmas samum o'lmoq harosidin sabo gustox.
Shujoat birla kirmak kulbayi faqr ichra bo'lmaskim,
Bu vayronni qila olmas vatan har ajdaho gustox.
Chu topmas har nekim, taqdirdur, bu dayr aro tag'yir,
Adab ermasdurur qilmoq har ishni muddao gustox.
Ne nozuk xo'yi bor ul dilraboningkim, niyoz ahli,
Shikoyatqa ne yetgaykim, de olmaslar duo gustox.
Navoiy ishq istig'nosini to angladi vahkim,
Qila olmas fig'on forig', cheka olmas navo gustox.
108

Bahor sensiz o'luptur manga ajab do'zax,
Qizil gul anda o'tu oq shukufalardur yax.
Bahor sensiz agar do'zax o'lsa tong ermas,
Bihisht ichinda liqo bo'lmasa erur do'zax.
Xayoli xayli ko'zumga kelurgadur go'yo,
Yuzumki yo'l-yo'l o'luptur sirishkdin rax-rax.
G'arib kelmadi shirin labingg'a achchig' so'z,
Emas g'arib chuchuk meva bo'lsa xasta talx.
Ko'ngul fano kunjidin zo'r bozu istarkim,
Vujud panjasini anglamish bag'oyat shax.
Navoiy egni yalangdur demangki, bordur anga
Fano hasiri, balo xorasi nasij ila nax.
Magar shah ashhabi ollinda payk bo'ldi sipehr
Ki, qilmish o'n kechalik oyni egnida nochax.
109

Tong emastur, bo'lsa har sarvi pariyruxsor sho'x,
Lek erur sarvi pariyo'yum mening bisyor sho'x.
Gar mening sho'xi sitamkorim pariyyod o'lmasa,
Mumkin ermas odamiy bo'lmog'lig' ul miqdor sho'x.
Turmasa qon bu kecha ko'ksun shikofidin ne tong
Kim, erur ko'nglumga kirgan chobuki ayyor sho'x.
Vah, ne tong har lahza betoqatlig'imkim, dilbarim
Bovujudi husn, ham shirin erur, ham bor sho'x.
To yetishgay jong'a yetkurgan ko'ngulga yuz balo,
Shukr etarmenkim, nasib o'lmish manga dildor sho'x.
Sho'xlardin tuz qadam qo'ymoq chu kelmas, voqif o'l
Kim, sitamgar chobukedur charxi kajraftor sho'x.
Gar desangkim jong'a yetmay har zamon bir javrdin,
Ey Navoiy, pand eshit, yor istama bisyor sho'x.
110

Vahki, hijron sharbatidin bizga bo'ldi kom talx,
Har kishi zahr ichsa bo'lg'ay kom anga nokom talx.
Hajr yetsa may bila dedim ovung'aymen, valek
Yorsiz bor ermish ichmak bodayi gulfom talx.
Shomi hajrimdin ne ogah ulki hijron tunlari
Tongg'a tegru to'kmadi sho'robani bir shom talx.
Sharbati sabr otini tutmangki, bir oy hajridin,
Og'zima hayvon zulolin aylamish ayyom talx.
Og'zidin achchig' so'z aytib zohir etsa zahri chashm,
Ayb emastur pista sho'ru tong emas bodom talx.
Jomi hijron chekkali bildimki, javring sa'b emas,
May necha talx o'lsa, ko'rmas ani zahroshom talx.
Nosabur o'lmas ko'ngulga yetsa xunobi firoq,
Ne uchunkim talx may ichkandin o'lmas jom talx.
Umr shahdi bas chuchukdur, lekin oxir qilmasa
Marg zahri birla ani dahri nofarjom talx.
Vasl jomidin Navoiy elga bo'ldi bahra no'sh,
Vahki, hijron sharbatidin bizga bo'ldi kom talx.
111

Soldi bir oydin ayru meni ibtilog'a charx,
Qoldeg o'z oyi hajrida mendek balog'a charx.

Gar xonumonim istamas erdi qora, nedin
Qildi asir ul ko'zi, qoshi qarog'a charx.
Farhod birla Vomiqu Majnun chiqib edi,
Soldi meni alar avazi deb arog'a charx.
Ul ne quyoshdururki bajuz sadqa aylamak,
Topmas anga o'zin necha qilsa marog'a charx.
Ne revu makr erurki kirib ishq yo'lidin,
Bechora qildi saltanat ahlin gadog'a charx.
G'am shomi bordi ul quyosh andoqki gardini
Topmas tilab o'kush ko'z ila to'tiyog'a charx.
May tutki, foniy o'ldi falakdin base bino,
Hargiz xalal yeturmadi dayri fanog'a charx.
Ahli vafo yo'q ersa, ne tong, charx javfida
Hargiz chu mayl qilmadi rasmi vafog'a charx.
Taqdirdin ne kelsa, Navoiy, itoat et
Kim, sen kebi zabun erur amri qazog'a charx.
112

Xonaqahda halqayi zikr ichra g'avg'o qildi shayx,
Ahli dillar naqdi avqotini yag'mo qildi shayx.
Ul biri dom erdi, bu bir dona el saydi uchun,
Har qachonkim azmi tasbihi musallo qildi shayx.
Yo xayoli bang yoxud xonaqah fikri edi,
Har karomotu maqomoteki ifsho qildi shayx.
Kaf sochib, faryod etib, sekrib, parivashlarni sayd.
Qilg'ali, devonalig'lar oshkoro qildi shayx.
To'q chiqib xilvatdin, o'zni ro'za deb, juhholdin
Asru ko'p nodonni o'z tavig'a shaydo qildi shayx.
Bovujudi masxu nodonlig' murid aylar uchun
Ko'p o'zidin masxu nodonrog'ni paydo qildi shayx.
Dayr pirining muridimenki fayzi om erur,
Xonaqahda fayzi om eldin tamanno qildi shayx.
Dayr aro tindi qulog'im, rohibo, zikring baxayr
Kim, sahar zikr ayturida ko'p alolo qildi shayx.
Ey Navoiy, xirqasin berdi, karomat ayladi
Kim, manga tartib vajhi rahni sahbo qildi shayx.
113

Sochingki har taraf ayirdi bir muanbar shox,
Hayot gulshanining sunbulidurur har shox.
Boshingdin ayrilibon shox-shox kim ko'rmish
Bu nav' sunbuli tar bo'lg'anin sarosar shox.
Yashil to'nu iki yeng birla qomating ul sarv
Ki, ikki yonidin ayrilmish ikki axzar shox.
Qading xiromida ilging jafosi o'ksumadi,
G'arib naxlki, doyim anga berur bar shox.
Labingki, bodayi la'l andin oqti mast o'lg'ach
Erur mushobihi marjonu anda ahmar shox.
Qadi hayotim erur, ursa toshu tortsa tiyg',
Bu naxldin xush erur gar samardurur, gar shox.

Chu yog'di toshi Navoiyg'a ko'p shikast o'ldi,
Quruq yig'ochqa yog'ib jola sindi aksar shox.
Dol Harfining Diloromlarining Davroni "G'aroyib" din
114

Odamki, bashar nasli silkiga erur payvand,
Suvratda sanga valid, ma'noda sanga farzand.
Yusufki, jamol ichra ma'dum edi monandi,
Topmadi malohatda husnini sanga monand.
Iso damidin o'lgankim, ruh topar erdi,
Bilgachki, topar dining, jon topti bo'lub xursand.
Davron chamanidin sen ul lahzaki, chiqding, gul
Tirnog'lar ila qildi ruxsorini yuz parkand.
Shahlarg'a gado andoqkim keldi bukun muhtoj,
Tongla bo'lubon shahlar ehsoniga hojatmand.
Gesu sanga bo'lmishdur chun silsilayi maqsud,

Majnunung erur jonlar, qil silsila birlan band.
Shakkarga uzubatda nutqung ne ajab kulsa
Kim, erninga esh bo'lmish axloq aro shakkarxand.
Yo'q bo'ldi kalomingdin asfori samo barcha
Asfori samoviydin bo'lg'an kebi yo'q pojand.
Ne kelsa Navoiyg'a sendin yuz evurmaskim,
Ul zarra durur, sen mehr, ul bandavu sen xovand.
115

Sen o'z xulqungni tuzgil, bo'lma el axloqidin xursand,
Kishiga chun kishi farzandi hargiz bo'lmadi farzand.
Zamon ahlidin o'z payvand, agar desang birov birla
Qilay payvand bore, qilmag'il noahl ila payvand.
Qo'ngul komini qo'y, gar xud mening devona ko'nglumni
Toparsen uyla yuz parkandu sol har itga bir parkand.
Eshitmay xalq pandin, turfakim pand elga ham dersen,
Qila olsang, eshitgil pand, sen kim, elga bermak pand.
Bu foniylar dayr aro gar shohlig' istar esang, bo'lg'il
G'adolig' nonig'a xursandu bo'lma shahg'a hojatmand.
Bo'lub nafsing'g'a tobi', band etarsen tushsa dushmanni,
Senga yo'q nafsdek dushman qila olsang ani qil band.
Shakarlablar tabassum qilg'anin ko'rgach ko'ngul berma
Ki, bedillarni achchig' yig'latur oxir bu shakkarxand.
Jahon lazzotini shirin ko'rarsen, lek bandingdur,
Giriftor o'lma, voqif bo'lki, qaydu qand erur monand.
Ko'nguldin jahl ranji dofi gar istasang bordur,
Navoiy bog'i nazmi shakkaristonida ul gulqand.
116

Yop ul yuz oyinasin cheksam ohi dardolud,
Bu vajhdinki, qilur mayl xo'blar sari dud.
Jahonki, ohim ila tiyradur emas mumkin,
Bu shom daf'i yuzung subhi bo'lmayin mavjud.
Yuzungda har saridin egma qosh erur yoxud
But ollida iki hindug'a voqi' o'ldi sujud.
May ichti deb meni yozg'urmang, ey musulmonlar
Ki, rahmatidin emas noumid gabru juhud.
Qadahki, dayrda istarmen ushbu ko'zgudin,
Bilingki, mug'bacha aksi erur manga maqsud.
Qovarlar itlari ul ko'y aro fig'onimdin,
Ne itki, ko'p ulusa, el aro bo'lur mardud.
Dedimki: sud qilay jon berib visoli uchun,
Navoiyo, chu firoqida umr kechti, ne sud.
117

Qoshing mehrobini vasl ahli etmish qiblayi maqsud,
Boshim yuz qatla ursam yerga hajringdin manga ne sud.
Ichimda ishqdin yuz barqu dam urmoqqa zahram yo'q,
Uy ichra o't solib, vah, mushkil ermish asramog'lig' dud.
Yada toshig'a qon yetgach yog'in yog'qondek, ey soqiy,
Yog'ar yomg'urdek ashkim chun bo'lur la'ling sharobolud.
Chu qo'ydung dog' tindurdung ko'ngulni darding istardin,
Diram birla gadoni uylakim, qilg'ay kishi xushnud.
Junun bu bo'lsakim yog'di pariyvash tifllar toshi,
Munosibdur bu toshlar aql eshigin qilg'ali masdud.
To'kuldi gul, fig'on bas qildi bulbul, shukrkim, bore
Sening husnung, mening ishqimda nuqson bo'lmadi mavjud.
Tunu anjum dema davrong'a rohat qilmasun deb mayl
Qazo gulmixlar qoqti qilib gardunni qiyrandud.
Xarobotu munojot ahlining matlubi sendursen,
Manga ko'rsatmasang yo'l, naylayin qay saridur behbud.
Navoiy, Ka'ba zikrin qo'yki, biz dayri fano istab
Zahabno vodiyal-maqsad, vajadno mo huval-maqsud.
118

Ey orazi nasrin, sochi sunbul, qadi shamshod,
Bulbul kebi hajringda ishim nolavu faryod,
Sayd o'ldi ko'ngul ko'zlariga, vah, qutulurmu

Bir qushki, aning qasdidida bo'lg'ay iki sayyod.
Ul maktab arokim o'qudung noz rumuzin,
Go'iyoki, vafo ilmin unutmish edi ustod.
Ashkimni ko'rub tez bo'lur ko'ngli jafog'a
Ore, itimas chunki suyi bo'lmasa fo'lod.
Mingdin bir emas o'z yuragi zaxmlaridin,
Har nechaki tog' bag'rini zaxm ayladi Farhod.
O'lugni kishi dafn eta olmas vale har kun
Yuz tiyg' qilur dafn ko'zung bo'lg'ali jallod.
Gul yafrog'i tirnog'lar erur bu chaman ichra,
Bulbul paru bolini yulub bergali barbod.
Ne ayb, Navoiy kebi devonalig' etsa,
Har odamiykim, bo'lsa aning yori pariyzod.
119

Aylamas har nav' bo'lsam ul buti ra'no pisand,
Bo'lmag'an ko'p yaxshiroq olamda mendek nopisand.
Umr o'tub bir xidmatim ul oy pisandi tushmadi,
Vah ne umr erkin, ne qilsam aylagay oyo pisand.
Yor agar mushkilpisand o'lmish ko'runq mushkilki, bor
Menda yuz mushkil ish, ul qilmas birin ammo pisand.
Ishqida qildim jahondin qat'u jondin ham, ne sud,
Chunki ul jonu jahonim aylamas qat'o pisand.
Ey ko'ngul, kuydur tama' tuxmin, tamanno mazrain,
Bu ekinni chunki hargiz qilmadi dono pisand.
Davlati faqr istagil, nechunki bor, ul ko'y aro
Sidq ila kirgach, agar a'lovu gar adno pisand.
Chun fano sholini kiydim atlasing yig', ey sipehr
Kim, bu bozor ichra ermas hargiz ul kolo pisand.
Soqiyo, ber o'tki, kul qilg'ay vujudum xirmanin,
Aylaman hayvon suyinkim, aylagay ihyo, pisand.
Bu ne aqlu zuhd bo'lg'ay, zohidokim qilmag'ay,
Men kebi olamda bir devonayi rasvo pisand.
Kech bu bog'u gullaridin ham Navoiykim, emas
Ahli tahqiq oldida dunyovu mofiho pisand.
120

Topqali hokiy tanimg'a novaki ishqing kushod,
Ko'nglum aytur xayri maqdam, jonim aytur xayrbod.
Xatmudur yoxud bayozida yuzining kilki sun',
Xo'blug' tug'rosini zangor ila qildi savod.
Xattining vasfin yozarmen kirpiku xoli bila,
Xat yozarda chun zaruratdur qalam birla midod.
Ta'n qilmangkim, bo'lub oshiq murode topmading
Kim, erur bizga bu ishtin nomurod o'lmoq murod.
Kirdi gar shaydo ko'ngul, ey ishq, nosih pandig'a,
G'am yema devonalar xo'yig'a bo'lmas e'timod.
Bu nafaskim o'lgali yetmishbiz aning yodidin
Masiho bir iyodat birla qilmas bizni yod.
Ey Navoiy, g'am yema boshing'ga bo'lsun mustadom
Ulki, bordur vorisi taxtu Jamu toji Qubod.
121

Orazing mushtoqidur bu ko'zki, bo'lmish dardmand,
Garchi bordur dardlig' ko'zga yorug'luqtin gazand.
Dard o'tin yoqti ko'zumga hajr, chun ko'rdum yuzin,
Kuydurur albatta har doruki, bo'lg'ay sudmand.
Bu qizarg'an ko'z aro mardum emaskim el ko'zi,
Tegmasun husnungg'a deb o't uzra solibmen sipand.
Tokim ul bemor ko'z oshuftasi bo'lmish ko'zum,
Istabon jinsiyat og'riq shevasin qilmish pisand,
Qo'zlarim la'lig'a hamrang o'ldi, vah, ne hol ekin
Kim, bu achchig' yig'lag'an soyi ul aylar no'shxand.
Ko'zni bir iz tufrog'idin ravshan etkim sud emas
Shofi kofuriy chekib osmoq anga mushkin parand,
Ul quyosh hajrinda bilmankim, Navoiy ko'ziga
Barcha olam tiyradur yo bog'lamishdur chashmband.
122

Chekar un ko'nglum ursang tiyg'i bedod,
Ne tong, su qo'yg'ach etmak shu'la faryod.
Ko'ngul sensiz topar g'am shodlig'din,
G'aming yetgach vale aylar ani shod.
Ne tong majnunlug'umkim, jilva aylar
Ko'zumga lahza-lahza bir pariyyod.
Ko'ngulni, soqiyo maydin qilib xush,
Buzug'ni sayl ila aylarsen obod.
Meni shod aylagil bir jur'a birla
Ki, g'amdin jong'a yetti joni noshod.
Sanam ollida maydin bosh ko'tarman
Ki, qildi dayr piri mundoq irshod.
Sening yoding bila o'ldi Navoiy,
Tirig bo'l, garchi ani qilmading yod.
123

Jilvada husn ahli ichra ko'rmisham bisyor qad,
Qomatingdek zohir etkan ko'rmadim raftor qad.
Ko'yiga borurg'a yo'l berdi alifdek fol aro
Chunki men qildim tafa'ul, zohir etti yor qad.
Ne sanavbar qoldi o'z holida, ne gul bog' aro,
Gul kebi yuz birla ko'rguzdung sanavbarvor qad.
Yuz ko'ngul birla sanavbar bedil o'lg'ay qaddig'a,
Jilva bersa, zorlar ko'nglin olib dildor qad.
Sun' qilki bir alif chekmish qadinkim, o'xshamas
Bir anga husn ahli tortib mashq uchun bisyor qad.
Ozimi mayxonamenkim, nogah ul jonib manga
Ko'rguzub qildi nihon ul mahvashi xammor qad.
Ey Navoiy, ul quyosh vaslin gadolig' qilg'ali
Zohir aylabmen sarig'lig' dalqu gardunvor qad.
124

Mendin el har so'z desa, bovar qilur ul sarvqad,
Yo'q manga so'z derga had, har ne desam ham barcha rad.
Chun desa maqbullar ko'p nukta, men mardudmen,
Menki qavlum barcha rad, so'z derga topqaymenmu had.
Bevafo ahhobdin bir ham manga bo'lmay mumid,
Turfa ko'rkim, barcha aylar muddaiy sori madad.
Turfaroq budurkim, ulkim jon anga qildim fido,
Bovar aylab holima har neki, deb ahli hasad.
Dahr elidin go'sha tutmoq bo'ldi avlo uylakim,
Tutmag'ay ul qavm otin, topsa kishi umri abad.
Soqiyo, behush doru ez, dag'i tut bodakim,
Andin o'lsun hush, doru ila zoyilkim xirad.
Rindlar sarxayli mendurmen bugun dayr ahlig'a,
Maykada tufrog'idin masnad manga basdur sanad.
Ishq vodiysinda maqsad ichradur avval qadam,
O'zlugung ko'hi balosi bo'lmasa olingg'a sad.
Ey Navoiy, qil fano hosilki, istar chog'da do'st
Belga rust aylab etak tebrarga bo'lg'aysen muad.
125

Yo'qki ohimdin qilibdur tiyra bu vayronni dud
Kim, qorong'u aylamish vayronayi davronni dud.
Dudi ohimkim, chiqar uy tunglukidin butrabon,
Doshxona aylamish bu kulbayi ahzonni dud.
Oh dudimu ekin, yo ishq uyumga soldi o't,
Buki tutmish hujravu gunbadni dud, ayvonni dud.
Hajr zindoni siyahchol o'ldi ohim dudidin,
Emdi zindon etti ishq ahlig'a bu zindonni dud.
Oh vaqti chun oqar ashkim qaro hijron tuni
Muhraye aylar shaba har bir duri g'alttonni dud.
Tiyra ohim har dam andoq to'lg'ashur bo'g'zumg'akim,
Chiqqali qo'yimas ko'nguldin nolavu afg'onni dud.
Kecha ul oy ko'yi davrida chekibmen o'tlug' oh,
Xayli anjumni sharar bil, gunbadi gardonni dud.
Charx motam kisvati bermish manga yo ohdin

Pardaiy shabgun bila yopmish meni uryonni dud.
Boda sham'i birla, ey soqiy, yorut ko'nglumnikim,
Ohdin qilmish qora bu kulbayi vayronni dud.
Olam ahlining vafosizlig'laridin cheksam oh,
Sunbuliston aylagay yuz gulshanu bo'stonni dud.
Ey Navoiy, asru ravshan erdi hajrim shomikim,
Tiyra ohimdin qararoq ham qilur hijronni dud.
126

Unutmag'ilki to hajr etti bedod,
Meni bir noma birla qilmading yod.
Ko'ngul yod etmasingdin bo'lsa g'amgin,
Vale ruhum erur yoding bila shod.
Buzug' jismim uyin yiqti firoqing,
Bu uyda ko'p buzug'lug' qildi bunyod.
Qul o'ldi sarv to gulgasht etarga
Qading bazmi tarabdin ko'pti ozod.
Meni gah dashtu gah tog' uzra ko'rgan
Tirilmish sog'inur Majnun Farhod.
Ko'ngulni may bila ma'mur qilkim,
Xumori davr ani qo'ymas obod.
Navoiy telba bo'lg'an chog'da ko'rdi,
Pariy birla ani sog'indi hamzod.
127

Vahki, har soat bo'lurmen vaslidin yetkach navid,
Yordin ummidvor, ammo o'zumdin noumid.
Dedi, mehmoning bo'lub yuz javr ila aylay halok,
Vahki, bor ul sho'xning har va'dasinda yuz vaid.
Qatlim etting, aylasunlar eltibon ko'yungda dafn
Kim, borur jannatqa zulmung tiyg'idin bo'lg'an shahid.
Tikti ko'ksun chokinu tiyg'in tanimda qildi gum,
El eshikni qufl etib tufroqqa ko'mgandek kalid.
Islaram ko'yung itining nechasin, ne ishkakim
Oncha osoyish dimog'img'a yeturmas mushkbid.
Do'st chun jon ichradur qo'y, "naxnu aqrab" so'zini
Tut bo'yun baskim, yaqinroq keldi "min hablil-varid".
Ey Navoiy, shah xayolin asra ko'z mulki aro
Kim, erur ham Bog'i Zog'on anda ham Bog'i Safid.
128

Ish manga qilmoqdurur ul sho'xi beparvoni yod,
Ul unutmish anikim, qilg'ay meni shaydoni yod.
Xuld aro bo'lsam aning ko'yin sog'ing'um, vah, ne tong
G'urbat ichra aylamak el manzilu ma'voni yod.
Buylakim la'ling mayining shavqidin mast o'lmisham,
Bodadek qonim to'k, etsam bodayi hamroni yod.
La'li elni tirguzurda o'zgalarni yod etar,
O'ltururda g'amzasi aylar meni rasvoni yod.
Rashkdin bexud tilarmen xalqnikim, qilmag'ay
Jinsi odam ul pariypaykar malaksiymoni yod.
Ko'r munikim andin o'zga kimsa bormu yodima,
Eyki dersen, qilmag'il ul chobuki zeboni yod.
Dayr piri ilgidin zunnor etarmen orzu,
Har qachonkim, aylasam ul dilbari tarsoni yod.
Do'st yodidin ko'ngulni uyla istarmen to'la
Kim, ul aylay olmag'ay dunyovu mo fihoni yod.
Chunki tufrog' o'ldi yodingdin Navoiy sen dag'i,
Netti qo'ysang jur'aye tufroqqa, aylab ani yod.
Zol Harfning Zaviyu-L-Hayotlarining Zufununlug'i "G'aroyib" din
129

Zuhdu toat shahdini ahli zamon ko'rmas laziz,
Har ne nofi'dur, marizi notavon ko'rmas laziz.
Zulmat ahli g'aflat istarlarki olam komini
Uyqucha shabgir qilg'an korvon ko'rmas laziz.
Quti botin istakim, zohir g'izosi birla tab'
Bir zamon gar topsa lazzat, bir zamon ko'rmas laziz.

Or etar pashminadin ablah tilab zarrishtani
Kim, eshak halvoni andoqkim somon ko'rmas laziz.
Har ne eldin qutqarur lazzatlig' uldurkim, faqir
Mehr qursin uylakim bir pora non ko'rmas laziz.
Yutmayin xunoba yetmas vasli aning, ahli ishq
Topsa kavsar sharbati, andog'ki qon ko'rmas laziz.
Topmayin lazzat Navoiy soldi ko'zdin ashkdek
Bodani to xusravi sohibqiron ko'rmas laziz.
130

Emas g'amimni yozar xatqa zarfishon kog'az
Ki, shu'la chekti damimdin bitir zamon kog'az.
Sipehr davri bu sargashta ohidin bo'lmish,
Magar bu oh tutun bo'lmish, osmon kog'az.
Tirilmisham bitigingdin qilurda muhr, magar
Labingg'a tegdiyu kelturdi tuhfa jon kog'az.
Uzoru la'li labing vasfini qachon yozdim,
Oqib ko'zum yoshi gulrang bo'ldi qon kog'az.
Ochildi xasta ko'ngul ruq'asin yaramg'a yopib,
Yorug' bo'lur emish uy, bo'lsa tobdon kog'az.
Yozar farishta quyosh safhasig'a vafingni,
Magarkim ul falakiy topmas obdon kog'az.
Ko'ngul shikofig'a kog'az aro erur marham,
G'amim so'rarg'a raqam qilsa dilsiton kog'az.
Ko'ngul sahifasin asra xutur bahridin
Ki, sug'a zoyi' o'lur tushsa nogahon kog'az.
Xumor daf'ig'a qulluq xatin tilar soqiy,
Navoiyo, dema hujjat ketur ravon kog'az.
131

Demagil ko'yini benomu nishonlarg'a maloz
Kim, erur tojdehu, mulksitonlarg'a maloz.
Ochsalar la'li mayi shavqi bila mayxona,
Sohati bo'lg'ay alam daf'ig'a jonlarg'a maloz.
El yog'indin panah istar kebi ko'yung yodi
Vodiyi furqat aro ashkfishonlarg'a maloz.
Dayr piri qulidurmenkim, aning dargohi
Yaxshilarg'a panoh o'ldiyu yomonlarg'a maloz.
Habbazo, ishqki kiriyosi fazosidur aning
Barcha bemanzilu ma'vovu makonlarg'a maloz.
Kir fano mulkiga forig'ki, erur ul kishvar
Ohi so'zonlar ila ashki ravonlarg'a maloz.
Shohi G'oziy eshigin tengri base tutsunkim,
Notavonlarg'a panoh o'ldiyu xonlarg'a maloz.
Re Harfining Ra'nolarining Rustoxezi "G'aroyib" din
132

Ey zotinga har necha qilib aql tafakkur,
Ul fikrga bo'lmay samare g'ayri tahayyur.
Yuz mehrga netsun chu erur mujibi hayrat
Har zarraki, tahqiqida aql etsa tafakkur.
Idroki kamolingni xirad haddi sog'ingan
Bir qatra aro ayladi yuz bahri tasavvur.
Kavnayn adam bo'lsa, vujudungg'a ne tag'yir,
Gar mavj sukun topsa, tengizga ne tag'ayyur.
Qahring yo'q etar xalqnikim turg'ali bo'lmas,
Sarsar yo'lida pashsha guruhig'a tahavvur.
Bu turfaki, daf'ini yarim pashshag'a qo'ydung,
Har pil nihodeki sanga qildi takabbur.
Hajring tunida sham' kebi qoldi Navoiy,
Har tun ne ajab kuysa to'kub ashki tahassur.
133

Parim bo'lsa, uchub qochsam ulustin to qanotim bor,
Qanotim kuysa uchmoqdin, yugursam to hayotim bor.
Chiqib bu dayrdin Isog'a nevcun hamnafas bo'lmay,
Bihamdillah tajarrud birla himmatdin- qanotim bor.
Xaloyiq suhbatidin ming g'amim bordurki, muft o'lg'ay,

Agar ming jon berib bilsamki, bir g'amdin najotim bor.
Chekib ag'yordin yuz javru tortib yordin ming g'am,
Ne o'zga xalqdin g'ayrat, ne o'zumdin uyotim bor.
Kechib ko'zdin yozay bir xatki, dahr ahlig'a ko'z solmay
Bu damkim, ko'z savodidin qora, ko'zdin davotim bor,
Tilar ko'nglum qushi anqodin o'tsam nari yuz vodiy,
Munungdek sayr etarga qofdin ortuq sabotim bor.
Navoiy, bilki shah ko'ngli manga qayd o'lmasa, billah,
Agar, kavnayng'a xoshok chog'lig' iltifotim bor.
134

Kema og'zi demakim, ishqingda ko'ksun chokidur,
Bahr mavji yo'qki, ashkim saylining ko'lokidur.
Suda ermas mehr aksi, balki daryo jonig'a
Solg'an o'tlar xasta jonim ohi otashnokidur.
Xas emas girdob arokim boshinga evrulgali
Su uza sargashta oshiq jismining xoshokidur.
Vahki, ul kashtiyda daryokush, manga xud yo'q hayot
El degandinkim, falonning kofiri bebokidur.
Ul balig' tutqanda solib shastu aning rashkidin,
Sudin ayrilg'an balig' yanglig' ko'ngul topokidur.
Ko'rma faqr ahli sirishki bahrida har yon hubob
Kim, fano kavkablari, balkim balo aflokidur.
Ey Navoiy, kema tiyri ko'ksun ichra hajr o'qi,
Kema og'zi go'yiyo ishqida ko'ksun chokidur.
135

Og'zim achitqon dam-badam ul la'li shakkarxand erur,
Vah-vah, tuz ermish ulki, men qildim gumonkim, qand erur.
O'tsang g'amim sahrosidin, qonlig' ko'ngul ajzosidin,
Har lola bargin anglakim, bir dog'lig' parkand erur.
Ko'yungda mun lug' jong'a tan, yuz zaxm iladur xirqaye
Marham bila qo'yg'an mamuq har yon anga payvand erur.
Majnun ko'ngul qilmas havo har yon o'qungdin go'yiyo
Kim, bu temur birla yig'ach habsig'a aning band erur.
Boqqach quyosh ruxsorig'a andin qilurmen ko'z yoshi
Kim, ul musofir oyima husn ichra bas monand erur.
G'am barqiyu mehnat tuni zoyanda bo'lsa ishqdin
Tong yo'qki, o'tqa gah sharar, gohi tutun farzand erur.
Dunyo arusi zulfini tutqan ne ogah faqrdin,
Ganj istamas ulkim, yilon tutmoq bila xursand erur.
Ming nola tortib ko'rmay ul gul vaslin oxir o'lganim,
Bu bog'ning bulbullari gar bilsalar, xush pand erur.
Ko'z uchi birla boqtingu qiyding Navoiy ko'nglini,
Bilding anikim, bir qiyo boqmoqqa hojatmand erur.
136

El tilidin jonima gar yuz balo mavjud erur,
G'am yeman, gar ul qizil til tiyg'i xunolud erur.
Yuz uza siymin zanaxdoningda xatti mushkbo'y,
O'tqa qo'yg'an olmadin go'yoki chiqqan dud erur.
Jon berib oldim jununu ishq to bo'ldum fano,
Olloh-Olloh, ul ne xush savdo, bu ne xush sud erur.
Hajr bedodidin ul yuz shavqi ortar har necha
Kim, xazon osibidin gul yafrog'i nobud erur.
Kisvatedur xilqatim ishq ofati shaxsig'akim,
Rishtayi jon anda toru tori jismim pud erur.
Qilmading ahdingda bir ahdeki qilg'aysen vafo,
Bevafolar ahdi mundoq go'yiyo ma'hud erur.
Mehr isi bu mijmari feruzadin ko'z tutmakim,
Barcha qad shamshodi bu mijmar ichinda dud erur.
Eyki qadding bo'ldi xam, olam bila qil xayrbod
Kim, xam etmak qad hamesha lozimi padrud erur.
Ey Navoiy, ermas ul zolim ko'zi uyqudakim,
Zulm eshigi Shohi G'oziy adlidin masdud erur.
137

Yig'lasam ko'nglumga ishim ohi dardolud erur,

O'tqakim yog'mur yog'ar aning nishoni dud erur.
La'li shavqidin ko'ngul xursand erur xunob ichib,
Telbaga rangin su bersang, may debon xushnud erur.
Yuz ayog'i tufrog'idin olman ushbu vajh ila
Kim, necha tufrog' ichinda tursa oltun sud erur.
Chiqmas ohim shiddatidin ul mahi xirgahnishin,
Sham'g'a fonus yeldin asramoq maqsud erur.
Vaslin istab ko'p enalдим, qovdi ko'yidin meni,
Bo'lsa mubrim sheva, albatta gado mardud erur.
Talx maydin, soqiyo, topti chuchuk jonim hayot,
Ey baso makruhkim, zimmida bir behbud erur.
Telba itdekdu Navoiy ul parivashsiz ne tong,
Og'zidin gar o't sochib a'zosi gardolud erur.
138

Ulki yuz mehnatqa jonim ishqidin pomol erur,
Anga rahmu manga toqat yo'q, ajoyib hol erur.
Zeb erur husn ahlig'a ahli nazar nazzorasi,
Ko'zki, bulbul tikti gul ruxsori uzra xol erur.
Xatti shavqidin to'kuldi jismim ul yanglig' qurub
Kim, so'ngaklarda qalam ko'rgan sog'ing'ay nol erur.
La'lidin kom olmag'uncha bilmadim shirinlig'in,
Bargi gul zambur komi ichra kirgach bol erur.
Gulxaniy majnundek ohim chiqqach, oqqan yoshlarim
Telba keynidin yugurgan go'yiyo atfol erur.
Bu chaman gulbargi xushrang o'lsa, mayl etmangki, ul
G'oz bulbul qonidin surtarki, rangi ol erur.
Ey Navoiy, kimgakim bir jur'a chekti jomi vasl,
So'ngra hijron zahridin yuz jomi molomol erur.
139

Yo'q ajab, la'lingdin ar bexudlug'um oyin erur,
Chunki usrukarak bo'lur har mayki, labshirin erur.
Raz qizi to pardadarliq aylagay talbis uchun,
Shisha mi'jardur angavu mavji aning chin erur.
Qon yoshim ta'siridin sarig' yuzumning safhasi
Qog'azedurkim, hino suyi bila rangin erur.
Muhlik o'tumni damingdin tez qilma, ey Masih
Kim, bu o'tqa motam ashki suyidin taskin erur.
Ul pariy ishqida ashkim lahv tuxmidur demang
Kim, malak tasbihig'a bu donadin tazyin erur.
Olmayin yerdin qadam sayri maqomot aylamak
Chang piridin bu bazm ahlig'a ko'p talqin erur.
Sizu vasl, ey aysh ahlikim, Navoiy jonig'a
Anda hijroni azal devonidin ta'yin erur.
140

To labing shavqida jismim g'arqayi xunob erur,
Har junun toshi angakim, tegdi la'li nob erur.
Gar asir o'ldum, tong ermaskim, ko'ngulning lomidek,
Mubtalo ko'nglumda zulfi toridin qullob erur.
Qaddi yodeklarni zor etmish- hiloli jom uchun
Egma qoshingkim, o'zi roki', o'zi mehrob erur.
Ko'z qarosin yub, sarig' orazni beqadr etti ashk,
Go'yiyo har vajh ila ayn ofati simob erur.
G'am tuni gar tobsiz jismim kuyar, vah ne ajab,
Kuydururlar kecha ko'prak rishtakim, betob erur.
Har taraf-na'lu alif jismimda, go'yo ishq aro
Xatti idborimni vozih qilg'ali i'rob erur.
Sendadur maqsud ganji, lek jismingdur tilsim,
Vahki, bu ganj ul tilsim ichra ajab noyob erur.
Ey Navoiy, jism aro jon rishtasin tutqil aziz
Kim, bori lo'liyvashim la'bi uchun asbob erur.
141

Ul pariy ko'ngli uchun ruhum asiru zor erur,
Bul'ajab toshi qanotsiz qushqa badraftor erur.
Har kecha qon birla jismim safhayi taqvimdek,

Go'yiyanjum tirnog'idin sarbasar afgor erur.
Kofiri mastedur ul ko'z kim, kamandi zulf anga
Yeshibon yonida qo'yg'an rishtayi zunnor erur.
Baxtim uyqusidin afg'onlar chekardin go'yiyo,
Har kecha ko'z yummay anjum to sahar bedor erur.
Yangla ko'nglum vasl topti rahm qil, ey ohkim,
Tund yeldin yangi butkan yorag'a ozor erur.
Qatlima ul ko'z savodi hay'atidin bag'rig'a
Bir qora tosh bog'lag'an qon qilg'uchi xunxor erur.
O'qusam nomangni pechu toblig' bexud tanim
Go'iyoykim nomani chirmab yuborgan tor zzur.
Chun quyoshdek yerga kirgung, ne osig', gar yuz quyosh,
Masnading toqida har yon shamsayi devor erur.
Tirguzub, debsen, Navoiy jonig'a minnat qo'yay,
Gar sen o'ltursangki ul jon birla minnatdor erur.
142

Ko'ngulki, ishqida dersen balo ne bo'lg'usidur?
Nekim, bo'lur, sanga bo'lg'ay, manga ne bo'lg'usidur?!
Ul oy jamolig'a ishqim xud ortadur har dam,
Bu ishta oqibatim, vahki, to ne bo'lg'usidur?
Dema ne bo'lg'usi ul zulf qaydida, ko'nglung
Asiru volavu shaydo yana ne bo'lg'usidur?
Firoq dardig'a dersen davo ne bo'lg'ay ekin?
Bu dardg'a ham o'zung de, davo ne bo'lg'usidur?
Behisht, mehnat emas, bo'lsa va'dayi diydor,
Visol umidi bor ersa, jafu ne bo'lg'usidur?
Bu yo'l musofirining holi, ohkim, mutlaq,
Bilinmadiki, ne nav' o'ldi yo ne bo'lg'usidur?
Navoiy, dema foniy bo'lub visolg'a yet,
Mangaki, hajr chekibmen, fano ne bo'lg'usidur?
143

Jafu qilur bari gulchehralar, vafo qilako'r,
Vafo ham elga qilursen, vale mango qilako'r.
Ne telbaniki, muqayyad tilarsen, ey gardun,
Aning salosili zulfig'a muhtalo qilako'r.
Desang hijobni olg'aylar, ey ko'z, o'lingdin,
Ne gard aning yo'lidin qo'psa to'tiyo qilako'r.
Tajalliy istasang ul yuzdin o'rtabon jisming,
Kuli bila ko'ngul o'ynasin jilo qilako'r.
Umidi vasl ila ko'yungga bordi xasta ko'ngul,
Yigitliging haqi, ul hojatin ravo qilako'r.
Biyik nishiman erur, ey ko'ngul, visol avji,
Talab qanoti bila ul taraf havu qilako'r.
Navoiyo, chu alamsiz murod mumkin emas,
Desangki, vasl topay, hajr o'tig'a yoqilako'r.
144

Jonim oromi uchun qosidki jonondin kelur,
Go'yiyo jonparvar nasime obi hayvondin kelur.
Noma qosid ilgidin, qosid habibim ollidin,
Mujdayi jon yeldinu yel mohi Kan'ondin kelur.
Va'dai vasliki jonondin kelur hijron kuni,
Tindurur ko'nglumni so'z yang'lig'kim, ul jondin kelur.
Gavharedekdurki, chiqmish xomasining no'gidin
Noma uzra shodlig' ashkimki, mujgondin kelur.
Shodlig'din jon nisor etsam, ne tongkim, bu xabar
Ham ko'nguldin, filmasal, ham ko'nglum olg'andin kelur.
Vahki, mazmunidur ahli dard sargardonlig'i,
Har balo maktubikim, bu charxi gardondin kelur.
Deb emish nomang'a qilmaydur Navoiy jon nisor,
Anda jon bo'lsa qachon bu nav' ish andin kelur.
145

Tutulmish erdi g'azabdin ulusni qildi asir,
Quyosh tutulsa, bale, fitnadur anga ta'sir.
Agarchi yoda girih bo'lsa, o'qi tuz chiqmas,

Qoshi garih bila zulm o'qin etmadi taqsir.
Ko'ngulni ko'zlaring oldi, ne tong, iki bo'lmak
Bir ahli dinni iki mast kofir etsa asir.
Ko'rub yuzida g'azab zulfi sari qochti ko'ngul,
Ko'ngulga soya kerak itik o'lsa mehri munir.
Xadanging o'tti ko'ngul pardasig'a yetmas ekach,
Ne haddi man' xususan qazo o'qig'a harir.
G'am o'lsa, solma girihlar qoshingg'akim, qilmas
G'aliz o'lub bu qora man'i xomayi taqdir.
Navoiyo, sanga bu so'zda shubhay bo'lsa,
Qadah keturki, xututida ko'rguzay bir-bir.
146

Pariyvashim qora bo'rkinki, bir yon egri qilibdur,
Magarki sham'i jamoli fatilasi egilibdur.
Xat ermas ulki, chiqarib suyini mehrgiyahning
Quyosh sahifasida rahmat oyati bitilibdur.
Ne nav' singramayin hajr aroki, bag'rimu ko'nglum
Firoq ignalaridin o'ta-o'ta teshilibdur.
Dalil erurki, ko'ngullarni qilmish o'lg'asen ozod,
Bukim salosali zulfung tugunlari yeshilibdur.
Masih ignasi Maryam igirgon ip bila go'yo
Chigilib, egniga jonbaxshlig' to'ni tikilibdur.
Agar Masih duosi o'lugni tirgizur erdi,
Ne nutq erurki, so'kunchung bila o'lug tirilibdur.
To'la qadah kerak ichsam ko'ngulni qilg'ali xoliy
Ki, anda davr elidin dardu g'ussa ko'p yig'ilibdur.
Falak daqoyiqidin kimsa bosh chiqarmadi hargiz
Kim, ushbu rishtaning asru tugunlari chigilibdur.
Ko'p etma va'da Navoiyg'a vaslu qilma tamasxur
Ki, bu mahol ish erkanni ul ham emdi bilibdur.
147

Ko'zi ul yuz o'tidin xalq ichini dog' etadur,
Yoxud iki qoshining yolarini chog' etadur.
Ishq ko'nglumni shiyor aylabu ko'zdin sug'arib,
Magar ul gul yuzining hasratidin bog' etadur.
La'lidin mast o'lubon bordi xumorim marazi,
Turfa maydur buki, ham usruku ham sog' etadur.
Suvang ul oy evining tomini balchig' yasabon
Paykarimning evini, hajrki tufrog' etadur.
Hajri ashkim tengizu jismim etib ko'hi balo,
Olami ishq aro bahr bila tog' etadur.
G'am tuni mehsiz o'ldiki, sipehr anjumidin
Mehr ruxsorini resh etkali tirnog' etadur.
Bu balog'a ne davodurki, Navoiyni ul oy
Nechak ko'rsa, muni ishq anga amrog' etadur.
148

Kunduz ul xurshidi raxshondin ko'zumga yosh erur,
Kecha holim zulfi savdosi bila chirmash erur.
Olmag'an din naqdi birla yiqmag'an mehrob yo'q,
Ey musulmonlar, ne kofir ko'z, mufattin qosh erur.
Chok ko'ksumdin ichimga solib ul oy ko'nglidek
Asraramkim, ham ul oy boshimg'a otqan tosh erur.
Rahm emas berahmliqdur surmasang boshimg'a raxsh
Kim, bu ko'p qatla aning pomoli bo'lg'an bosh erur.
Ishq sirrin necha ko'nglum ichra pinhon asrasam
Ham, ko'ngul o'ti zabona chekkach, elga fosh erur.
Qaysi gul bazminki sug'a, yo'qsa yelga bermadi,
Bu chamanda to bulut saqqo, sabo farrosh erur.
Benavolar ollida umri abaddin yaxshiroq
Kim, Navoiy dayr ichinda doxili avbosh erur.
149

Telbarab itkan ko'ngul yodimg'a kirsra gohlar,
Yig'lab el ko'ngli buzulg'udek chekarmen ohlar.
O'tti xo'blar oy kebi, yo'qtur aroda ul quyosh,

Vahki, ul badmehnri ko'rman o'tadur mohlar.
Xo'blar zulfu zanaxdonig'a bording, ey ko'ngul,
Hozir o'l, tundur qorong'u, yo'lda bordur chohlar.
Gar musavvir sizsa devor uzra ul gul xirmanin,
Jav-bajav mendin nishon bergusi bir-bir kohlar.
Ey ko'ngul, Farhod ila Vomiq dog'i Majnun qani?!
Bo'lmag'il g'ofilki, bir-bir bordilar hamrohlar.
To'kti qon gulgun libosin kiygach ul xo'blar shahi,
Qon to'kar ermish, qizil to'n kiysa beshak shohlar.
Ey bahori husn, eshitsang Navoiy ohini
Kerak, albatta, xazon yelin sog'insang gohlar.
150

Yuz tuman mehnat o'qi anduhlug' jonimdadur,
To havodin sarzanish sarvi xiromonimdadur.
Hojatim budur, xudoyokim, karomat qilg'asen
Notavon jonimg'a har zahmatki, jononimdadur.
Dard menda sendin ortuq bo'lsa, jono, ne ajab
Kim, sening jismingdadur zahmat, mening jonimdadur.
So'rdum, og'zi ta'mi talx ermish, ajab yo'q o'lmagim
Menki, bu yanglig' achig' ta'm obi hayvonimdadur.
Ey Masiho, subhi ayshim tiyra bo'lmish go'yiyo,
Zarrai betoblig' xurshidi tobonimdadur.
Dahr bog'i ichra barbod o'lmag'an gul chiqmadi,
Yo'q ajab, gar yeldin osibe gulistonimdadur.
Ey Navoiy, so'rmading dersen malul o'lg'anda yor,
Sog'inursen go'iyokim baxt farmonimdadur.
151

Kirdi siymobiy libos ichra yana ul gul'uzor,
Ul quyoshdekkim, anga moni' bo'lur abri bahor.
Ul bulut yanglig' libos uzra sizilg'an xatlari
Bor aningdekkim, yog'in tushkay bulutdin tor-tor.
Bu libosi siymgun ichra sening nozuk taning
Ul kumushdekdurkim, ul siymob aro tutqay qaror.
Mehri ruxsoring libosi siymgundin mutlaqo
Ul quyoshdurkim, qilur ko'zguda aksin oshkor.
Bo'ldi siymobiy libosing rangi baskim, ayladim
Ko'z sahobidin boshingg'a ashk siymobin nisor.
Tanni chun siymob etar bu charxi axzar oqibat,
To'n agar siymobiy o'lsun, gar yashil, bir hukmi bor,
Ey Navoiy, kisvati gar obgundur, ne ajab,
Bu yaqindurkim, erur su ichra durri shohvor.
152

Furqatingdin za'faron uzra to'karmen lolalar,
Lolalar ermashi, bag'rimdin erur pargolalar.
Dur tishingdin donayi sabrim qolur bebar desam,
Kulub ayturkim, ekinning ofatidur jolalar.
Bargi gul uzra yopishibdur shakar har saridin,
Yo magar la'ling uza qaynabdurur tabxolalar.
Tola-tola nay o'qung ko'ksunda go'yo sindikim,
Tevruluptur notavon ko'nglumda bir-bir tolalar.
Fitnalik to'qquz falak girdingda, jono, turfadur
Kim, ko'ruptur bir quyosh davrinda mundoq holalar.
Bordilar ahbobu men yig'larmen o'z ahvolima,
Korvondin qolg'an it yanglig'ki, qilg'ay nolalar.
Ko'hi g'am bo'ldi Navoiy, lolalar gulgun sirishk
Tog' agar budur, bale, ashk o'lg'usidur lolalar.
153

Ul malohat sham'idin mundog'ki jismim yonadur,
Har bir uchqun g'am shabistonida bir parvonadur.
Shomi hajrim sharhin el afsona qildi, ohkim,
Uyqug'a solg'an qora baxtimni bu afsonadur.
G'ayrkim, mahv o'ldiyu sensen buzug' ko'nglum aro,
Chug'z itib, tovu yer tutmish ajab vayronadur.
Ko'ksun ichrakim g'amingdin nordek bo'ldi shikof,

Go'yiyo har bir bag'ir pargolasi bir donadur.
Ko'yida so'rsang ko'ngullarni unutma, ey sabo,
Mening avvoramnikim, ham xasta, ham devonadur.
Charx shabgardig'a go'yo naqdi umrungdur g'araz,
Tegragga har tunki ikki bukrayib aylanadur.
So'rma hajringda Navoiy yorinu sarmanzilin,
Yor anga darding, vatan bir kunji mehnatxonadur.
154

To xayoling gah ko'ngul, gah ko'z aro mehmon erur,
Ko'z bila ko'nglum arosida hasaddin qon erur.
Ko'ngluma paykonlaringdin qatra-qatra su emas
Holima ko'zdek biaynih ul dag'i giryon erur.
G'arqamen ashk ichrakim, ishqing tanimni o'rtamas,
Yo'qsa o't kim ko'rdikim, xoshok aro pinhon erur.
Hajr o'qidinkim erur bag'rim aro yuz ming teshuk,
Har teshuk bir ko'zdururkim, holima hayron erur.
Husn maydonida ul ko'z chobukedurkim, anga
Xoli mushkin go'yu zulfung anbarin chavgon erur.
Dahr bo'stonida bosh chekkan nihol atrofida,
Shox emas, novak degil, yafrog' emas, paykon erur.
Tiyg' ila dushvor aylabsen Navoiy qatlini,
Chehradin burqa'ni olg'ilkim, base oson erur.
155

G'unchayi xandon bila husnung guli hurram bahor,
Xatting andoq sabzakim, bo'lg'ay anga hamdam bahor.
Yuz uza terdin xating gar bosh chekar, ey gul, ne tong,
Sabzag'a boisdurur, chun bo'ldi ersa nam bahor.
Shodlig'din gulshani vaslingda yig'lab cheksam oh,
Yopma, yuzkim, gulga bo'lmas yel yog'indin g'am bahor.
Orazim aksi yuzung oyina tushkan turfadur,
Kim ko'ruptur ham xazon bir oyda bo'lmoq, ham bahor.
Voykim, bir gul xazong'a soldi ayshim gulbunin,
Ushbu fasl ichraki topmish jumlayi olam bahor.
Ra'du sayl ermas, fig'onu ashk erur bukim, har el
Gul yuzung ko'rgach tutar o'z holig'a motam bahor.
Qasdi bulbul ko'ngli qaydi bo'lmasa, nevchun solur
Bog' sho'xi sunbuli zulfig'a pechu xam bahor.
Gul emas, bu bog' torojig'a iynak la'ldin
Ayladi oviza mehri davrig'a xotam bahor.
Ey Navoiy, chin bahor erkin bu, yoxud ko'rguzur
Bog'i xulqidin ulusqa dovari a'zam bahor.
156

Vahki, ko'nglum g'ussasi har lahza qasdi jon qilur,
Hajrim anduhi buzug' sabrim uyin vayron qilur.
Ko'p madaddur hajr anduhida sovug' ohlar,
Kim singursa men kebi o'ziga qasdi jon qilur.
Necha yilliq mehnatim ishq ichra bilgay oshiqe
Kim, hadisin yor ila ag'yordin pinhon qilur.
Jonni istarmen chiqarsam, uyidin ko'zlarni ham
Ko'nglum ul damkim, xayolin lahzaye mehmon qilur.
Asradim jon ichra mehrin, bilmadim oxir nafas
Ul Masiho o'lmagim anglab o'zin nodon qilur.
Faqr yo'linda irik pashminadin or etmakim,
Har taharrukdin taayyun bandini suhon qilur.
Soqiyo, holimni bilding, emdi tutqil bodakim,
Bu subatlarni bexudlug' manga oson qilur.
Rostlarg'a charx agar har lahza qilmas sarzanish,
Sham' bas har tun nedin yig'lab kuyub afg'on qilur.
Daf' etar dardin Navoiyning o'shul maykim mudom
Xusravi xusravnishon soqiylari ehson qilur.
157

Tararda uqdalig' zulfin musalsal ayladi chinlar,
Girih "mim", ikki zulfi ikki "lom", iynak tarog' "sin"lar.
Girihlar zulfida go'yo hisob aylaptur ul kofir

Olurda zuhdu taqvo ahlidin toroj etib dinlar.
Osib nevcun fig'ona soldi zulfidin ko'ngullarni,
Qaroru sabr naqdin olg'ali gar aylamas qinlar.
Ne yuzdur, Olloh-Ollloh, boda tobidinki, har soat,
Ochar nasrinlar uzra gul, sochar gul uzra nasrinlar.
Kelur ul sarvkim gullar mulavvan qildi gulshanni,
Kirarda shah nechukkim mulk eli bog'larlar oyinlar.
Desam husn ahlini ko'rmangki, zolimdurlaru qotil,
Ko'ngul aytur ko'ray, shoyadki mundoq ermas erkinlar.
Erur mahzun ko'ngullar zulmati zulfida zor andoq
Ki, shomi hajrida ishq ahlidin har sari g'amginlar.
Ne yellanmaqdur, ey shah, mo'r xaylidek cherigdinkim,
Sulaymondek bu vodiy ichra barbod o'ldi chandinlar.
Navoiy, bo'lmayin zoru zaif o'lmas navo topmoq,
Bu ermish piri chang avtoridin dayr ichra talqinlar.
158

Ollim ul oy sajdasiyin resh erur holim budur,
Toati maqbulum uldur, dag'i iqbolim budur.
O'qlaridin qushdek o'ldum jong'a ul ko'y orzu
Uchmoq istarmen, vale ko'rkim, paru bolim budur.
Bas, g'aniymen ko'hi g'am birla junun toshi aro,
Lynak-iynak taxti johim ulduru molim budur.
Yor shavqidin o'lar holatdardurmen, ey tabib,
Ne ilojing bor mening xud za'fi ahvolim budur.
Cho'mg'ali qo'yimas quruq naydek so'ngaklar ashk aro,
Turfa ko'rkim, bahri bepoyon aro solim budur.
Topmayin dunyoda kome, dinni barbod ayladim,
Hayf do'zax ham manga, billah, gar a'molim budur.
Ey Navoiy, gar o'larda jon talashsam qilma ayb,
Dermen ul oyni ko'rub, jon bersam ihmolim budur
159

Tirguzur har dam raqiblarniyu meni o'lturur,
O't yoqib el jonig'a mening ichimni kuydurur.
Ko'nglum ahvolin sabodin so'rdum ersa dedikim:
Telbalardek bir pariy ko'yida sargardon yurur,
Ul quyosh yuziga boqqan soyi ortar ko'z yoshim,
Mehr tobidin agarchi har nekim, o'ldur, qurur.
Qon yoshim rangi yoshurdi xotami la'l og'zini,
O'ynamoqda yoshlar andoqkim uzukni yashurur.
Senki yo'qsen mohruxlar jilva aylarlar valek,
Kecha ishna qurt nuri mehr chiqqach bilgurur.
Ul quyosh hijronida har tun iki munglug' ko'zum,
Tongg'a tegru subhidam yo'lig'a boqib telmurur.
Tuzluk aylab sham'dek, vah, bilmadimkim, bu nihol
Mehnat o'ti gul ochar, yosh qatras bar kelturur.
Bul'ajablig'lar bahori ishq aro ko'rkim, meni
Gah bulutdek yig'latur, gohe choqindek kuldurur,
Zuhd ohangin Navoiy har nechakim soz etar,
Bir navo birla mug'anniy yona yo'ldin ozg'urur.
160

Yana sensizin munisim g'am bo'luptur,
Ko'zumga yurak qoni hamdam bo'luptur.
Qorarib ko'zum dam-badam zor yig'lar,
Anga shomi hajringda motam bo'luptur.
Yaramdin chekarga o'qin sa'y qilmang
Ki, paykon so'ngak ichra muhkam bo'luptur.
Ichimdin nechuk tortqaylar o'qinkim,
Ko'ngul qo'yimasu jon madad ham bo'luptur.
Ko'ngulga yoqar kirpikingning xayoli,
Mening zaxmima nish marham bo'luptur.
G'uborin tilab yig'lama har dam, ey ko'z
Ki, ashkingdin-o'q yer yuzi nam bo'luptur!
Bu gulshan aro barg to'tiylarig'a
Xazon tifli bas boisi ram bo'luptur.
Vafo shaxsining farqini charx tiyg'i

Iki bo'ldi, vahkim, biri kam bo'luptur.
Emas g'am yukidinki, qoshingni ko'rgach,
Navoiy sujud etkali ham bo'luptur.
161

Ko'zung ne balo qora bo'luptur
Kim, jong'a qora balo bo'luptur.
Majmu'i davoni dard qildi
Dardingki, manga davo bo'luptur.
Ishq ichra aning fidosi yuz jon,
Har jonki, sanga fido bo'luptur.
Begona bo'luptur oshnodin,
Begonag'a oshno bo'luptur.
To qildi yuzung havosi jonim,
Yuz sari anga havo bo'luptur.
Boqiy topar ulki, bo'ldi foni,
Rahrag'a baqo fano bo'luptur.
To tuzdi Navoiy oyati ishq,
Ishq ahli aro navo bo'luptur.
162

Ko'k g'azoli chunki kofur uzra mushkafshon bo'lur,
Kavkabafshon ko'zlarimdin ul quyosh pinhon bo'lur.
Mungrayib andoq sinuq ko'nglum buzulurkim, sipehr
Bul'ajab holimg'a yuz ming ko'z bila hayron bo'lur.
Gah yurub, gah o'lturub, bir lahza tutmasmen qaror,
G'ussa bandidin bari olam manga zindon bo'lur.
Gah ko'ngul o'ti urar ko'ksun shikofidin alam,
Gah bag'ir pargolasi ko'z yo'lidin g'alton bo'lur.
O'lturur uy saqfig'a ohim tafidin qatralar
Yo mening holimg'adurkim, tomu tosh giryon bo'lur.
Eyki, istarsen salomat, ishq ko'yin so'rmag'il
Kim, bu yo'lg'a har kishikim, tushti, sargardon bo'lur.
Istaganga do'st komin istabon kuymak ne tong,
Gar tutun sunbul, o'tun ashjoru o't rayhon bo'lur.
Ichni uryon qilki toshing zebi man'i faqr emas,
Faqr emastur, gar iching mamlu, toshing uryon bo'lur.
Ey Navoiy, ishq man'in elga irshod aylading,
Olloh-Olloh, bu ne makru hiylavu doston bo'lur.
163

Vahki, maydon azmig'a sekretti ul chobuksuvor,
Kimdururkim, asrag'ay emdi inoni ixtiyor.
Qoshu yuzungdin agar ortar jununum ne ajab,
Telbalikka ham yangi oydur madad, ham navbahor.
Chok eting ko'ksunki, chiqsun o'tlug' ohim shu'lasi,
Bir nafas bo'lg'ayki, bu anduh o'ti topqay qaror.
Aqlu fahm oshuftahol o'ldi yigit joning uchun
Kim, yana uydin munungdek chiqmag'il oliftavor.
Soqiyo, chun ichkumizdur oqibat jomi ajal,
Boda tut andin burunkim, bizni o'lturgay xumor.
Bir zamonlig' hajr chun ming yilcha bor, o'lsam ne tong,
Chunki bo'lmas hech kishining umri ming yil poydor.
Ey Navoiy, shukrkim, maydong'a ul shah qo'ydi yuz
Kim, yo'lida qolmadi navmid joni xoksor.
164

Vahy nozil bo'ldi yoxud yorning payg'omidur
Kim, g'amim taskini g'amgin xotirim oromidur.
Safhayi kofur uza mushkin raqamkim aylamish,
Go'yiyo subhi saodat uzra davlat shomidur.
Hajridin jonim arosig'a agar xud kirmadi,
Nega shakli jon aro kirgan alif andomidur.
Kirdi jon jismimg'a xatti safhasin ko'rgach, magar
Elga jon bermakka mehr uzra Masih arqomidur.
Va'dayi vasl erdi mazmun, gah o'lugmen, gah tirig,
Anglaman qotilmudur bu mujda, ruhafzomidur.
Vodiyi hayratda qolg'anlarg'a jon hirzi uchun

Ruq'ayi maqsud komil nutqi yo i'lomidur.
Ey Navoiy, nega surtub ko'zga solmay jong'akim,
Ham ko'zumning nuri, ham ozurda jonim komidur.
165

Barmog'i hayrat bilakim la'li xandon ichradur,
Ul alif yanglig'dururkim, filmasal jon ichradur.
Xoni husni zavqini bilmakka yoxud barmog'i
La'li xandon ichra ermaskim, namakdon ichradur.
La'li bir so'z birla yuz yilliq o'lugni Xizr etar,
Go'yiyo Ruhullah ushbu obi hayvon ichradur.
Munfaildur yuzu zulfidinki tebrangay nasim,
Jilvagar tovuskim, firdavsi rizvon ichradur.
Orazing hajrinda har qonlig' ko'zumdur lolaye,
Dog'lar ko'zning qorasin anglakim, qon ichradur.
Tutma ulfat bog' arokim sarsari daydin durur,
Emin ul qushkim, aning ma'vosi vayron ichradur.
Ey Navoiy, birga yuz jomi balo turmish to'la,
Har nechakim sog'ari ishrat bu davron ichradur.
166

Qoshing ko'zdin nihon, andin nihonroq xoli mushkindur,
Bu aning no'qtasidur, go'yiyo ul "nun"i tanvindur.
Ko'ngul zulfung g'amidin toza-toza dog' ila go'yo
Ki, nisfi qonu nisfi mushk bo'lg'an nofai chindur.
Itingning goh izi, gah panjasidindur dimog'im xush,
Bu birdur mushkbiyd, ul bir anga go'yoki nasrindur.
Nedin bilman yuzum sarg'ardi muhriq ishq tobidin,
Yuzi o'tqa yaqinroq bo'lg'an elning chunki rangindur.
Ichimda andoq o'tdurkim, tugan jismimda kuydursam,
Anga bu o'tdin andoqkim, sudin bu o'tqa taskindur.
Yuzungga boqsa bo'lg'ay oyu kuncha, nuri o'ksulsa,
Yaqin ermas bu ham, astag'firulloh, balki taxmindur.
Qizil to'n birla chiqti, lolaruxlar ne ko'rungay, vah,
Bu guldin xil'at etkan sarv, alar har yon rayohindur.
Jahon makkorasi dilkashdur, ammo kimki aqd etsa,
Ipak jon rishtasi, yormoq anga din naqdi kobindur.
Qoshing mehrobig'a, ey mug'bacha, yuz qo'yg'ali qo'ykim,
Bu toat dayr piridin manga ishq ichra talqindur.
Yuzung ko'rmak tilab tinmas Navoiy ko'ngli solmoqtin
Xudoy uchun olib burqa'ni aning ko'nglini tindur.
167

Nuqtayi xolingki ko'zdin doimo ma'dum erur,
Nuqtayi xol ermas ulkim, nuqtayi mavhum erur.
Tong emas ul nuqta gar ko'zdin nihondur, vah, ne tong,
Mardumin ko'rmakligidin ko'z agar mahrum erur.
Baski xoli ko'zdadur bo'lmish jahon bir safhakim,
Raml mashqi yanglig' anda nuqta-o'q marqum erur.
Axtari baxtimdurur ul xol, yo'qsa ko'rmaduk
Kavkab andoq tiyrakim, xurshid uza ma'lum erur.
Xoli ruxsoring kumush masnadda Hinduston shahi
Ollida saf tortibon xat, tobi'u mahkum erur.
Eyki maydin xoliy ermas, deb meni ta'n aylading,
Bore ko'rguz anikim, bu dayr aro ma'sum erur.
Dog'i pinhondur Navoiy ko'nglida, ey lolarux,
Nuqtai xolingki, ko'zdin doimo ma'dum erur.
168

Har labing o'lganni tirguzmakda, jono, jon erur,
Bu jihatdin bir-birisi birla jonojon erur.
Jonim andoq to'ldi jonondinki, bo'lmas fahmkim
Jon erur jonon emas yo jon emas, jonon erur.
Bo'lsa jonon bordurur jon ham chu jonon qildi azm,
Jon ketib jonon bila jondin manga hijron erur.
Jon manga jonon uchundur, yo'qki jonon jon uchun,
Umr jononsiz qatiq, jonsiz vale oson erur.
Borsa jon, jonon yitar, gar borsa jonon, jon ketar.

Kimsaga jononu jonsiz umr ne imkon erur.
Xushturur jonu jahon jonon bila, jonon agar
Bo'lmasa jon iylakim, o'lmas jahon, zindon erur.
Jonim ol, ey hajru jononsiz manga ranj istama,
Chunki jononsiz Navoiy jonidin ranjon erur.
169

Har qachonkim kemaga ul oy safar raxtin solur,
Mavjlug' daryo kebi oshufta ko'nglum qo'zg'alur.
Yig'lama, ey ko'z, nedin sohilg'a chiqmas kema deb
Kim, yoshing daryosidur har sarikim el ko'z solur.
Titrabon siymobdek ko'nglum, yetar jon og'zima
Tund yel tahrikidin har damki, daryo chayqalur.
Sabr ko'nglumda, ko'ngul ul oyda, ul oy kemada,
Vahki, borib telmurub ko'z, mungrayib jonim qolur.
Dam tutulg'andin o'lar eldek yetibmen o'lgali
Surmasun deb kemasin baskim nafaslar asralur.
Kirma savdo bahrig'a olamdin istab sudkim,
Siym naqdi tushsa, lekin umr naqdi siyg'alur.
G'arq etar bahri fano g'am zavraqin, ey piri dayr,
Ilgiga chunkim Navoiy boda kashtiysin olur.
170

Jon berur elga agarchi labidin qon tomadur,
Vah, dema qon tomadur, balki chuchuk jon tomadur.
Noz o'qi birla ko'zum mardumin etding majruh,
Ashki gulgun dema zaxmidin aning qon tomadur.
Vah, yaram ichra ne qondur buki devona ko'ngul
Topsa taskin turadur, aylasa afg'on tomadur.
Go'yiyo fitna sahobidin erur sayli balo,
Raxshidin qatraki, javlon aro har yon tomadur.
Tomchidek ashkim emas, ko'nglum o'ti daf'i uchun
Gah badan kulbasini qilg'ali vayron tomadur.
Vahki, gul sham'in o'churmaklik uchundur gar xud
Qatra o'rnig'a bulutdin durri g'alton tomadur.
La'li vasfida Navoiy so'zidin obi hayot
Qilsa paydo, oqadur, aylasa pinhon, tomadur.
171

Xolu xating xayolidin, ey sarvi gul'uzor,
Gohe ko'zumga xol tushuptur, gahe g'ubor.
Yuzungda xol safhada tomg'an kebi qora,
Xoling malohati tuz erurkim, qorada bor.
Jonimni o'rtaqan yuzu xolingni bilmasang,
O't shu'lasida ayla gumon bir o'chuk sharor.
Bilman ko'ngulda xollaringning xayolidur,
Yo kirpiging tikanlarin aylabsen ustuvor.
Har dam ko'ngul haloku ko'zum tiyra bo'lmag'in
Bilgay birovki, yori erur sho'xu xoldor.
Mashshotayi qazo bezamish xolu xattini,
Beixtiyorliqda manga bormu ixtiyor.
Miskin Navoiy xoli labing ko'rsa jon berur,
Boqsang ne bo'ldi suvrati holig'a, ey nigor.
172

Chiqti ov azmig'a javlon aylab ul chobuksuvor,
Jon nisor ul sayd uchunkim, jon anga qilg'ay nisor
Bu edi qasdimki bir kun saydi fitrok aylagay,
Qilg'anum umre kiyiklar birla suhbat ixtiyor.
Chun kiyik qatlini istar, koshki ruhum uchub,
Bir qatil etgan kiyik jismi aro tutqay qaror.
Toki yetkursam rikobig'a boshimni, koshki
Qilsa shaxsimni qazo it shakli birla oshkor.
Qomati hajrida har yon yoradin qonlig' ko'ngul
Bir kiyikdekdurki, o'q zaxmi bila bo'lmish figor.
Go'r uchun ochmoq nedur har lahza bahromiy kamand,
Chun seni Bahromdek aylar ajal go'ri shikor.
Ey Navoiy, ul quyoshning soyasida ko'r itin,

Komronu yo'q sanga ollida itcha e'tibor.

173

Bargi gul yuzinda la'ling rashkidin xunoblar,
G'uncha ko'ngli ichra og'zing hasratidin toblar.
Safhayedur orazim debocha ishq avroqig'a
Qon yoshimning xatlari shingarf birla boblar.
Ashkim artilg'an uchun xam bo'lmamish kirpiklarim
Kim, yasabdur ko'z xayolin chekkali kulloblar.
Hajridin ko'zlargakim ashk evrulur, ul ashk emas
Kim, erur dardu balo daryosig'a girdoblar.
Aybim etmang bosh ko'tarmaydur debon xumxonadin,
Qilmayinmu sajda topsam bu sifat mehrobalar?!
Hajr aro ikki ko'zum ichra belingning naqshidur,
O'tkarur tunni xayol aylab kecha bexoblar.
Ro'zgorin qildi mazlum ohining dudi qora,
Ko'rma zolim xilvatining ko'rkasin sinjoblar.
Terga botqan garmravlardan magar daf' aylamish,
O'zlugi chirkin taharrukdin irik moshoblar.
Do'stlar, miskin Navoiy tiyra shomin yod eting,
Yor ila jomi hiloliy cheksangiz mahtoblar.

174

Telba ko'nglum, vahki, har soat birov sari borur,
Man' qildim ersa, bag'rim og'rig'udek yalbarur.
Qo'ydim ersa, kelturur munglug' boshimg'a yuz balo,
Qo'yamasam jong'a zarar yetgudek o'zidin borur.
Qo'yamasam bu, qo'ysam ul, vah, bo'lsa yuz jonim fido
Ul kishigakim, hazin jonimni andin qutqarur.
Aql vasvosini qo'ysam avlo ulkim, men dag'i
Boshim olib ketkamen har sarikim, ul boshqarur.
Soqiyo, bir nav'men labtashna yo'qkim og'zima,
Har yaram og'zig'a quysang bir qadahni sipqarur.
Ikki yuzluk bo'lmakim, bu bog'ning ra'no guli
Gar qizarur bir yuzi, lekin yana bir sarg'arur.
Kulda pinhon o't kebi topmas Navoiy ko'nglini,
Har nechakim ishq kul qilg'an vujudin axtarur.

175

Ul oyki, jafonardini xo'blardin utuptur,
Yo rab, ne balo, mehru vafoni unuptur.
Og'zi bila pista o'chashur puchlug'idin,
Bilmanki o'shul og'zi ochuq qayda butuptur.
Har dam qiziq ohim tafidin muztar o'lurmen,
O'tlug' nafas, ey voyki, og'zim qurutuptur.
Yillar labi la'ling g'amidin joni hazinim
Hasrat suyini xuni jigar birla yutuptur.
Aksini ko'ngul ko'zguna ko'rdumu o'ldum
Kim, g'ayrin aning eviga nevcun yovuptur.
Hijron kuni ishq ahlini o'rtarga magar charx
Otashkadasida shafaq o'tin yoruptur.
Bulbul kebi xushgo'y Navoiyni qilib xor,
Ul gulni ko'runjonibi badgo'y tutuptur.

176

Barcha xo'blarning qadu ruxsoru xattu xoli bor,
Lek ulkim bizni behol aylar o'zga holi bor.
Yuzum oltundekdurur bu vajhdinkim, holiyo
Siyambarlar ul kishiningdurkim aning moli bor.
Kirgali ko'nglum aro bir-bir o'qung bo'lmish tanim
Ul qalamdekkim, aning ichida tuz-tuz noli bor.
Sunbulung tushsa oyog'ing ostida ne aybkim,
Gul bila xurshidning ostida lomu doli bor.
Ul sababdin, zohido, mashg'ul emasmen zuhd ila
Kim, ko'ngulning mutribu may birla ko'p ashg'oli bor.
Odam o'lmishmenki, ishq ahli manga avlod erur,
Yo'qsa yoshdin mencha kimning yuz sari atfoli bor.
Gavhari maqsud chun vobastayi tavfiq erur,

Desa bo'lmaskim, munung sa'yi, aning ehvoli bor.
Ey Navoiy, topmasang kome labi jonbaxshidin,
Sening uchun bo'lsun aning g'amzayi qattoli bor.
177

Chorayi kor istabon bechoralig' ko'nglum tilar,
Xonumon tarkin qilib, avvoralig' ko'nglum tilar.
Istaram olingda qilsam sajdavul o'psam labing,
But parastish aylabon, mayxoralig' ko'nglum tilar.
Bag'rimu ko'ksun bila ko'nglumni qilding yoralig',
Jonni ham bu hol birla yoralig' ko'nglum tilar.
Oshiq ishi chun savod-ul-vajhi f-id-dorayn erur,
Bu malomat ko'yida yuz qoralig' ko'nglum tilar.
Qasdima har yondin ul ko'y itlarin qo'y, ey raqib
Kim, salomat pardasin yuz poralig' ko'nglum tilar.
Tan g'uborin jon yuzidin raf' qil, ey dardkim,
Ko'zni ul yon gah-gahe nazzoralig' ko'nglum tilar.
Ey Navoiy, nechakim ko'nglumga tushkan dard uchun
Chora istarmen, vale bechoralig' ko'nglum tilar.
178

Har o'qi ul qoshi yoning jonnikim, qurbon qilur,
Rost bir o'qdurki, qurbon ko'nglum ichra sanchilur.
Istasa vaslin ko'ngul ko'z rashkdin qon yosh to'kar,
Ko'z yuzin ko'rgach, ko'ngul yuz nola g'ayratdin qilur.
Tiyg'i ko'ksun chok etib, ko'nglumni ochsa ne ajab
Kim, ravon sudin hamesha xalq ko'ngli ochilur.
Garm o'lub har yon ul otash porakim novak otar,
Rost o'tdekdurki, girdidin shararlar ayrilur.
Yuzni o'n tirnoq ilakim g'ussadin qildim shiyor,
Dona erkin ko'z yoshimkim, har dam anda sochilur.
Boda ichkim, charx jomi sirrini Jam bilmadi,
Garchi ul yuz Jam kebi mayxoraning davrin bilur.
Oh o'tidin shikva gar aylar Navoiy ayb emas,
Telbalarning har nekim, og'zig'a kelsa, aytilur.
179

Ey sabo, sharh ayla avval dilsitonimdin xabar,
So'ngra degil ko'ngul otlig' notavonimdin xabar.
Chun manga berding xabar, lutf aylab ul yon dag'i elt
Xotiri majruh ila ozurda jonimdin xabar.
Gar bular ko'ngliga ta'sir aylamasdek bo'lsa, ayt
Yer yuzin g'arq aylagan ashki ravonimdin xabar.
V-ar munga ham qilmasa parvo, degil aflok elin
Kecha-kunduz jong'a yetkurgan fig'onimdin xabar.
Qilsa istig'no kerakkim, aylagay, albatta, rahm,
Gar desang jonim aro dog'i nihonimdin xabar.
Aytkim, tutqil xabar mendin yo'q ersa, topmag'ung
Olam ichra istabon nomu nishonimdin xabar.
Arz qil tadrij ilakim, shodlig'din o'lmayin,
Ey Navoiy, kelsa nogah dilsitonimdin xabar.
180

Yo rab, bu ne guldurkim, boshig'a chechak sanchar,
Gah egri qo'yar bo'rkin, gah belga etak sanchar.
Ko'nglumga chekib novak, oj ayladi payvandin,
Har zaxmki ul teshti el anga so'ngak sanchar.
Boshimda havas la'ling, olamg'a vido ettim,
Chiqsa kishi majlisdin, boshig'a gazak sanchar.
G'am kulbasida, jono, ul xastag'a rahm etkim,
Tebransa bag'ir og'rur, dam ura yurak sanchar.
Qullobi muhabbatdur sargashta ko'ngullarga,
Chun qush solib ul chobuk, boshig'a kajak sanchar.
Har kavkab uchin gardun nish etti shuoidin,
G'am shomi vafo ahlin har nav' kerak sanchar.
Sanchilg'an ajal xori ishq uchrasa bilgaysen
Kim, jong'a balo nishin hajr o'zgacharak sanchar.
Jismin chu Navoiyning paykoni temur qildi,

Bilmanki, sinon emdi bag'rig'a netak sanchar?!
181

G'aming o'qiki ko'ngullar uyin nishona qilur,
Mening chu xokiy tanim ichra yetti, xona qilur.
Labing bahonasiz el qonini to'kar har dam,
Manga chu yetti ish, albatta, bir bahona qilur.
Ko'ngul berurda fusunlug' ko'ziga bilmas edim
Ki, el ichinda meni oqibat fasona qilur.
Qo'ngulda javhari paykoniniki yig'mish jon
Ajab emaski, bu vayronani xizona qilur.
Desaki, mehr giyohin ko'kartayin gardun,
Zamona ahli vafo ko'z yoshini dona qilur.
Halok domi yoyar subhxez qushlar uchun
Sahar yeliki, chaman sunbulini shona qilur.
Nasib bulbul uchun xori g'amdurur, ul ham
Navoiy nag'masi birla magar tarona qilur.
182

To bo'ldi ko'ngul ul ko'zi usrukka giriftor,
El ko'ziga sog'men, vale o'z-o'zuma bemor.
Tongdin tanim oqshomg'acha tosh zaxmi bila resh,
Tundin badanim tongg'acha tish zaxmidin afgor.
Kulbamning emas xishtlari darziki, ochmish
Holing'a fig'on qilg'ali og'zin daru devor.
Xalq ichra ko'ngul ishqini fosh ayladi ohim,
Uy ichida o't bor ekanin dud etar izhor.
Ul but g'amidin kofiri ishq o'lg'ali ko'nglum
Jon rishtalarin jam' qilib bog'ladi zunnor.
Xush gulshan erur dahr budur aybiki, anda
Payvasta xazon yelidin ozurdadur ashjor.
Yor ollida gar bor, yo'q ersa ajab ermas,
Ag'yor chu bor anda, Navoiy, sanga ne bor?!
183

Fig'onki, yor vafo ahlig'a sitam qiladur,
Niyozu ajz gunohig'a muttahaq qiladur.
Naimi vaslig'a xo'y aylagan ko'ngullarni,
Asiri hajr etibon muhtaloyi g'am qiladur.
Raqib behuda taqriri birla yuz taqsir,
Zaif g'amzadalar otig'a raqam qiladur.
Ne hukm qilsa vafo ahli jurmida g'am emas,
Bu zulm erurki, jafu ahlini hakam qiladur.
O'z ilgi birla gar o'ltursa bok yo'q, vahkim,
Raqib ollida aftodavu dijam qiladur.
Muhabbat ahlini, vo hasratoki, ko'p o'rtab,
Alarning ohi o'tidin haros kam qiladur.
Chu gul vafosiz erur, necha asrasam, vahkim,
Ko'ngul qushi bu gulistondin emdi ram qiladur.
Zamona o'q kebi tuzlarni sindurub, "yo"dek
Alarki egridurur shahg'a muhtaram qiladur.
Navoiy o'lgay edi bo'lmasa umidi visol,
Bu qasdlarki, anga hajr dam-badam qiladur.
184

Ulki, onsiz xasta ko'nglumning yuz ohu voyi bor,
Hajridin yuz ming meningdek o'lsa, ne parvoyi bor.
Charx tong otquncha yig'lar mehrin eldin yoshurub,
Go'yiyo ul sargashtaning ham bir musofir oyi bor.
Ganji husnung yanglig' o'lmish maxzani mehrim mening
Kim, necha isrof birla xarj qilg'an soyi bor.
Zahri hijronkim chekarmen, ta'mini bilgay magar
Bedilekim, bir vafosiz kofiri xudroyi bor.
Ishq mulkidin xabarlar topsa Laylo tong emas
Kim, aning Majnun kebi payki jahonpaymoyi bor
Mehrning ko'rma shafaq ichra shuoiy xatlarin
Kim, sipehr osibidin mujgoni xunpoloyi bor.
Hajr aro qildi Navoiy qoshlaring ko'nglida naqsh,

Razm elidek ish kuni qurbonda ikki yoyi bor.
185

Voy, yuz ming voykim, tarki muhabbat qildi yor,
Bilmayin qoldim menu qilmay xabar ayrildi yor.
Bordi o'qdek tezu "yo"dek qomatim yod etmadi,
Ishq aro go'yo mening egriligimni bildi yor.
Chun gadolar birla shahlar qilmas ermish yorlig',
Men gadoni ko'zga bas nevhun burundin ildi yor.
Pand eshitib, do'stlar, hech kim bila yor o'lmangiz
Kim, mening bag'rimni tiyg'i hajr birla tildi yor
Mendin ayrilg'an balovu dard uchunmu yig'layin
Yo angakim, boribon ag'yor ila qotildi yor.
Yig'lashib g'am shomi zohir aylasunlar dard o'tin,
Kimgakim baytu-l-hazanda sham'dek topildi yor.
Ey Navoiy, yor uchun tortar eding g'urbatda ranj,
Yo'lg'a tush, emdi ravonroq bo'l, azimat qildi yor
186

Har qayon boqsam ko'zumga ul quyoshdin nur erur,
Har sari qilsam nazar, ul oy manga manzur erur.
Chun masal bo'ldi soching zulm ichra, yoshurmoq ne sud
Mushk isin yashursa bo'lmas, bu masal mashhur erur.
Telbarabmen to ani ko'rman, ajoyibdur bukim,
Ul pariy devona ko'zidin dag'i mastur erur.
Chun mudom erning mayi qoshindadur kofir ko'zung,
Nedin erkinkim, dame usruk, dame maxmur erur.
Dilrabolar dog'i jonim safhasida go'yiyo
Dard eli ishqim uchun muhr aylagan manshur erur.
Par urub boshingg'a tutma avjkim, har necha mo'r
Kim, qanotlang'ay qachon uchmoq anga maqdur erur.
Gar Navoiy siymbarlar vasfin aylab ko'rsa ranj,
Yo'q ajab nevhunki xom etkan tama' ranjur erur.
187

Yor bordiyu ko'nglumda aning nozi qoliptur,
Andoqki qulog'im to'la ovozi qoliptur.
Ko'z xonasini qildi barandoxta bu ashk,
Ko'z bordi vale xonabarandozi qoliptur.
Ko'nglum qushi to sunbulunguz domig'a tushti,
Bulbul kebi har gul sori parvozi qoliptur.
Ul qush safar aylab ne tarab gulbunin ochqay
Kim, bog' aro bir sarvi sarafrozi qoliptur.
Men ishq rumuzin demay o'ldum, safar etkim,
Farhod ila Majnunning o'kush rozi qoliptur.
Taqlid qilib ko'ngluma ishq ahli chekar oh,
Ul bordiyu el ichra sarovozi qoliptur.
Hijronu visolin ko'pu oz dema Navoiy,
Yuz shukr dekim, ko'pi borib, ozi qoliptur.
188

Ul malaksiymo pariykim, xalq aning hayronidur,
Jonlar oshubi vale oshufta jonim jonidur.
Tifl avroq ichra bir-bir bargi gul tergan kebi,
Nomayi hijron aro tim-tim sirishkim qonidur.
Ko'rsa jon zaxmida qonlig' marhamin aylar gumon
Kim, buzulg'an ko'nglum o'tidin qiziq paykonidur.
Yuzunga may gullari yuz fitna qildi go'yiyo
Fitna har gulkim, ochar, yuzung aning bo'stonidur.
Bormudur ko'nglumda keskan ham alif, ham na'lu dog',
Yo bu mir'ot ichra solg'an aks husnung onidur.
Dahr toroji qilur uryon chaman ra'nolarin
Yeldin un chekmas yig'ochlarkim, chaman afg'onidur.
Ey Navoiy, bilki tong otquncha yig'lar har kecha
Charxdek har kimki, bir badmehr sargardonidur.
189

Shahsuvorim har qachon javlon qilur,

Mahv o'lub bilman o'zumni, haq bilur.
Anga har ko'z kim tushar, kirpiklari
Xasta ko'nglumga tikandek sanchilur.
Ochilur ko'nglum samandi sayridin,
G'uncha yanglig'kim sabodin ochilur.
Ayrilur go'yo quyoshdin bir shihob
Oti na'lidin har o'tkim, ayrilur.
Oh tortarda magar jon pech urar,
O'q otarda har qachonkim qayrilur.
Tavsani gardunni markab qilmakim,
Yer bila rokibni oxir teng qilur.
Tez etar tiyg'ing Navoiy ishqini,
Garchi o't o'char, agar su sochilur.
190

Qaysi bir ko'kning yuzingdek mehri olam tobi bor?!
Qaysi gulshanning shamolingdek guli serobi bor?!
Zulfidin, ey zaxmliq ko'nglum, qutul'ung yo'qturur
Kim, sening har halqayi zulfungda bir qullobi bor.
Zulfu yuzidin dam urmang, tun bila kun chashmasi
Kim, bu sunbul birla gulning o'zga obu tobi bor.
Ne uchun har dam sarig'raqtur yuzumning oltuni,
Bovujudikim yuzida ashkdin siymobi bor.
Sajda gar aylar malak, ne tongkim ul oy qasrining
Kungire shaklidan atrofida ko'p mehrobi bor.
Davlati zohirki, mahbub aylading, tark aylakim,
Qaydinga zulfini "dol"u "lom"idin asbobi bor.
Yuzu la'lingdin Navoiy bexud o'lsa so'rmag'il,
Bir itingdurkim, sahar vaqtida shakkarxobi bor.
191

Ulki yuz mendek jahonda volavu shaydosi bor,
Nechakim bordur niyozim, nozu istig'nosi bor.
Dam-badam ko'nglum berib jon naqdi istar vaslini,
Olloh-Olloh, telba ko'nglumning ajab savdosi bor.
Ko'nglakim qonlig' tunganlar o'rnidin gul-gul erur,
Ul katondekkim, yuzida har taraf tamg'osi bor.
To o'qung yong'ur kebi keldi, ko'zum bo'lmish sadaf,
Bovujudi ulki durdin yuz sari daryosi bor.
Jon berib, darding olib ko'ksunda asrarmen, ne ayb,
Asrasa sanduq aro ulkim samin kolosi bor.
Bo'lma emin charx davridin muraqqa'po'sh deb
Kim, quyoshdin bu muraqqa' ichra o'tlug' tosi bor.
Itlaring bo'lmish Navoiy ko'ngli uchun mehmon,
Bu kecha ul ko'y aro ko'rkim, ajab g'avg'osi bor.
192

Yana g'arib gule jonima jafu qiladur,
Yana ajab tikane ko'nglum ichra sanchiladur.
Yana bir o'zgacha ishq ikki ilgi zo'ridin
Bag'ir bila yuragim bir-biridin ayriladur
Qaladi, vahki, o'tundek so'ngaklarimni sipehr,
Bu yangi o'tqaki tan kulbasida yoqiladur.
Firoq kojlar birla, vahki, ne o'tlar
Bulutdek ashkfishon ko'zlarimga choqiladur.
Sirishk ayladi xokiy tanimni andog'kim,
Qadam qo'yay desa uyqu ko'zumga, toyiladur.
Qochar bu telba ko'ngul, yana voqif o'l, ey aql
Ki, tolpinur ko'pu ko'ksun shikofi ochiladur.
G'arib qissa erur ishqkim tuganmadi hech,
Agarchi bo'lg'ali olam binosi aytiladur.
Navoiy, ahli junun qaydi yor zulfi emish,
Xirad tanobini uz, band agar bu silsiladur.
193

Maydin ayru gul emas go'yyo erur gulgun harir
Kim, kesib gul hay'ati birla sepipturlar abir.
Bazm emas bog' ichra maysizkim, hunarvar ilgidin

Bo'ldi rangin mum har qolab bila hay'atpazir.
To qizitmaydur qulog'ni may guli yakson erur
Bulbul og'zidin safiru bog' eshigidin sarir.
Soqiyo, jonimg'a yettim tavbadin, joning uchun
Bo'l manga bir lab-balab paymona birla dastgir.
Bodayekim, yetgach og'zimg'a, chiqarg'ay nash'asi
Taqvoyu islomu aqlu zuhd jonidin nafir.
To bo'lub rasvo yana bir jom uchun mug' ko'yida
Har zamon o'zumni kofirlarg'a qilg'aymen asir.
Ey Navoiy, ma'siyat uzrida o'lsang yaxshiroq,
Zuhd ujbodin mukaddar bo'lg'ucha lavhi zamir.
194

Soqiyo, day shiddatidin aqlu his betob erur,
Chorasi jomi bilurin ichra la'li nob erur.
Tiyinu qoqumni rokib sho'xlar o'z egnidin
Tob birla yuzga chekkandin ko'ngul betob erur.
Ishqdin yo'qkim, sovug'din otashin gul istabon
Topmag'andin bulbul a'zosida par sinjob erur.
Siym o'tdin suv bo'lur, yeldin ajoyibdur bukim,
Titramakdin siymbarlar jismi chun siymob erur.
To'lun oy ermas, tun oqshomkim quyoshning chashmasi
Muz to'ngubturkim, ziyosi tiyra chun mahtob erur.
Siymdin bahman chaman qofini to zol ayladi,
Qushlar ul siym ostida simurg'dek noyob erur.
Ey xush ulkim, la'lgun may ich debon taklif uchun
Ilgi bir zarrin kamarning bo'ynig'a qullob erur.
Kishu o'rmak, qaydidin o't ayshni favt etmakim,
Kish qaroroq tulku, o'rmak yupqaroq moshob erur.
Ey Navoiy, gar muhayyo topmasang asbobi aysh,
G'am yema, shah qullug'i yuz aysh uchun asbob erur.
Ul sarafrozeki, oliy dargahining hay'ati
Barcha sarkashlarga bosh qo'ymoq uchun mehrob erur.
195

Orazing xurshidu og'zing zarradin timsol erur,
Zarra uzra nuqta yanglig' og'zing uzra xol erur.
Kokulungdur mushku ustida gireh mushk uzra "mim",
Qomating shamshodu zulf ostida tushgan dol erur.
Qoshu qaddu zulfidin payvasta to na'lu alif
Tanda kestim, noladin ozurda jismim nol erur.
Chun dedim: xoling bila ko'z mardumining holi bor,
Dedi ulkim: xol deysen, nuqtasiz ham hol erur.
Nukta der holatda tor og'zingni ko'rguzgan labing,
Go'yiyo zanbur nishidin teshilgan bol erur.
Durdakashmen piri dayr ollida maqbul o'lg'ali,
Davlat ahlining qabuli ko'rki, ne iqbol erur.
Soqiyo, gar davr ta'jilin ko'rub qon yig'lamas,
Bas Navoiydek surohiy ashki nevcun ol erur.
196

Orazing ko'zqusimu ter kasratidin sudadur
Yoxud ul oraz suyining aksimu ko'zgudatur?.
Dema ayni nozdin ul ko'z ochilmaydurki, bor
Kofirekim mastlig' ifrotidin uyqudadur.
Topmog'im o'zni mahol o'lmish firoqing shomikim,
Tab arodur xasta jismu tob ul gesudadur.
Sen otarsen novaku ko'ksun shikofidin ko'ngul
Ko'rgali kelmish, xato qilmaki, xush qobudadur.
Sajda qilmoq ne tafovut Ka'ba yoxud butqakim,
Qoshi mehrobi, qayon qilsam sujud, o'trudadur.
O'lmagimdin zulfunga go'yo parishonlig' yetib,
Motam ahlidek quyi solib boshin qayg'udadur.
Nuh umriyu Sulaymon mulkiga yo'qtur baqo,
Ich, Navoiy, bodakim olam g'ami behudadur.
197

Orazing ko'zqusida xat sabzadurkim, suda bor.

Yo magar zangor su ta'siridin ko'zguda bor.
O'qlaring paykon bila har yon quruq jismimdadur,
Shoxlar uzra ko'ngullardekki ul nojuda bor.
3ahri hajring qildi daf' ul ko'z qorasi, vah, bu nav',
Qayda bergay xosiyat pozahrkim, ohuda bor.
Bordurur mehrob turg'ach butqa qilg'andek sujud,
Sajda qilsam qiblag'a to qoshlaring qarshuda bor.
3ulf aro xoling agar din qasdi aylar ne ajab,
Muncha kofirlig' ragi, vah, qaysi bir hinduda bor.
Ishq vodiysin xatardur ilm ila qat' aylamak,
Solik ersang tashla ma'lumungniyu osuda bor.
Yuzin istarsen, Navoiy, qochma zulfi fikridin
Kim, sen istar ayshning ummidi bu qayg'uda bor.
198

Yuzungda zarvaraq har yonki lutfi benihoyatdur,
Jamoling mushafida har biri go'yo bir oyatdur.
Sochingda zarfishon chehrang zalolat shomida har yon
Tajalliy mash'alidin yorug'an sham'i hidoyatdur.
Yuzungda nil xoli ravza ichra nilufar shibhi,
Binafsha gulshan ichra yuzda nilingdin kinoyatdur.
Ko'ngul saydig'a ochma sunbulung domin yuz ochqilkim,
Gul o'q ochilsa qayd etmakka bulbulni kifoyatdur.
El ichra ko'pturur afsona Laylo husnidin, lekin
Sening husnungg'a tashbih etmak ani ne hikoyatdur.
Ko'ngul qonin ko'p ul xunxora ko'z ichti, emas go'yyo
Yuzung gulgunadin gulgunkim, ul qondin siroyatdur.
Dema tush vaqti ul yuz kundin ortuqtur, muni ko'rgil
Kim, ul yondin nihoyat bo'lsa, bu yondin bidoyatdur.
Erur bedod, borinda tarahhum, do'stdin yuz hayf
Angakim, shukr borinda ishi doim shikoyatdur.
Navoiyg'a ko'ngul berdingki, jonin olg'asen bir kun,
Erur o'z naf'i, shahdin gar raiyatqa rioyatdur.
Ze Harfining Zebolarining Ziynati "G'aroyib" din
199

Jahoni buqalamun ichra tushmish elga gudoz,
Magarki tosig'a o't yoqti charxi shu'badaboz.
Bu turfaroqki, munungdek tamug' aro tushmish,
Samuru qoqum uchun olam ahlig'a taku toz.
Ne ko'kka chiqmoq erur dolboyu o'tag'a bila
Ki, bolu par bu esa, mumkin ermas ul parvoz.
Ne garmlig'ni qo'yar, ne fusurdalig'ni bashar
Nechaki kuyub erir o'tu muz kebi qishu yoz.
Falak arusida yo'q mehru dilrabolig' ko'p
Nechukki husnu jamol ahlig'a vafo bila noz.
Egilib o'psa yer ahli g'urur hurmat uchun,
Shabih erur anga mutlaqki mast qilsa namoz.
Xush ul jaridaki, bir nav' qilsa sayru suluk
Ki, soya hamqadam o'lsa anga, kamar hamroz.
Navo agar tilasang, tut qiroqki, igri bami
Ne ko'p taponcha yeru ne biyik chekar ovoz.
Navoiy, yor ila bo'lkim, budur haram vasli,
Maqoming o'lsa Ajam yo Iroq yoki Hijoz.
200

Rafiqlar, meni mahzun nechuk bo'lay g'amsiz
Ki, ko'nglum ermas alamsiz, ko'zum emas namsiz.
Sinuq ko'ngulda chu yo'q shodlig', sog'inurmen
Ki, yo'qturur bori olamda bir ko'ngul g'amsiz.
Demangki, hajrda may hamdam o'lsa g'am kam o'lur
Ki, samdurur, dam emas, boda yoru hamdamsiz.
Xush ulki, yor firoqiyu yo ko'ngul g'amidin
Tamom umrida bir lahza erdi motamsiz.
Ko'ngul g'amini deb ahhob, rahm qildi habib,
Mening jarohatim erdiki, qoldi marhamsiz.
Ko'zumdin etmagil, ey sarv, hech jonib mayl
Ki, yaxshiroq ko'runur sarvkim, bo'lur xamsiz.

Navoiyni vara'u zuhd qaydi o'zlugidin
Xalos qilmadi, ey ishqu may, magar ham siz.
201

Tirguzur har xastani bir noz ila ul dilnavoz,
Chun yetar men xastag'a navbat, qilur yuz nav' noz.
Zohido, har dam demakim mazhabingda bor qusur,
Qaysi masjidida qilib erdim sening birla namoz?!
Ishq aro ko'nglumni ul yuz mehridin man' aylamang
Kim, emas mumkin samandar o'tdin etmak ehtiroz.
Bir kun ohimdin o'shul badmehr ko'ngli yumshag'ay,
Nechakim po'lod erur qattiq topar o'tdin gudoz.
Yo rab, oxir netgamen ul sho'xi badxo' birlakim,
Zulm etar, qilsam tazallum, noz etar, qilsam niyoz.
Charxi minoyiy xati sirrig'a hamroz istama
Kim, bu xat mazmunidin dam urmay o'tmish ahli roz.
Ey Navoiy, sen base oludadamansen, magar
Ishq ul pok ila o'ynarsenki derlar pokboz.
202

Ramida ko'nglum erur ishq muhtalosi hanuz,
Boshimda bordurur ul sarvqad havosi hanuz.
Yuzung firoqida har bir ko'zum mening bir dog'
Qo'yupturur, vale tushmaydurur qarosi hanuz.
Faqih qildi duo "Ishqdin qutulg'il" deb,
Qabul qurbida ermas emish duosi hanuz.
Nechuk tama' qilayin mehr ila vafosinkim,
Haqir jonima darxo'rd emas jafosi hanuz.
Halok o'qi ko'zung urmish ko'ngulga tonmaki, bor
Yonida kirpiku qoshingdin o'qu yosi hanuz.
Haloking o'lg'ali jon ko'z qarardi, vah, yuz ochib,
Qoradin ani chiqarg'ilki, bor azosi hanuz.
Sipehr zulmidin ul nav' motamidur subh.
Ki, umrlar o'tubon chok erur yaqosi hanuz.
Navoiy jon berur, ul muddaiyni mahram etar,
Bu ishcha yuz ming emastur aning sazosi hanuz.
203

Jamoateki, junun man'ini manga qilasiz,
Tosh otibon ne uchun telbalarga qotilasiz?
Keting, ko'ngul bila jonkim, vidoingiz qildim,
Firoq agar budurur, erta kunni kech qilasiz.
Firoq vaqtidur, ey ko'zlar, emdi qon yig'lang,
Bilurmusizki, bukun ne kishidin ayrilasiz?
Ko'zum haqini bihil qildim, ey javohiri ashk
Ki, bore ham aning-o'q maqdamig'a sochilasiz.
Firoq nishlari, vahki, yana rahm etmay,
Nafas-nafas nega majruh ichimga sog'ilasiz?
Ko'ngul fasonalari, sizni, vah, netib yashuray,
Bu nav'kim, yuz uza qon yosh ila yozilasiz.
Navoiy hajrg'a qoldi, qiling visolda shukr
Jamoateki, sevar yoringiz bila bilasiz.
204

Navbahor ayyomi bo'lmish, men diyoru yorsiz,
Bulbul o'lg'andek xazon fasli gulu gulzorsiz.
Goh sarv uzra, gahe gul uzra bulbul nag'masoz,
Vahki, menmen gungu lol, ul sarvi gulruksorsiz.
Tong emastur gar diyoru yorsiz ozurdamen
Kim, emas bulbul gulu gulzorsiz ozorsiz.
Ravza ashjori o'tundur, gullari jonimg'a o't,
Mumkin o'lsa anda bo'lmog'lig' dame dildorsiz.
May chu berding zulf ila band et meni, ey mug'bacha
Kim, xush ermas mug' bila ichmak qadah zunnorsiz.
Topmaduq gulrang jome bexumor, ey bog'bon,
Vahki, bu gulshan aro gul butmas ermish xorsiz.
Ahli zuhd ichra Navoiy topmadi maqsadqa yo'l,
Vaqtigingzni xush tutung, ey jam'kim, xammorsiz.

205

O'zga bo'ldi yoru mehri menda boqiydur hanuz,
Notavon ko'nglumda ul oy ishtiyoqidur hanuz.
Garchi o'zga yor istar xotirim, bordur valek
Jon anga manzil, ko'ngul aning visoqidur hanuz.
G'ayr ishq ko'nglum uyinda nechuk qilg'ay nuzul
Kim, xayoli maskani ko'zum ravuqidur hanuz.
Ishq ila may tarkin, ey nosih, ne nav' aylay qabul
Kim, ko'ngulga orzu ul turfa soqiydur hanuz.
Furqat o'ti dofii dog' o'rtamakdur demakim,
O'rtaqan jonim ul oy dog'i firoqidur hanuz.
Charx yolg'iz qilmadi Farhod qonin lolazor,
Lola qonin to'kkuchi aning nifoqidur hanuz.
Ey Navoiy, garchi meni mehsiz der erdi yor,
O'zga bo'ldi yoru mehri menda boqiydur hanuz.

206

Xurram o'ldi bog'u bir guldin ichimda g'am hanuz,
Kuldi har yon g'unchavu ko'nglum ishi motam hanuz.
Bulbul o'ldi gul harimi hirmanining mahrami,
Gul uzorim ko'yida men telba nomahram hanuz.
Chiqti tuz har naxl uza bir ishqepechon chirmashib,
Vahki, bir qad ishqidin jismimda pechu xam hanuz,
Ochti savdo daf'ig'a sunbul musalsal turrasin,
Ohkim, bo'ynumda zanjiri junun muhkam hanuz.
Soqiyo, rahmiki tortib lola sog'ar dam-badam,
Lolagun sog'arg'a men bo'lmay dame hamdam hanuz.
Faqr naxlidin guli maqsud uzmaq istama,
Yetmay anda ohu ashkingdin havovu nam hanuz.
Bir so'zin istab Navoiy o'ldi, vahkim, yetmamish
Huqqayi yoqutidin ko'nglumga ul marham hanuz.

207

Sayl un chektiyu savdo menda bepoyon hanuz,
Dasht sarsabz o'ldiyu men telba sargardon hanuz.
Gunbadin qildi imorat g'unchaning yoz yomg'uri,
Telba ko'nglum uyi savdo saylidin vayron hanuz.
Har qurug' shox o'ldi dasht uzra sabodin hullapo'sh,
Tinmag'ur jismim junun vodiysida uryon hanuz.
Tong nasimi birla nayson yomg'uri ne sudkim,
Ohu ashkim dahr aro har dam solur to'fon hanuz.
Yong'il, ey Isodamim, husnung bahori haqqikim,
Bordurur muhlik jununumg'a davo imkon hanuz.
Ne osig' har oq gul o'lsa marham uchun bir momuq,
Chunki chiqmaydur yaramdin g'unchadek paykon hanuz.
Dasht hayvoni qocharlar suhbatimdin ram qilib,
Aqli yo'q nosih gumon aylar meni inson hanuz.
Kom yetkurmak g'animat angla hojat ahlig'a,
Ey g'aniy, bu damki koming birladur davron hanuz.
Shayx man' aylar junun har dam Navoiyg'a, ko'rung
Kim, bahor ayyomida oqildur ul nodon hanuz.

208

Ko'yung borida qilman jannatqa guzar hargiz,
Qadding qoshida solman tubiyg'a nazar hargiz.
O'qungg'a ko'ngul moyil, mujib nedur, ey qotil
Kim, o'tkanidin bo'lmas ko'nglumga xabar hargiz.
Bu jismi nazor ichra ko'nglumni gumon qilmang,
Shoxeki, qurur, anda kim ko'rdi samar hargiz?!
La'lingda malohatdin jon komidadur lazzat,
Bu ta'm qachon bergay tuz birla shakar hargiz.
Ko'ngliga fig'onimdin rahm o'lmasa, ey bulbul,
Gul g'unchasig'a bormu nolangdin asar hargiz.
Pil o'lsa sening xasming, desangki zarar topmay,
Bir pashshag'a olamda yetkurma zarar hargiz.
Maxlas tilasang g'amdin dahr ichra Navoiydek,
Qo'ymag'asen ilgingdin sog'arni magar hargiz.

209

Zamone garchi yodim qilmas ul nomehribon hargiz,
Fig'onkim, yodi chiqmas xotirimdin bir zamon hargiz.
Oti og'zim aro mazkur, o'larmen ohkim, bo'lmay
Otim og'zig'a bir mazkur o'lurg'a komron hargiz.
Ko'ngul to vodiyi ishqig'a tushti, qilmadi bir ham
Vatanni yod ul ovorayi bexonumon hargiz.
Labidinkim, ko'zum yoshi jahonni la'lgun qildi,
Bag'ir juzvidin ayru topmadi bir qatra qon hargiz,
Iti faryodini yoqmang mangakim, xo'yidin umre,
Ulug'roq tinmadim, ne nav' chekkaymen fig'on hargiz.
Yorib ko'ksun junun ta'vizidek jon pardasin ochma
Ki, fosh o'lmaydur ul qonlig' necha dog'i nihon hargiz.
G'amu anduh ya'jujig'a har devor saddedur,
Fano mayxonasidek topmadoq dor-ul-amon hargiz.
Bu damni tut g'animatkim, kelur damdin asar yo'qtur,
Ne damkim, o'tti, xud andin kishi topmas nishon hargiz.
Qiron qilding, Navoiy, nazm arokim iltifot etmas,
So'zungdin o'zga so'zga xusravi sohibqiron hargiz.

210

Har necha ko'nglumni chok etsang qilur ishqing sitez
Ul sifatkim, o'tni yorg'an soyi bo'lur shu'la tez.
Sabr ila ishqim xusumat boshlab o'rtarlar meni,
O't bo'lur zoyanda, tosh etsa temur birla sitez.
G'am tuni rihlat sahobi jolasidur yo erur
Motamimg'a charx anjum javharidin ashkrez.
Vasl aro ashkim qilur tug'yon o'shul yuz tobidin,
Yoz faslida quyosh tez o'lsa bo'lur saylxez.
Sarvu g'unchang jilvasi kuydurdi elni, ohkim,
Dahr aro tubiyu kavsar birla solding rustxez.
Ko'z uyidin ul pariy ram qildi, mardum ashkidin
Bo'ldi chun hamxona tardoman erur avlo gurez.
Chun Navoiy vasl topti, emdi birdur, ey tabib,
Sharbatin gar zahr yoxud obi hayvon birla ez.

211

Mehnat o'tidin yoruqtur har taraf koshonamiz,
Bo'ldi go'yo ajdaho komi bizing vayronamiz.
Toyiri vasl uchti ashkim donasidin vahm etib,
Qushqa, vahkim, ram berur toli' yo'qidin donamiz.
Ul charog'i husn vayron kulbani yorutqali
Mehr sham'in yorutuptur har kuyuk parvonamiz.
Bo'ldi oshiq aql ila hazl aylabon vola ko'ngul,
O'tqa tushti o'ynay-o'ynay kul bila devonamiz.
El tilidin uyqu o'chmishtur ko'zumdin go'yiyo
Kim, erur baxt uyqusining boisi afsonamiz.
O'lturay bir may bila deb, tirguzursen, soqiyo,
Obi hayvon birla go'yokim to'lar paymonamiz.
Murshidekim, qilsa irshodi fano, billah anga
Bu vujudi orazidin o'zga yo'q shukronamiz.
Ko'yida ko'nglum ko'ngullar ichra ko'rдум, turfa ko'r,
Turfaroqkim, oshnolig' bermadi begonamiz.

212

Bo'lmasa ul but qoshi mehrobim ichra jilvasoz,
Kiblag'a, kofirmen, ar bosh indurub qilsam namoz.
Qon yoshimdin la'lgun kirpik bila aytur ko'zum
Orazing nazzorasin aylarda yuz til birla roz.
Qaddi vaslin istasam ra'nolig' aylar noz ila,
Husn bo'stonida ul sarkash qad ermish sarvinoz.
Odamiyig'din qochib yettim junun o'tin sochib,
Ey salomat ahli, aylang telba itdin ehtiroz.
Chehra och ko'nglumni desang kuyduray, hijronni qo'y,
O't ne hojat, mum topsa mehr tobidin gudoz.
Rishtayi ashkin tutub tufrog' sori tortar fano,
Ul sababdin egma qad zohir qilur ahli niyoz.

Ey Navoiy, g'ayr naqshin pok yub jon lavhidin,
Yor uchun jon o'ynasang, ul lahza borsen pokboz.
213

Jilvamu qildi sarig' bo'rkin kiyib ul sarvinoz,
Yoki chekti shu'la axzar jism ila sham'tiroz.
Kuysa majnun ko'nglum ul yuz lam'asidin tong emas
Ne uchunkim aylamas devona o'tdin extiroz.
Ulki ermas ishq poku sajda aylar ko'rsa husn,
Uyladurkim, aylagay fosiq tahoratsiz namoz.
Rozi ishqing derga paykoning erur ko'nglumga til,
Lol til birla qilur ermish takallum ahli roz.
Sekritib chiqti yana maydon sari ul turk mast,
To yana qaysi ko'ngul mulkiga qilg'ay turktoz.
Ishq agar komildurur, oshiq qilur ma'shuqni,
Yo'qsa nevcun ayladi Mahmudqa qulluq Ayoz.
Har maqom ichraki bo'lsang ayru bo'lma yordin,
Ey Navoiy, hojat ermas qilmoq ohangi Hijoz.
214

Tufrog'imdin koshki jisme murattab qilsangiz,
Bir it o'lsa ko'yida ruhig'a qolab qilsangiz.
Yetmagay chobuksuvorim gardig'a, ey ahli ishq,
Mehrni rokib qilib, gardunni markab qilsangiz.
Bodano'shum bazmi g'avg'osidin, ey jonu ko'ngul,
Sam'ig'a yetmas necha faryodu yo rab, qilsangiz.
Olami ishq uzra bas loyiqdurur, ey dardu shavq,
Dudi ohimni sipehr, ashkimni kavkab qilsangiz.
Markabi na'lin mujallo qilg'uchilar zeb uchun,
Orazimg'a surtung ul damkim, muzahhab qilsangiz.
G'ayri no'shono'sh azal soqiysidin kelmas xitob,
Bizni bas may jurmidin bo'lmas muxotab qilsangiz.
To Navoiy, qismat o'lg'an mayni ichmas chora yo'q,
Do'stlar, avlo bukim, jomin labolab qilsangiz.
215

Yuzung firoqida har oh o'tinki chektim tez,
Ul o't sharoralari bo'ldi har taraf gulrez.
Qazo musavviri go'yo hal etti la'liy rang
Labing aqiqini aylar mahalda rangomez.
Labing malohati g'avg'o ko'pardil olamdin,
Shakarni buyla kishi qayda ko'rdis sho'rangez.
Itingki sher zabundur anga, topa olman,
Desam ko'ray ani boshimdin o'zga dastovez.
Chu keldi xastalig'im so'rg'ali qadahno'shum,
Ketur piyolaki, o'lsam ham aylaman parhez.
Desang zamona sitezini har zamon ko'rmay,
Zamonni xush tutu qilma zamona birla sitez.
Guli sabox yuzin ko'rmagaysen, ey bulbul,
Bu gulshan ichra Navoiydek o'lmasang shabxez.
216

Yordin ayrilg'ali shaydo ko'ngul bexob ko'z,
Har zamon zohir qilur savdo ko'ngul, xunob ko'z.
Ko'zu ko'nglum bahru barsayr ettilar yor istabon,
Bu safarda toptilar yag'mo ko'ngul, g'arqob ko'z.
Ko'zu ko'nglumdin biri kuyub, birisin buzdi sayl,
Yo'qsa nevcun bo'ldi nopaydo ko'ngul, noyob ko'z.
Deb emish hajrimda mendek ko'zu ko'nglin asrasun,
Voykim, yo'qtur manga xoro ko'ngul, qassob ko'z.
Vah, ne kun bo'lg'ayki, yetkay vaslig'a ko'zu ko'ngul,
Tortibon faryodu vovaylo ko'ngul, yig'lab ko'z.
Ko'rmayin deb ko'rdis ko'z, ko'rgach ko'ngul qildi havo,
Bo'ldi zor etkan meni rasvo ko'ngul, qallob ko'z.
Do'st ko'zla, xasmdin uzgil ko'ngulkim, tushsa ish,
Bermasu olmas emish a'do ko'ngul, ahbob ko'z.
Ey Navoiy, go'yyokim yor mehmon bo'lg'usi
Kim, murattab aylamish ma'vo ko'ngul, avbob ko'z.

217

Tiyradur uylakim, yorug'lug' anga qo'yimas yuz,
Shomi hajrimda agar bo'lsa quyosh har yulduz.
O'tti hijron kechasi ranjida umrum, yo rab,
Bir kun o'lg'aymuki, ushbu kecha bo'lg'ay kunduz.
Xo'blar anjumani ichra naziring yo'qtur,
Mehrni anjum ichida desa bo'lur yolg'uz.
Egriliklar esa zulfung harakoti ne ajab,
Kim yilonni harakat qilg'anida ko'rmish tuz?
Sendin ayru emas, ey do'st, o'lugu tirigim,
Qahrulutfung bila gar o'ltur, agar xud tirguz,
Gulda yo'q sarv qadi, sarvda gul ruxsori,
Sarvi gulro'yum erur husn tariqida to'kuz.
Soqiyo, may to'lakim arbada istar ko'nglum,
Ey qalandar, chola boshla o'kurur ko'kta qo'buz.
G'am g'izosi orasinda qani turkona ayog',
To'ra oyini bila tomsa to'quz, oqsa o'tuz.
Ey Navoiy, tilasang yor ila topmoq payvand,
G'ayridin sa'y qilib rishtayi payvandni uz.

218

Yo'qki ul ko'z qoradur husnung aro, ey qorako'z
Kim, qoshing dag'i erur asru qaro, ey qorako'z.
Gar ko'ngullarni jaloyi vatan istar bo'lsang,
Yesh tugunlarniyu zulfungni tara, ey qorako'z.
Qora nargis ko'zu gul yuz bila gar sen kebi yo'q,
Bulbule men kebi yo'q nag'masaro, ey qorako'z.
Qo'zlaring zaxm agar qilmadi har kirpik ila,
Bas, nedur ko'ngluma yuz yerda yara, ey qorako'z!
Menmenu bir yaramas ko'nglum, aning qatli uchun
Qo'z qora qilma, bir ishimga yara, ey qorako'z?!
Goh faqr ahlig'a ham rahm ko'zi birlan boq
Kim, duogo'yung erurlar fuqaro, ey qorako'z.
Sen Navoiyg'a vafu aylamasang, bor o'lsun
Shoh Abulg'oziy ibin Boyqaro, ey qorako'z.

219

Manga ul ko'zi qora dedi chuchuk chandin so'z,
Ne ajab ani qorako'z desamu shirin so'z.
Labi yuz va'dani andoq manga yolg'on qildi
Ki, dey olmas kishi yuz yilda bir andoq chin so'z
Hajring afsonasidin so'z der esam vasl tuni,
Topmag'ay tongg'acha tun yilcha esa taskin so'z.
Beliyu la'li labi ollida lol o'ldi xirad
Kim, erur biri daqiqu biri bas rangin so'z.
Har fasohatki, labing qildi, Masiho eshitib,
Jon topib, kelmadi og'zi aro juz tahsin so'z.
Husni vafida so'zum tutti bari olamni
Murshidi ishq manga aylagali talqin so'z.
Bazmi aysh ichra Navoiy, ne ajab urmasa dam,
Ayta olmas chu nishot ahli aro g'amgin so'z.

220

Nuktasi mafhum o'lur, bo'lmas vale mafhum og'iz,
Tong emastur hech mafhum o'lmasa ma'dum og'iz.
Olloh-Olloh, turfadur bukim iki jonbaxsh lab,
Ikki yon ma'lumu ermas o'rtada ma'lum og'iz.
Vahmni yuz ming gumon ichra solur mundinki bor
Xatti mavhum ul bel, ammo nuqtayi mavhum og'iz.
Ul alifdek qad latofat ichra bo'ldi birga o'n,
Sifrddek to'ldi aning zimnida marqum og'iz.
Dol angakim ishq kitmoni kerak ishq ahlig'a,
Ishqing asrorida sirredur ajab maktum og'iz.
Vahki, ul yuzu og'iz shavqidin o'ldum, lek bor
Yuzidin yuz noumidu og'zidin mahrum og'iz.
Zahri hajr og'zim to'la naylab qilay o'pmak xayol,
Hayfdurkim, yetkay og'zi no'shig'a masum og'iz.

This is not registered version of TotalDocConverter

Pokirni tayinlagan og'zang pokirni, hayida
Yaxshi so'z borinda surgay nuktayi mazmum og'iz.
Ey Navoiy, maxlas istar bo'lsang el til, og'zidin
Nazmdin ham tilni tiyg'il, nasrdin ham yum og'iz.
221

Ul pariy ko'yida men devonani band aylangiz,
Band-bandim zulfi zanjirig'a payvand aylangiz.
Xalq tarki ishq aylarga meni dilxastani,
O'lturub olam eliga mujibi pand aylangiz.
Telba ko'nglum topsangiz, ey yor ko'yi itlari,
To'sh-to'shidin tishlabon parkand-parkand aylangiz
Bodayi ishq asru mast etmish meni, ey do'stlar,
Jomima afyun ezib bir dam xiradmand aylangiz.
Yig'lasam achchig' malul o'lmoq nedur, ey xo'blar,
Hazl uchun gohe boqib, siz ham shakarxand aylangiz.
Ishq bahrida duri vasl istamang, ey ahli dard,
Ko'nglunguz ul naqdi yodi birla xursand aylangiz.
Qilsangiz tasviri Laylo husnin ul oydek sizing,
Lek Majnunni Navoiy birla monand aylangiz.
222

G'am yuki qilmaydurur yolg'uz meni mahzunni ko'j.
Ham bu yuk qilmish edi Farhod ila Majnunni ko'j.
Qildi chun Farhod ila Majnun qadin xam, ne ajab
Yuz alarcha za'f ila gar qilsa bu mahzunni ko'j.
Yuk agar budur ne Farhodu ne Majnunu ne men,
Rost, gar dersen bu yuk aylab turur gardunni ko'j.
Vah, ne yukdur buki gardun qomatin ko'j ayladi,
Uylakim gardunning ostida ko'rarsen "nun"ni ko'j.
Yuzi mahtobida mushkin qoshi nevcun ko'j erur,
O'g'riliq gar qilmadi ul hinduyi mavzunni ko'j.
Egrilikka shuhra bo'lmoq istamassen, aylama
Ahli isyon xizmatida qaddi benuqsonni ko'j.
Gar Navoiy ko'j erur shah xizmatida ne ajab,
Chunki qilmish qullug'i Jamshidu Afridunni ko'j.

Avvalgil- qismB Keyingi